

1° MAR
889.59

Γ. ΜΑΡΑΝΤΗ (ΚΑΦΦΕΤΖΑΚΗ)

Ερασιτέλετα;...

ΚΡΗΤΙΚΗ
ΗΘΟΓΡΑΦΙΑ

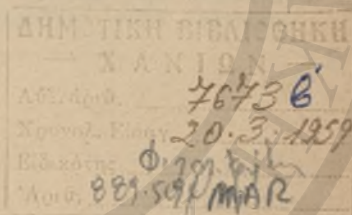

Γ. Ι. ΜΑΡΑΝΤΗ
(ΚΑΦΦΕΤΖΑΚΗ)

Ἐμείθετέ τα,
Ἐκλέψανε, λέει,
τὸ φαρεφαλιώ!

ΚΡΗΤΙΚΗ ΗΘΟΓΡΑΦΙΑ

ΔΕΥΤΕΡΗ ΕΚΔΟΣΗ 1945
ΤΟΥ ΕΚΔΟΤΙΚΟΥ ΟΙΚΟΥ
ΝΙΚ. ΑΛΙΚΙΩΤΗ
ΑΙΟΛΟΥ 70 • ΑΘΗΝΑ

ΕΙΚΟΝΕΣ ΓΕΡ. ΓΡΗΓΟΡΗ

Κάθε αντίτυπο φέρει την
υπογραφή του συγγραφέα.

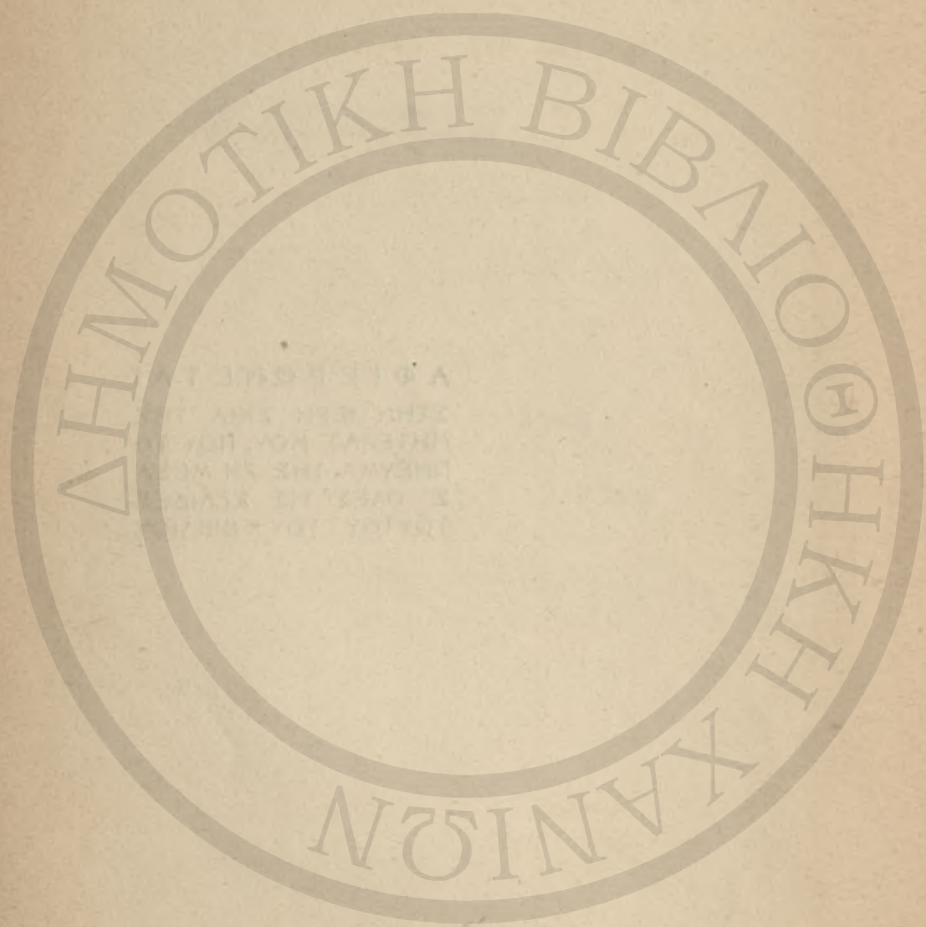
Παύλος

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΧΑΝΙΩΝ

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΧΑΝΙΩΝ

ΑΦΙΕΡΩΝΕΤΑΙ
ΣΤΗΝ ΙΕΡΗ ΣΚΙΑ ΤΗΣ
ΜΗΤΕΡΑΣ ΜΟΥ, ΠΟΥ ΤΟ
ΠΝΕΥΜΑ ΤΗΣ ΖΗ ΜΕΣΑ
Σ' ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΣΕΛΙΔΕΣ
ΤΟΥΤΟΥ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

Η ΚΡΙΤΙΚΗ ΓΙΑ ΤΟ "ΕΜΑΘΕΤΕ ΤΑ,,

Ο κ. Μ. ΡΟΔΑΣ στο «Ελεύθερο Βήμα» τῆς 27-11-1939.

«... Ὁ συγγραφεὺς ἔχει τὸ χάρισμα, νὰ περιγράφῃ ωραιότατα τοὺς Κρητικοὺς τύπους καὶ νὰ διηγῆται χωρὶς στόμφο καὶ ὑπερβολὴ καὶ τὰ δραματικώτερα ἐπεισόδια... Εἶναι ἀπολαυστικὸ τὸ διάβασμα τῆς Κρητικῆς αὐτῆς ἠθογραφίας, ἰδιαιτέρα σ' αὐτὴ τὴν ἐποχὴ, τῆς εὐκολῆς φιλολογίας, μὲ τὴν ξενότροπη πνευματικὴ νοθεΐα...».

Ο κ. Ι. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ στὴν «Πρωΐα» τῆς 4-3-40.

«... Τὸ «Ἐμάθετέ τα ;» ἔχει μιὰ μεγάλη ἀρετὴ : τὴν ἀκρίβεια καὶ τὴν ολόδροση ζωντάνια τοῦ διαλόγου... Τὸ καινούργιο τοῦτο ἔργο τοῦ κ. Μαράντη θυμίζει τὸ μεγάλο μνημεῖο τῆς Κρητικῆς ἠθογραφίας—τὸν «Πατούχα» τοῦ Ἰ. Κονδυλάκη...».

Ο κ. ΛΕΩΝ. ΠΑΥΛΙΔΗΣ στὰ «Παρασκήνια» τῆς 6-1-40.

«... Ἡ ἠθογραφία τοῦ κ. Γ. Μαράντη δὲν βγαίνει ἔξω ἀπὸ τὸ καύκαλό τῆς μὰ μένει σταθερά, φυσικά, γνήσια καὶ συνεπῶς συμπαθητικά. Οἱ ἠθογραφοῦμενοὶ του εἶναι Κρήτες φιγουράτοι ὅπως τοὺς ἔζησε καὶ τοὺς ξέρει. Κι' αὐτὸ ὅμως εἶναι ἕνα ἀναμφισβήτητο προσόν του, μιὰ ἀνεπιτήδευτη, ἀπονήρευτη, θετικὴ ἐπιτυχία του...».

Ο κ. Ν. ΛΑΠΑΘΙΩΤΗΣ στὴ «Νέα Ἑστία» τῆς 15-6-1940.

«... Εὐληπτο, φωτεινὸ καὶ καθαρὸ, τὸ γοητευτικὸ περιεχόμενον τῆς ἀπλῆς αὐτῆς ἠθογραφίας, δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ ἀποσπᾷ τὸν πρὸς θερμούς καὶ εἰλικρινεῖς ἐπαίνους».

Ο κ. Μ. ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ

«... Ἡ ὑπόθεσις εἶναι ἀπλῆ—μιὰ ἱστορία ἀπλῆς ἀπαγωγῆς—κι' ὅμως τίποτε ἄλλο δὲν χρειάστηκε γιὰ νὰ μᾶς δώσῃ ὁ συγγραφεὺς ἕνα ζωντανὸ κομμάτι ἑλληνικῆς ζωῆς, νὰ μᾶς κάμῃ ν' ἀκούσωμε καθαρά τὸν παλμὸ τῆς ἑλληνικῆς ψυχῆς...».

Ο κ. ΛΕΥΤΕΡΗΣ ΑΛΕΞΙΟΥ.

«... Τὸ βιβλίον τοῦ κ. Μαράντη συγκινεῖ καὶ συγκινεῖ ἀβίαστα, χωρὶς κἂν νὰ φαίνεται ἡ προσπάθεια τοῦ συγγραφέα. Κατορθώνει δηλ. νὰ κερδίσῃ τὴν «ἀπροσπάθητον νίκην» ποὺ κερδίζουν μόνο οἱ ἀληθινὰ μεγάλοι».

ΣΑΝ ΠΡΟΛΟΓΟΣ

“Όσο έγραφα αύτήν τήν Ιστορία, πάντα ρωτούσα τόν έαυτό μου: Άρα γε θά μπορέσω νά δώσω στόν άναγνώστη μου αύτό πού με παρακίνησε νά τή γράψω ;

Γιατί ήθελα νά πώ, πώς οί άνθρωποι έκει κάτω στήν Κρήτη είναι άπλοϊ, όσο πουθενά άλλοϋ ίσως, και δέχονται τή ζωή σαν ένα χρέος.

Είναι γι' αύτούς ή ζωή, μιá άκατάλυτη τάξη και σύμφωνα μ' αύτή συχνάλλάζουν ή χαρά με τή λύπη, ή εύτυχία με τή δυστυχία, τό πένθος με τήν παρηγοριά. Ός τόσο τίποτα δέν καταφέρνει νά τους ξεμακρύνει άπό τό κύριο χρέος : ν' άνεβουñ ως τό τέλος τό τραχύ μονοπάτι. “Όλα τούτα είναι γι' αύτούς τά προστάγματα τής ά ν α π ό τ ρ ε π τ η ς Μοίρας, πού καρτερικά τά περιμένουν.

Άπομονή τσ' άπομονής άνθρωπος πρέπει νάχη και νά τ' άποδεινάζεται καλό κακό τού λάχει.

“Ό,τι είναι γραφτό για τόν καθένα δέν μπορεί ν' αλλάξει.

Τό κισμέτι δέ βουλά, τ' άσημι δέ σκουριγαίνει, κι' ό,τι είναι άπό τό Θιό γραφτό όπίσω δέ γιαγέρνει.

Γι' αύτό δέ «γονατίζει» ό Κρητικός εύκολα, ούτε στα χτυπήματα τής Μοίρας, ούτε στα χαδέματά της. Ή ψυχική του ά ν ά λ ω σ η δέν είναι τέτοια πού τόν κάνει νά παρατα τόν άγώνα.

Ό έρωτας έκει κάτω, πολυύμνητος καθώς είναι στις μαντινάδες, έχει άπώτερη έπίδιωξη, τήν οικογένεια και τήν τεκνογονία. Ό άγαμος και ό άκλη-

ρος λογιέται άποτυχημένος και άξιοπεριφρόνητος.
Κρίμα σέ σένα γιασεμί, και ταίρι νά μὴν ἔχης.

Ἡ ἔννοια ὕστερα τῆς τιμῆς, κυριαρχεῖ μὲ αὐστηροτάτους ἄγραφους νόμους πού ἡ προσβολή τους ζητᾶ κυρώσεις δίχως ἔλεος.

Ἡ ἐργασία στήν Κρήτη εἶναι ὁ κύριος σκοπός τῆς ζωῆς, «ὅπως προστάζει ἡ Μοῖρα». Δουλεύουν ὅλοι ἐκεῖ κάτω, οἱ πλούσιοι και οἱ φτωχοί, ἀπό τὴν πιό μικρὴ ἡλικία ὡς τὰ βαθεῖα γεράματα. Ὁχι γιὰ νά πλουτίσουν και ν' ἀπολάβουν ὕστερα, ἄνετα, τὰ ὑλικά ἀγαθά, μὰ γιατί ἡ ζωὴ εἶναι τόσο στενά δεμένη μὲ τὴν ἐργασία, πού δίχως αὐτὴ καταντᾶ νά μὴν ἔχει κανένα περιεχόμενο.

Ὁ Κρητικός, σ' ὅλες τὶς ἀνθρώπινες ἐκδηλώσεις του, στὸ χωριὸ και στήν πόλη, στὶς κορφές και στὸ λόγγο, στὴ στεριά και στὴ θάλασσα, στὸν τόπο του και στήν ξενητεία, εἶναι ὑποταγμένος στὸν ἀ δ ἡ ρ ι τ ο Νόμο τῆς Ἐργασίας, πού ἔχει κληρονομήσει ἀπὸ τὴν ἱστορικὴ καταγωγή και τὴν ἰδιαιτέρη ψυχосύνθεσή του.

Ἡ προσαρμογὴ του εἶναι αὐστηρὴ στὶς παραδόσεις, πού παίρνουν ἔτσι τὴν ἔννοια ἀπαράβατων Νόμων. Ἐπάνω σ' αὐτὲς στηρίζονται οἱ κοινωνικὲς και οἰκογενειακὲς ἀξίες και κάθε ξεστράτισμα ἔχει γιὰ κύρωση τὸν ξεπεσμό, ἀπὸ τὴν κοινὴ ἐκτίμηση.

Ἰδιαίτερο χαρακτηριστικὸ τῶν Κρητικῶν εἶναι ἡ εὐθυμία πού πηγάζει ἀπὸ ἕνα ὄριμο φιλοσοφικὸ στοχασμὸ : «Σὰ μπορεῖς κάμε κι' ἄλλοιῶς...» λέει και γελᾷ, ὅταν ἡ ἀνθρώπινη θέληση και δύναμη προσκρούει στήν ἐναντιότητα ἀκαταμάχητης Μοῖρας. Τὸ γέλιο δροσίζει τὸν σκληρὸ ἀγῶνα του, σέ στιγμὲς πού οἱ ἄλλοι στὴ θέση του ἔχουν τὰ δάκρυα.

Ἀθήνα, Ἀπρίλης τοῦ 1939.

Γ. ΜΑΡΑΝΤΗΣ (ΚΑΦΦΕΤΖΑΚΗΣ)

Οταν ή Λαβδοκατερίνα έμαθε την άπαγωγή της κόρης της, του Γαρεφαλιού από το Νικολιό το Παπουτσάκη, άπλωνε τον «ξυνόχοντρο» ¹⁾ στο δώμα, Τήν ίδια δουλειά έκανε και ή Μαρινιά του Πρινιάρη στο γειτονικό δώμα, που της έδωκε και πρώτη την είδηση.

—Πολλά τὰ έτη σας, κερά Κατερίνα! Έστέγνωξε του λόγου σας ό χόντρος σας ; Έμας ό έρμος δέ λέει νά στεγνώξει. Και σαν πώς δέν τότε γυρίζω τρεις φορές την ήμέρα;

—Έτσα κι' έμας μπρέ ! Φαίνεται πώς τη νύχτα κάνει απότί ²⁾ και δέν τον αφήνει νά ξεραθει.

—Κι' είντα καλές δουλειές, μαθαίνουμε τάξε, με

1) Τραχανά. 2) Δροσιά.

τὸ Γαρεφαλιῶ ; Μὰ εἶντα βιάστηκε δά, καὶ τᾶκανε ἐτσὰ λοῆς ; Κοντὸ τὰ χρόνια τὴν ἐπήρανε ; Καλὸ "ναι τὸ Νιολιό, δὲ λέω, μὰ ἄς τὸν ἐνήμενε δά, ἢ εὐλοημένη, νὰ τόνε πάρει μὲ τὴν εὐκὴ τοῦ Θεοῦ καὶ τῶ γονέω τση, ὅπως εἶναι καὶ ἡ τάξη.

Ἡ Λαβδοκατερίνα ἀφῆκε τὸ ξυνόχοντρο καὶ κατὰπληχτη ἄκουε τὴν Μαρινιά, νὰ τῆς λέει τὰ παραπάνω.

—Μὰ γιὰ ποιὸ Γαλεφαλιῶ μιλεῖς, θεόψυχά σου, δὲ μοῦ λές ;

—"Ιι ! γιὰ τὸ δικό σας τὸ Γαρεφαλιῶ, μαθὲς ἀποῦκλεψε τὸ Νικολιό τὸ Παπουτσάκη, τὸ μεσημέρι ἀπὸ τὸ «Βιγλί». Εἶντα νὰ μοῦ τὸ χῶσεις θεὸς ἐδᾶ ; Ντὰ κεῖνο, καλότυχη, δὲ κουβεδιάζει, ἄλλο πράμα τὸ χωριό, ὅλο τὸ προσαργατεινό.

Ἡ Λαβδοκατερίνα ἐμαρμάρωσε κυριολεκτικὰ καὶ ἐκιτρίνισε. Τῆς φάνηκε πὼς «ἐβούλισε» τὸ δῶμα καὶ πῆγε κάτω καὶ λύνοντας τὸ τσεμπερί της, ποῦ ἔνοιωθε πὼς τὴν ἔπνιγε, ἐρώτησε μὲ κομμένη φωνὴ τὴ Μαρινιά ;

—Γιὰ μίλιε καλὰ κοπέλλα μου ! Τὸ παιδί μου ἤκαμε τουτεσὰ τοῖ δουλειές ;

Ἡ Μαρινιά ὅταν ἐπέισθηκε τέλος πάντων πὼς ἢ Κατερίνα δὲν εἶχε εἶδηση ἀκόμη γιὰ τὴν ἀπαγωγή, ἐκάθησε καὶ τῆς τὰ εἶπε ὅλα.

«Πὼς ἐδᾶ κι' ἓνα χρόνο, τὴν ἐτριγύριζε τὸ Νικολιό καὶ κατὰ ποῦ τῆς ἔλεγε αὐτηνῆς, τὸ Γαρεφαλιῶ, στὴν ἀρχὴ δὲν τὸν ἤθελε, μὰ ἀγάλια-ἀγάλια, μὲ τὰ συχνοπεράσματά του καὶ μὲ τοῖ «πατηνάδες» του, ἤρχισε νὰ τόνε καλοξανοίγει. Στὸ πανηγύρι κιόλας, στὴ Βεργοπουλιανὴ Παναγία τση τῶπε καὶ ξεκαθα-

ριστά ! « πῶς τὴν ἀγαπᾶ ἀπὸ κουζουλαίνεται »¹⁾ καὶ πῶς ἂν δὲν τοῦ τὴν ἔδιναν ἢ θὰ τὴν ἔκλεβε ἢ θὰ σκοτωνότανε. Τῆς ἔδωκε μάλιστα τὴν ἡμέρα ἐκείνη καὶ ἓνα ρόδο κι' αὐτὴ τῶκρυψε στὰ στήθια τῆς καὶ ἅμα ἐγύρισε ἀπὸ τὸ πανηγύρι τῶδειξε τῆς Μαρινιάς καὶ τὸ' εἶπε καὶ τὴν ἐξομολόγησε τοῦ Νικολιοῦ. Ἄ-κόμη, πῶς αὐτὴ τάξε τὸ' εἶπε ν' ἀνοίξη τὰ μάτια τῆς, γιὰτὶ ὁ πατέρας τῆς « ἤθελα τὴ σφάζει » μὰ ἐκεῖ-νο, εἶχε παρμένη τὴν ἀπόφασή του καὶ εἶπε στὴ Μαρινιά : « Τοῦτο σὰ ν' αἰ κι' ἄλλος δὲν εἶναι ! »...

— Καὶ γιάντα μωρὴ καὶ σὺ δὲν μοῦ τᾶλεγεσ του-τανά, ὄντον ἦτονε ἀκόμη καιρὸς νὰ προλάβωμε τὰ πράματα ;

— Γιατὶ μὲ ὠρκισε στὴν ψυχὴ τοῦ κυροῦ μου — ἔ ! δὲν ἐμποροῦσα νὰ τὸ κάμω κερὰ Κατερίνα ! Κι' ἀ-πότὶ δὲν ἦβαλα στὸ νοῦ μου πῶς ἤθελα σταθεῖ νὰ τὴ κλέψει !

Ἡ Λαβδοκατερίνα, ὅταν πιὰ ἐβεβαιώθηκε πῶς τὸ κακὸ εἶχε γίνει, ἄρχισε « νὰ κλαίει καὶ νὰ ὀδύρεται ».

— Ὠφου ! Εἰντᾶπαθα ἢ πεντακακομοῖρα ! Ἔ ! μάννα μου — ἔ ! μάννα μου δουλειά ! καὶ νὰ τὴ σκο-τώσει θέλει ὁ κύρης τῆς — τὴν ἀδικοθάνατη, ἀπὸ ἐξεγιβέντισε τὸ σόϊ τοῦ σογιοῦ μας !

Ἐσωριάστηκε ἀπάνω στὸ σκαμνὶ ἀποκαμωμένη ἀπὸ τὸ ξαφνικὸ μαντᾶτο κι' ὕστερα ἀπὸ λίγο ἐρώ-τησε ξανά τὴ Μαρινιά :

— Μὰ εἶντα ὦρα κλεφτήκανε, ἀπὸ νὰ τῶς ἐδώ-σει θάμασμα καὶ τῶν οἰδυνῶ ; Ὁ κύρης τῆς, ὁ κα-

1) Τρελλαίνεται.

καμοίρης, ἐσκώθηκε τὴν ταخينὴ νὰ πᾶ νὰ μαζώξει τὰ χαρούπια στὸ «Δίλακκο» νὰ μὴν τὰ φᾶνε τὰ ὠζὰ καὶ δὰ γυρίσει ἀργά, ὁ πεντακακομοίρης, κατασκοτωμένος νὰ μάθει τοῖ φάμες τοῦ κόρης του. Ἐκεῖνη πάλι, ἡ μορφόστολη, ἐπῆγε στ' ἀμπέλι τὴ ταخينή. Κι' ὕστερα σ' ἄν ἐφάγαμε τὸ μεσημέρι, μοῦ λέει: Αἴ 'μᾶ! Νὰ πάω θέλει, ὥσα με τὸ κῆπο νὰ ποτίσω, γιατί ἔχει μίαν ἐβδομάδα ἀπότιστος καὶ δὰ ξεραθοῦνε τὰ πράματα καὶ κρίμας εἶναι. Ποῦ νὰ βάλει ὁ νοῦς μου, ἐμένα, πὼς ἤθελα πάει στὸν ἀγύριστο;!

—Μὰ πέ μου δὰ, νὰ συχωρευθοῦνε τ' ἀποθαμένα σου, κερά Κατερίνα, δὲν εἶχες πρᾶμα καταλαβομένο τόσο νὰ καιρό; Ντὰ κείνο, μπρὲ παιδί μου, τὸ κάτεχε ὄλο τὸ χωριό, πὼς ἀγαπιούντανε. Δὲν ἤκουγες σκιᾶς τοῖ πατινάδες καθ' ἀργά; Ἐμᾶς ἀποῦ πέφτει καὶ πλειά βαθειὰ τὸ σπίτι μας, δὲν μᾶς ἤφινε τὸ Νικολιό νὰ κοιμηθοῦμε, κι' ἓνα δυὸ φορές ὁ ἀδερφός μου ἀπὸ λίγο νὰ σκωθεῖ νὰ τόνε μακελέψει!).

—Ἐτσά νὰ μᾶς ἐκρίνει ὁ Θεὸς καὶ μένα καὶ τὸ κύρη τση, ἂν εἶχαμε ἀθηβολή γιὰ τοῖ σκοπούς τση. Ἐνα δυὸ φορές κιόλα ὄντο τὸν ἤκουγε νὰ τραγουδολογᾶ ὄντον ἐπέρνα ἀπ' ὄξω τὰργεινό, μοῦλεγε καὶ ἤκουγε καὶ κείνη: «Διάλε τσ' ἀποθαμένους του κεινουγὲ τοῦ βόρδου... καὶ σᾶ πολλὰ περάσματα μοῦ φαίνεται πὼς ἔχει ἀπὸ τὴν πόρτα μου! Ἄνὲ κατεβῶ κάτω... αἴ... αἴ...!». Καὶ κείνη ἡ ἄσορτη ἐκατέβαζε τὴ κεφαλὴ τση κι' ἤκανε πὼς δὲν ἤκουγε. Ποῦ νὰ βάλωμε ἐμεῖς τέθιο πρᾶμα στὸ νοῦ μας! Καὶ ποῦ τὴνε πῆγε κοντό; ἀποῦ νὰ τοῦ δώσει νταμουλᾶς ὅ,τι φωθιά μᾶς ἤψε στὸ σπίτι μας.

1) Νὰ τὸν σιγυρίσει,—νὰ τοῦ τὶς βρέξει.

—“Ωφου! Εϊντάπαθα ή πεντακακακομοίρα! “Ε! μάννα μου—ε! μάννα μου δουλειά! και να τη σκοτώσει θέλει ο κύρης τση — την άδικοθάνατη, άπου έξεγιβέντισε τὸ σόϊ του σογιού μας!

—Καί ποιός κατέχει ; "Άλλοι λένε στο Μετόχι τως στο «Νοφαλιᾶ», ἄλλοι στο «Καρύδι»—ένας πάλι ἤλεγε πὼς τὸ εἶδε καὶ βγαίνανε στο «Πασπάρι». Πάντα καθὼς φαίνεται ἀπὸ τὸ «Βιγλι» τὴν ἤκλειψε.

—Κομμάθια νὰ πᾶνε καὶ γουλιές ;...

—Σῶπα δὰ γιὰ τὸ Θειό, κερά Κατερίνα καὶ μὴ λές κατάρες. Αἴ ! στραβὰ τὸ κάμανε, δὲ λέω...— Νὰ διορθωθοῦνε θέλει τὰ πράγματα κερά Κατερίνα... Κουράγιο νὰ κάνεις καὶ ὅλα τὰ ζωντανὰ σάζονται.

Καὶ λέγοντας αὐτὰ ἡ Μαρινιά, τὴν ἐκαληνύχτισε καὶ ἐκατέβηκε ἀφήνοντας μονάχη τὴν Κατερίνα, ἡ ὅποια ἀφοῦ ἐγύρισε ἀκόμη λίγο τὸν τραχανᾶ της, ἐκατέβηκε κι' αὐτὴ κάτω μονολογώντας :

—Αἴ ! μάννα λοῦνε με καὶ χτένιζέ με κιόλα !!...
ἐδὰ πὸυ δαρθεῖ ὁ κύρης τση, ὁ πεντακακομοίρης...

Ο Παντελής ο Λαβδάκης ήτανε ένας καλός νοικοκύρης και στο χωριό όλοι τον έκτιμούσαν. Έργατικός, επέβλεπε την περιουσία του και είχε όνομα για τις αύστηρες ήθικες άρχές του και τή θρησκευτικότητα του. Με τις άρχές αυτές, είχε άναθρέψει και τή μοναχοκόρη του, τó Γαρυφαλιώ, για τήν όποία ώνειρευότανε μιá άποκατάσταση όπως τής άξιζε.

Τó Γαρυφαλιώ μεγάλωσε όπως όλα τά κορίτσια του χωριου κοντά στη μητέρα του, βοηθώντας την στις δουλειές του σπιτιου και των χωραφιών, κάνοντας «ό,τι περνούσε από τó χέρι του». Ήτανε πιά 20 χρονών κοπέλλα, ώραία και ψηλή σαν τó κυπαρίσσι. Είχε πάρει τó άνάστημα του πατέρα της και τά ώραϊα χαρακτηριστικά της μάνας της. Στους νέους του χωριου άκούότανε με τó όνομα «ή κολώνα του Λαβδάκη». Ό πατέρας της, όταν πιά μεγάλωσε, ήτανε ήσυχος πώς πήρε τó δρόμο της, άκολουθώντας τά χνάρια τά δικά του στην ήθικότητα και τή σοβαρότητα. Γι' αυτό κι' έπειδή ήταν άπασχολημένος με τις δουλειές του, δέν τήν έπρόσεχε. Τó Γαρυφαλιώ, πειθαρχημένο και λιγόλογο, έκρυβε τήν έσωτερική του ζωή μέσα στην άσστηρότητα του σπιτιου και στο σεβασμό στους γονεις του. Με λύπη του όμως έβλεπε πώς ό πατέρας του δέν έκανε κανένα λόγο για τήν άποκατάστασή του. Και πραγματικά ό Λα-

βδάκης εξακολουθούσε να θεωρεί τὸ Γαρεφαλῖὸ σὰν
νὰ βρισκόταν ἀκόμη στὴν παιδικὴ ἡλικία, τὴν ὁποί-
αν ὅμως, τώρα καὶ τόσα χρόνια, αὐτὸ εἶχε ἀποχαι-
ρετήσει. Δὲν εἶχε καταλάβει μέσα στὶς φροντίδες
του, πῶς τὸ μπουμποῦκι εἶχε ἀνοίξει καὶ ἐκαλοῦσε
μὲ τὰ κάλλη του τὴν ὡμορφὴ μέλισσα πού θὰ ρου-
φοῦσε τὸ μέλι του.

Καὶ ἡ μέλισσα ἤρθε...

Στὴν πλατεῖα τοῦ χωριοῦ πού ἦτανε καὶ ἡ κεντρι-
κὴ ἀγορά του, ἄς ποῦμε, εἶχε τὸ ραφτάδικό του
ὁ Ἄγγελῆς ὁ Παπουτσάκης χρόνια τώρα. Μὲ τὴ
δουλειά του καὶ τὴν οἰκονομία του εἶχε κάνει σε-
βαστὴ περιουσία. Ἡ γυναῖκα του, ἡ Δοξανιά, ἦτανε
τύπος νοικοκυρᾶς καὶ μυαλομένης γυναίκας, καὶ ἀ-
νάθρεψε τὰ παιδιὰ της μὲ τὴν πιὸ μεγάλη προσοχή.
Ἄπὸ τὰ δυὸ παιδιὰ ὁ Κωστής εἶχε τὴν ἐπίβλε-

ψη στήν περιουσία και τὸ Νικολιό, ἀφοῦ ἐτελείωσε τὸ σκολειό, διωρίστηκε διανομέας στὸ ταχυδρομεῖο. Ἦτανε 25 χρονῶν, μελαχροινὸ καὶ νόστιμο παλληκάρι, καλόκαρδο καὶ γλεντζές. Ὁ Κωστής, ὁ μικρότερος, δὲν εἶχε τόσο μορφωθεῖ μὰ ἦτανε σοβαρὸς καὶ οἱ παρέες του τὸν ἐκτιμοῦσαν. Ὁ Ἄγγελῆς—γέρος παπᾶ—εὐχαριστημένος ἀπὸ τὰ παιδιὰ του, ἐξακολουθοῦσε νὰ συντηρεῖ τὸ ραφτάδικο, μὰ ὁ ἴδιος δὲν τὸ ἐργαζότανε παρὰ μὲ καρφάδες. Τώρα καὶ λίγα χρόνια ὅμως ἄρχισε νὰ πίνει καὶ ὅλη τὴν ἡμέρα σχεδὸν ἦτανε σὲ εὐθυμία πειράζοντας τοὺς πελάτες του, καὶ ὅποιον γνωστὸ του περνοῦσε, μὲ εὐθυμοκουβέντες ποῦ τοῦ ἔφερνε στὸ στόμα τὸ μεθύσι του. Ἔτσι σιγά-σιγά ἔχανε τὴ σοβαρότητά του κι' ὅλοι τὸν ἔλεγαν «ὁ Ἄγγελῆς ὁ Εὐλοητός», γιατί κάθε πρωτῆ, προτοῦ ν' ἀνοίξει τὸ μαγαζί, ἐφώναζε στὸ διπλανὸ καφετζῆ «φέρε μου, μωρὲ Γιάννη, μιὰ ράκα νὰ κάμω με τὸ «εὐλοητός ὁ Θεός» πάλι σήμερα».

Τὸ σπίτι τοῦ Ἄγγελῆ ἦτανε στήν «Πέρα γειτονία» κι' ἔτσι ὁ δρόμος του περνοῦσε ἐξω ἀπὸ τὸ σπίτι τοῦ Λαβδάκη. Δύο τρεῖς φορές λοιπὸν τὴν ἡμέρα καὶ τὸ Νικολιό, πηγαίνοντας στὴ δουλειά του, ἐπερνοῦσε βλέποντας τὸ Γαρεφαλιώ, ἢ ὅταν ἤξερε τὸ χωράφι ποῦ θὰ πήγαινε, ξεμάκραινε ὡς ἐκεῖ τοὺς περιπάτους του. Σιγά-σιγά, ὅπως εἶπε καὶ ἡ Μαρινιά, ἄρχισε καὶ τὸ Γαρεφαλιώ νὰ τὸν καλοκυττάζει, ὡς ποῦ μιὰ μέρα ἐκατάλαβε «πὼς δὲν μπορούσε μπλεῖο νὰ κάνει δίχως αὐτό».

Καὶ ὅταν κάποτε ἐγινε ἡ ἀμοιβαία ἐξομολόγηση, τὸ Νικολιό δὲν μπορούσε νὰ κρύβει περισσότερο τὴ φλόγα του, τὴν ὁποία ἐξωτερῆκευε σὲ καντάδες μα-

ζὺ μὲ ἄλλους νέους ποὺ κουβαλοῦσε, τραγουδώντας
τὶς πιὸ παθητικὲς μαντινάδες, στοὺς γοργόρρυθμους
ἤχους τοῦ «πηδηχτοῦ».

Ἐγὼ τὸ κακορρίζικο μοιάζω τοῦ ἀτζιτζίκου
ἀπὸ σκαλώνει στὴ συκιά καὶ τραγουδεῖ τοῦ σύκου.
Περδικοκακαρίστρα μου πάνω στὸ ματσιπέτι
καὶ νᾶστασεν ὁ ἴδρω μου στὸν ἐδικό σου μπέτη.
Νᾶμουνα γῆς νὰ μὲ πατεῖς χῶμα νὰ μὲ σκορπίζεις
Ρήγισσα σύ, σκλάβος ἐγώ, ὅλα μου νὰ τὰ ρίζεις.
Νᾶμουν ἀέρας νὰ φυσῶ κι' ἀνέφαλο νὰ τρέχω
ὅπου κι' ἂν πᾶς ἀγάπη μου ἴπο πάνω σου νὰ στέκω.

Η Κατερίνα ἔσπεκε τώρα στὸ παράθυρο καὶ ἐπερί-
μενε νὰ γυρίσει ὁ ἄντρας της. Μὰ καὶ ἤθελε νὰ
καταλάβει ἀπὸ μακριά, ἂν εἶχε μάθει «τὸ μαντάτο»
μαντεύοντας στὴ φυσιογνωμία του. Ἐνύχτωνε πιά
δταν ἄκουσε νὰ κτυποῦνε τὴν πόρτα κι' ἔτρεξε ν' ἀ-
νοίξει. Εἶδε τότε τὸ Μανωλιὸ τοῦ Ἄρακά, νὰ σέρνει
τὴ γαϊδάρρα φορτωμένη μὲ τὰ χαρούπια.

—Καλησπέρα, κερά Κατερίνα! τῆς εἶπε. Ὁ Παν-

τελῆς μοῦδωκε νά σοῦ φέρω τή γαϊδάρα γιατί τοῦ
φωνιάξανε στό καβέ ἐδὰ ποῦρχουντονε καί σέ μιὰ
όλια, λέει, δά νάρθει κι' ἐκεῖνος.

— Αἴ, κράθιε κειέ, νά ξεφορτώσωμε καί σπολλάτη
σου, γιά τόν κόπο ἀποῦμπήκες.

— Δέ θωρεῖς! . . . ἀπάντησε τὸ Μανωλιό καί ἐβο-
θησε νά ξεφορτώσουν τή γαϊδάρα.

— Καί ποῦναι τὸ Γαρεφαλιώ, ἐρώτησε μὲ εἰρωνί-
κὸ ὕφος, γιατί ἤξερε τὰ συμβάντα.

— Ἐδὰ κατέω γώ, ποῦναι! εἶπε ἡ Κατερίνα καί
ἐτράβηξε τή γαϊδάρα νά τὴν βάλει στό σταῦλο..

Ἡ Κατερίνα εἶχε στρώσει τώρα τὸ τραπέζι καί
ἐπερίμενε τὸν Παντελεῆ, βεβαία, πιά, πῶς στό καφε-
νεῖο θά ἔμαθε τὰ νέα.

“Ὑστερα ἀπὸ πολλὴν ὥραν ἄκουσε τὴν πόρτα ν’
ἀνοίγει καί νά κλείνει μὲ ἐξαιρετικὸ βρόντο.

— Αἴ, αἴ! «μαῦρα μᾶς τάψαν τὰ κεργιά» ἐσκέ-
φθηκε ἡ Κατερίνα.

Καθὼς ὁ Παντελεῆς ἔμπαινε στὴν αὐλή, ἔτρεξε νά
τὸν ὑποδεχθεῖ πρώτη ἡ σκύλλα ἡ «Μαυροληά», ἄλ-
λὰ μὲ μιὰ «ἀνειποδαρά» τὴν ἔστειλε στό διάβολο καί
γιά πολλὴν ὥραν τὸ σκυλί οὐρλιαζε τραβηγμένο σὲ
μιὰ γωνιά τῆς αὐλῆς.

Ἡ Κατερίνα ἔκανε πῶς ἔφτιαχνε τὸ τραπέζι, τὴν
ὥρα ποῦ μπήκε μέσα.

— Διάλε το' ἀποθαμένους του, κεινουγέ τοῦ σκύ-
λου ἂ δέν τονε σκοτώσω κιαμμιά ὥρα!..

— Δέν σοῦ φταίει ὁ σκύλος! εἶπε ἡ Κατερίνα
ἔτοιμη νά συνεχίσει..

Ἡ Παντελεῆς ὅμως εἶχε πιά καθίσει στό τραπέζι.

— Εἶντά ἴψησες ἀπόψε νά φᾶμε, γυναῖκα;

—Διάλε τὰ ἀποθαμένους του κεινουγὲ τοῦ σκύλου ἃ
δέντονε σκοτώσω κιαιμιὰ δραί...

—'Ασκορδουλάκουσ 1) ἔχει ἀπού τό μεσημέρι κι ἦκαμα κι' ἕνα σφουγγάτο !

—"Ε ! κάτσε νά φάμε, γιατί δέ σέ θωρῶ ἀπού τήν πείνα — μὰ πήγαινε πρῶτα νά γεμίσεις τήν ὀκά κρασί ἀπού τό βαρέλι, γιατί ἀπόψε, μωρή Κατερίνα, ἔχω ὄρεξη νά πιῶ παραπάνω.

—Αἴ, μέ τό δίκηο σου ! τοῦ εἶπε μέ σημασία ἡ Κατερίνα, περιμένοντας πιά νά ἰδεῖ πῶς θ' ἄρχιζε τήν κουβέντα. "Ὅτι τό εἶχε μάθει ἦτανε βέβαιη, γιατί δέν ἐρώτησε ποῦναι ἡ κόρη του καί ὕστερα, ποτέ αὐτός δέν χτυποῦσε τό σκύλο. Ἐκαταλάβαινε ὅμως πῶς ἤθελε νά φέρει μέ βόλτα τό ζήτημα καί τόν ἀφήκε ἀποφασισμένη νά μὴν ἀρχίσει πρώτη αὐτή τήν κουβέντα.

—Καί ἤφερε τό Μανωλιό τό γαΐδαρο ;

—"Ἦφερε τονε, εἶπε ἡ Κατερίνα, καί ξεφορτώσαμε τὰ χαρούπια καί τάβαλα στόν ὄντᾶ· κι' ὕστερα τοῦ γέμισα τή «μαντζαδούρα» 2) ἄχαρα καί τόν ἤδεσα στό σταῦλο.

—Ἐβίβα, γυναῖκα, εἶπε δίνοντάς της τό ποτήρι. —Θεόψυχά μου καί ξανανειώνεις ! πιστεύεις το ;

—Καί κοντό δέν κατέχει πρᾶμα ἀκόμη ; ἐσκέφθηκε ἡ Κατερίνα· καί γιά νά βεβαιωθεῖ τοῦ εἶπε :

—Δέν σωπάς, καλότυχε, καί δέν ἔχω τὰ κέφια σου ;

—Μωρὲ πίνε κειὲ καί σῶπα ! καί τῆς ξαναγέμισε τό ποτήρι της. Ἀπόψε θά πιοῦμε ὅλη τήν ὀκά οἱ δυό μας ! Νά γλεντήσωμε μωρὲ γυναῖκα κι' ἐμεῖς ! Δόξα σοι ὁ Θεός, οἱ δουλειές μας πᾶνε καλά ! Τό ἀμύ-

1) Βολβούς. 2) Παχνί.

γδαλο όφέτος έχει τιμή, βεντέμα έχομε στο λάδι — τό ζαπερέ τοῦ σπιτιοῦ μας ἐκάμαμε — τὰ βαρέλια εἶναι γεμάτα κρασί... μωρ' ὡς κι' οἱ μέλισσες όφέτος θά βγάλουνε ἀπάνω ἀπὸ δυὸ ντενεκέδες μέλι, ἀπὸ δὲν τό θυμοῦμαι ποτέ. Εὐτυχισμένη χρονιά όφέτος, μωρὲ γυναῖκα!

«Αἰ, δὲν κατέχει εἶντα τοῦ γίνεται!» ἐσκέφθηκε ἡ Κατερίνα.

—Κατέχεις εἶντα λέω; ἐσουνέχισε ὁ Παντελῆς, όφέτος ἀπὸ θά μᾶς περισέψουνε κάμποσοι παράδες, ν' ἀγοράσω τό μακρυνάρι τοῦ Λιάπη στο «Μπούμπουλο» γιατί μπαίνει στὸν κῆπο καὶ μοῦ κάθεται στοῦ στομάχι ἀπὸ χρόνια... Πόσα δὰ ζητᾶ—τρία τέσσερα Ναπολεόνια κι' ὁ κόσμος δλος... Μὰ πίνε δὰ μὰ ὀλιά! πίνε! μὴ σὲ θωρῶ ντουχιουντισμένη!

Ἡ Κατερίνα ἔφερε τό ποτήρι στὰ χεῖλη, μὰ δὲν ἤπιε καὶ ὁ Παντελῆς γεμάτος κέφι ἐσουνέχισε...

—'Αρά καὶ ποῦ, μωρὲ γυναῖκα, νᾶχω κέφι σὰν τ' ἀποψερνὸ!

—Θὲς νὰ κάμω κιαμιὰ τηγανιά χοχλιούς; τότε ρώτησε ἄξαφνα.

—Καὶ δὲν τσί κάνεις; Καλὸς μεζὲς εἶναι γιὰ τό κρασί! Μὰ γιὰ κειονὰ σ' ἀγαπῶ, μωρὲ γυναῖκα! Καὶ ἀφίνοντας τό τραπέζι τὴν ὥρα ποῦ ἡ Κατερίνα ἐτοίμαζε τό τηγάνι, ἄρχισε νὰ κόβει βόλτες ἀπάνω καὶ κάτω στοῦ πόρτεγο, σὰν νὰ τοῦ ἦρθε ξαφνικά ἔμπνευση!... Εἰκοσιπέντε χρόνια ἀποῦμαστε παντρεμένοι, δὲν ἔχω παράπονο, ὄϊ! καλλιὰ νὰ μὲ κάψει ὁ Θεός! Ἐστάθηκες στὸλος στὸν ἄντρα σου καὶ στοῦ σπίτι σου καὶ στισὸι χαρὲς καὶ στίοι λύπες. Ἄξιός ὁ μιστός σου! Ποτέ δὲν ἤκουσα τὴν ἀντιλογία σου!

—'Υπάκοη πάντα—γιατί ἐκάτεχες τὸ χρέος σου—
γιὰ κειονὰ ἐστελιώσαμε σπίτι! Εἰκοσιπέντε χρόνια
ἐκ α τ ὠ κ η σ ε ἐπαέ μέσα ἡ ὁμόνοια, ἡ ἀγάπη, ἡ
δουλειὰ καὶ ὁ Χριστός. "Ὁξω οἱ χωριανοὶ ὄλα αὐτὰ
τὰ χρόνια ἐβγάνανε τὸ σκοῦφο τως καὶ μὲ χαιρετού-
σανε μὲ τὸ μεγαλύτερο σέβας. 'Ἐτσά καὶ γὼ τοὺς
ἐσεβάστηκα ὄλους—δὲν ἔβλαψα ἄνθρωπο—δὲν ἐκα-
κολόγησα δὲν ἐπέιραξα τὴν τιμὴ κιανενοῦς—ἤκανα
ὅπου μποροῦσα τὸ καλὸ καὶ ἐπέρασα ὡσαμεδὰ, πι-
στέβγω, ἔτσά πού θέλει ὁ Θεὸς καὶ τὸ Εὐαγγέλιο.
'Ἐτσά δὲν εἶναι γυναῖκα;

—'Ἐτσά 'ναι Παντελῆ μου, μὰ κάτσε ἐδὰ ποῦναι
ζεστοὶ οἱ χοχλιοὶ νὰ βγάλεις δυὸ τρεῖς...

'Ἐκάθησε πάλι στὸ τραπέζι μὰ δὲν ἔτρωγε! 'Ἐκὺτ-
ταζε τὴ γυναῖκα του μέσα στὰ μάτια καὶ μιὰ στιγμή
ἐξέσπασε σὲ ἓνα γέλιο νευρικό πλατύτατο, σὲ τέ-
τοιο βαθμό, πού λίγο καὶ θάπεφτε ἀπὸ τὴν καρέκλα.

—Χά χά χά... Χά! χα! χά!...

«'Ο Θεὸς καὶ ἡ ψυχὴ μου κι' ἐκουζουλάθηκε» ἐ-
σκέφθηκε ἡ Κατερίνα κυττάζοντάς τον κατάπληχτη.

—Εἶντ'άχεις καὶ γελᾶς, γιὰ ὄνομα τοῦ Μεγαλο-
δύναμου, ἔτσά λοῆς;

—Αἶ! κέφι ἔχω μωρὲ γυναῖκα ἀπόψε!

Μὰ τὴν ὥρα αὐτὴ ἐκτυπήσανε στὴν πόρτα.

'Ἡ Κατερίνα ἐπῆγε νάνοίξει καὶ σὲ λίγο ξανα-
γύρισε.

—Τὸ Λενιώ τοῦ Παπαγεωργάκη ἦρθε νὰ ρωτήξει
ἂν εἶσαι, λέει ἐπαδὰ νὰ 'ρθεῖ ὁ παπᾶς, ἀπού θέλει
νὰ σὲ δεῖ... Εἶντα δὰ τοῦ πῶ;

'Ο Παντελῆς φάνηκε πὼς ἔχασε τὸ κέφι του, ἔβαλε
κρασιὸ στὸ ποτήρι καὶ κυττάζοντας στὸ ταβάνι, ἀφη-

ρημένος λίγη ώρα, εφάινετο νά μονολογεί.

—'Ο παπᾶς; τέθιαν ώρα; "Α! ναι! έτσά πρέπει! Πές του Λενιοῦ, γυναίκα, νά τοῦ πεί πῶς «μετά χαρᾶς καλῶς νά κοπιᾶσει.

'Η Κατερίνα έξετέλεσε τή διαταγή καί δταν έγύρισε τῆς εἶπε :

— 'Ετοιμάσε νά ποδεχτοῦμε τὸν παπᾶ. Τὸ σπίτι μας ἀπόψε θά γενεῖ έκκλησᾶ καί κατὰ τοῦ κατέχεις στισσι έκκλησᾶς πᾶνε οἱ παπαδες. Πήγαινε δά ξαναγέμισε τὴν ὀκᾶ κρασί καί φέρε ἕνα καλύτερο μεζέ, μιὰ ὀλιὰ τυρί, κιανένα αὐγό... 'Ο Παπαγεωργάκης τὸ τσοῦζει μιὰ ὀλιὰ—«Οἶνος εὐφραίνει καρδίαν ἀνθρώπου» σοῦ λέει. Αὐτὸ ὁμως, μωρὲ γυναίκα, ἐμποροῦσε καί νά μὴ τὸ γράφουσε τὰ χαρτιά, κι' ἄνε τὸ γράφανε ἤπρεπε νά ξεδιαλύνουσε πόσος οἶνος τὴν εὐφραίνει «τὴν καρδίαν», ἕνα ποτήρι γῆ ἕνα βαρέλι; Δέν τὸ γράψανε, τὸ λοιπός, καί κάθα ἕνας πίνει ὅ,τι βαστᾶ ἡ ψυχὴ του... Μὰ μοῦ φαίνεται πῶς κουρκουνοῦνε 1). 'Ο παπᾶς δά νᾶναι, μόνο πήγαινε νᾶνοίξεις.

'Η Κατερίνα στὸ τραπέζι ποῦ ἐκαθάρισε ἔβαλε ὅ,τι τῆς εἶπε ὁ Παντελῆς καί ὕστερα ἐτράβηξε πρὸς τὴν αὐλὴ ν' ἀνοίξει τὴν πόρτα ἐνῶ ἐσκέπτετο : «Δὲ μὲ ξεγελᾶς ἐμένα μὲ τὰ κέφια σου—ὁ θυμὸς βράζει μέσα σου μὰ κάνεις πῶς δέν σὲ γνοιάζει! 'Ο Θεὸς νά βάλει τὸ χέρι του! Κι' ὁ παπᾶς σίγουρα ἔρχεται μαντατοφόρος... Ντὰ αὐτὸ, δά δείξει ντελόγο!»

1) Κτυποῦνε.

Ο Παπαγεωργάκης, γέροντας σεβάσμιος, με μακρὰ λευκὴ γενειάδα, διεκρίνετο γιὰ τὴν ἀγαθότητα καὶ τὸ μελίχιον ὕφος του. Δὲν ἦταν πολὺ ἐγγράμματος, ὅμως εἶχε μιὰ χριστιανικὴ ταπεινωσὺνὴ καὶ ἓνα φιλοσοφικὸ στοχασμὸ, ποὺ τὸν ἔκανε σεβαστὸ σ' ὄλο τὸ χωριό! Στὰ μεγάλα γεγονότα τῆς ζωῆς τοῦ ποιμνίου του, ἐπενέβαινε αὐτεπάγγελτα, εἴτε σὰν παρήγορος ἄγγελος, εἴτε σὰν δικαστής, «ἀμοιβῶν καὶ ἐλέγχων»...

—Ὅταν ἐμπῆκε μέσα, ὁ Παντελῆς ἔτρεξε νὰ τοῦ φιλήσει τὸ χέρι.

—Ὁ Θεὸς μαζί σου! τοῦ εἶπε εὐλογώντας τον ὁ παπᾶς, καὶ τοῦ ἐπρόσφερε μιὰ παλιὰ δεσποτικὴ καρέκλα.

—Ἀπὸ παέ, δέσποτα, νὰ περάσεις, ἀποῦναι πιὰ βολικά. Καὶ τοῦ λόγου σου, κερά Κατερίνα, ξεπασούλισε τὸ λύχνο καὶ φέρε τὸ καντηλέρι πλειά κοντὰ στὸ τραπέζι... Καὶ στρεφόμενος πρὸς τὸν παπᾶ ἐσυνέχισε.

—Ἐμεῖς ἐφάγαμε, Δέσποτα, γιὰτὶ ἦρθα κατακουρασμένος ἀπὸ τὸ «Δίλακκο». Ὅλη μέρα ἐπαιδεύουμνε με κάμποσα χαρούπια νὰ τὰ μαζώξω, γιὰτὶ μπαίνανε τὰ ὠζᾶ καὶ τὰ τρώγανε, κι' ἦτονε ἀμαρτία... Νὰ πάρεις θεὸς ὅμως, ἓνα κρασάκι νὰ δοκιμά-

σεις τουτονά τὸ βαρέλι τὸ ὑστερνὸ ἀποῦ τὸ παληό.
'Οπροθὲς τῶνοιξα κι' ἤλεγα νὰ σοῦ φωνιάξω ναρθεῖς
κιάνένα ἀργατεινὸ νὰ τὸ δοκιμάσεις, μὰ δὲν ἀφίνουν
οἱ δουλειές... Νά! ὅμως πού τ'ᾶφερε δεξιά ὁ Θεός, νὰ
τιμήσεις τὸ σπιτικό μου ἀπόψε! Αἶ, κερά Κατερίνα!
φέρε τ' αὐγά καὶ βρασμένα δά νάναι, νὰ πάρει μεζὲ
ὁ γέροντας. Καὶ λέγοντας αὐτὰ ἐγέμισε κρασί τὰ
ποτήρια καὶ σηκώνοντας τὸ δικό του:

—'Εβίβα, Δέσποτα, ὁ Θεὸς στὸ καλό!

'Ο γέροντας ὅμως δὲν ἄγγιζε τὸ ποτήρι, παρὰ
μὲ τὴν ἀργὴ καὶ αὐστηρὴ φωνή του, ἐσήκωσε τὸ κε-
φάλι του, τὸν ἐκύτταξε παρατεταμένα καὶ τοῦ εἶπε:

—Δὲν ἦρθα, Παντελῆ, νὰ δοκιμάσω τὸ κρασί
σου, ἀπόψε! 'Εζήτηξα νὰ σὲ δῶ γιατί ἐθάρρεψα πὼς
εἶχες τὴν ἀνάγκη μου. Μὰ ἐγὼ θορρῶ πὼς ἦκαμα
λάθος!

'Ο Παντελῆς ἄφησε σιὸ τραπέζι μισοπιωμένο τὸ
κρασί του, καὶ μὲ φαινομενικὰ ἐκπληκτο ὕφος τὸν
ἐρώτησε.

—Τὴν ἀνάγκη σου, Δέσποτα; Σὲ ποιὸ πρᾶμα δά
νάχα τὴν ἀνάγκη σου; 'Ο Θεὸς μοῦ τ'ᾶδωκε ὄλα τὰ
καλὰ μαζωμένα· εὐχαριστῶ τὸν Κύριο, —καὶ ἔκαμε τὸ
σταυρό του. Δὲν εἶναι πολλὴ ὥρα ἀπούλεγα τὸ ἴδιο
στὴ γυναῖκα μου. 'Υγεία ἔχομε, δόξα σοι ὁ Θεός! οἱ
ἐσοδιές εἶναι καλές καὶ οἱ τιμές καλύτερες. Εἶντα
ἄλλο θέλομε; Γιὰ κειονά δὲν μπορῶ νὰ καταλάβω
εἶντα λοῆς ἀνάγκη ἤθελα νάχω γιὰ νὰ μὲ βοηθήσεις
ἐτουλόγου σου, ἀποῦχεις τοσηνιά μεγάλη φαμελιά
καὶ τοσεσά ἄλλες φροντίδες στὴ δουλειά σου.

—'Εξέχσες, Παντελῆ, πὼς δὲν ὑπάρχουνε ἀνάγ-
κες τοῦ ἀνθρώπου μόνον γιὰ τὴ ζωὴ—ὑπάρχουνε καὶ

Τὸ Γαρφαλιώ.

οί ανάγκες τση ψυχῆς! Καί ἡ δική σου ψυχὴ Παν-
τελῆ ἐτούτηνιὲ τὴν ὥρα ὑποφέρει! πονεῖ! Αὐτὸ μοῦ
λέει ὄλο τὸ κέφι σου καί ἡ ξεγνοιασιά σου ἀπὸ δὲ
μοῦ φαίνονται ἀληθινά. Καί καθὼς τὸ σῶμα ὄντον
ὑποφέρει ἔχει τὴν ἀνάγκη τοῦ γιατροῦ, ἐτσά, παιδί
μου, καί ἡ ψυχὴ στοῖ μεγάλους πόνους, ἔχει ἀνάγκη
νὰ τση παρασταθεῖ ἕνας νὰ τὴ γλυκάνει καί νὰ τὴν
ἀναπάψει! Σὲ μένα δὰ βρεῖς τὸν ἄνθρωπο αὐτό,
γιατί κι' ἐγὼ ὑπόφερα στὴ ζωὴ καί κατέχω τὸν πόνο
τοῦ πάσα ἀνθρώπου. Νά! γιατί ἤβαλα στὸ νοῦ μου
πὼς εἶχες τὴν ἀνάγκη μου καί ἤτρεξα χωρὶς νὰ με
καλέσεις.

Καί τότε ὁ Παντελῆς ἀκούμπησε τὸ κεφάλι του
στὰ γόνατα τοῦ παπᾶ καί γι' ἀπάντηση ἄρχισε νὰ
κλαίει μὲ βογγητά!

Ἡ Κατερίνα ἔτρεξε νὰ τὸν βοηθήσει, μὰ ὁ παπᾶς
τὴν ἀπομάκρυνε μὲ ἕνα του νεῦμα, ἐνῶ τῆς ἐψιθύ-
ριζε: «Ἄς τονε! καί καλὸ δὰ τοῦ κάμει»

Όταν τὸ Γαρεφαλιῶ εἶπε στὴ μητέρα του πὸς θὰ πῆγαινε στὸν κῆπο, νὰ τὸν ποτίσει, ἐμπῆκε πρῶτα μέσα στὴν κάμερα καὶ ἔκαμε ἓνα δέμα ροῦχα, ὅπου ἔβαλε μιὰ φορεσιὰ ἀσπρόρουχα, ἓνα μεταξωτὸ φουστάνι, πού εἶχε πρωτοφορέσει τ' Ἁγίου Σύλλα στὸ πανηγύρι, ἓνα ζευγάρι παπούτσια καινούργια καὶ ἓνα κουτάκι πού μέσα ἐφύλαε ἓνα χρυσὸ σταυρό. Αὐτὸ τῆς τὸν εἶχε κάνει δῶρο ὁ θεῖός της ὁ Σταυρακογεώργης. Μαζὶ ἔβαλε καὶ τὸ ρόδο πού τῆς εἶχε δώσει τὸ Νικολιὸ στὴ Βεργοπουλιανὴ Παναγία. Ὅλα αὐτὰ τὰ ἔβαλε σὲ ἓνα καλάθι καὶ ἐπαραφύλαξε, ὥστε νὰ μὴ τὴν δεῖ ἡ μητέρα της ὅταν ἔφευγε. Ἄντι ὅμως νὰ τραβάξει στὸν κῆπο ὅπως εἶχε προφασιστεῖ, ἐπῆρε τὸ δρόμο πρὸς τὸ «Βιγλί», ὅπου ἀπὸ βραδύς εἶχε συννενοθηεῖ μὲ τὸ Νικολιὸ νὰ συναντηθοῦνε.

Τὸ βράδυ ἐκεῖνο πού ἀποφασίσανε νὰ «κλέφτοῦνε», στὴν ἀρχὴ τὸ Γαρεφαλιῶ ἔφερε μεγάλη ἀντίσταση:

— Ἐγὼ λέω, Νικολιό, νὰ πέψεις τὸν κύρη σου, πρῶτα νὰ μὲ ζητήξεις, ὅπως εἶναι καὶ τὸ σωστό, κι' ἄνη δὲ θέλουνε ἀπὸ τὸ σπίτι, σῆ! τοτεσά, δά τὸ ξανασκεφτοῦμε!

— Μὰ μιλεῖς ἐδᾶ, Γαρεφαλιῶ, σᾶν νὰ μὴν κα-

τέχεις τὸν κύρη σου! "Οἱ μόνο δὰ ἔποζυγῶξει τὸν ἐδικό μου, μὰ καὶ δὰ «λάβει τὰ μέτρα του» νὰ σὲ σφαλῆξει μέσα στὸ σπίτι ἀπού νὰ μὴ μπορούμε μούδε νὰ θωρεῖ ὁ ἕνας τὸν ἄλλο μας! Ἐτούτονα δὰ γενεῖ «ὡς μὲ θωρεῖς καὶ σὲ θωρῶ».

—Μὰ κατέχεις εἶντα λέω δὰ ἔγω; εἶπε τὸ Γαρεφαλιῶ. Νὰ τὸ πῶ τῆ μάννας μου ἀπόψε, πὼς ἀγαπιούμαστε ἀπὸ καιρὸ, καὶ πὼς ἄ δὲν σὲ πάρω δὰ σκοτωθῶ. Ἐγὼ δὰ τῆ παρακαλέσω ἀκόμη νὰ «καντίσει»¹⁾ τὸν πατέρα μου νὰ πεῖ τὸ «ναί». Ἐχω τὴν ἰδέα πὼς δὰ τὰ καταφέρει, γιατί ἡ μάννα μου μ' ἀγαπᾷ καὶ πολλές φορές τὴν ἤκουσα νὰ μιλεῖ καὶ γιὰ σένα μὲ ὤμορφα λόγια.

—Ἐγὼ ὅμως δὲν ἔχω κιαμιὰ ἐλπίδα, κι' ἴσα-ἴσα, ἀπού δὰ γενεῖ ἀφορμὴ «νάνεμιστοῦνε»²⁾ τὸ πρᾶμμα, καὶ ποιὸς κατέχει ἄ δὲ σὲ πιάσει ὁ κύρης σου νὰ σὲ παντρέψει μοναργατεινῆς μὲ ὅποιο θέλει ἐκεῖνος, χωρὶς μούδε νὰ σὲ ρωτήξει σκιᾶς!

—Λές; ἐρώτησε τὸ Γαρεφαλιῶ, βρίσκοντας πιθανὴ τὴν ἐκβαση αὐτῆ, καὶ ἀμέσως ἄρχισε νᾶρχεται στίς ἀπόψεις τοῦ Νικολιοῦ. Αἱ! ἄς ποῦμε δὰ πὼς ἐκλεφτήκαμε; εἶντα δὰ γενεῖ ὕστερα;

—Ἄκουσε πὼς εἶναι ἐμένα τὸ σκέδιό μου: Ταχυτέρου τὸ μεσημέρι δαρθεῖς στὸ «Βιγλί» κι' ἐκεῖα θὰ σ' ἀνημένω. Ἀπὸ κειὰ θὰ μισέψωμε καὶ δὰ πᾶμε στὴ Μίλατο, ἀπούχω μιὰ θειὰ γερόντισα. Ἐκειὰ δὰ κάτσωμε χωσμένοι ἕνα-δυὸ μέρες. Ἐγὼ ὡστόσο εἶμαι συνεννοημένος μὲ τὸν Κωστῆ μας, νᾶρθει τὴν ἄλλη μέρα νὰ μᾶς ἐφέρει τὰ νέα καὶ ἀνάλογα μὲ τῆ

1) Νὰ πείσει. 2) Νὰ καταλάβουν.

στάση τοῦ κυροῦ σου, θὰ κανονίσωμε τὰ παραπέρα.
Ἐτσά! γίνονται τουτεσά, οἱ δουλειές, Γαρεφαλιώ.
Δέ θυμάσαι καὶ τὸ Ρηγιώ ἀποῦ κλεφτήκανε μὲ τὸ
Σαρηδαντώνη; Ὁ κύρης τση, ὁ Λαμπροκωνσταντῆς,
ἐχάλασε τὸν κόσμο στὴν ἀρχή, ὕστερα ὅμως ἐπῆγε
ἀμοναχός του καὶ τῶς ἤδωκε τὴν εὐκή του. Τὸ ἴδιο
δὰ κάμει κι' ὁ κύρης σου—ἓνα παιδί ἔχει— καὶ στὸ
κάτω-κάτω δὲ πέρνει δὰ καὶ κιανένα κατώτερό τση!
Τὴ δουλειά μου ἔχω, τὸ μοιράσι μου ἀπὸ τὸ πρᾶμμα
τοῦ κυροῦ μου, δὲν εἶναι λίγο καὶ ἀπάνω ἀπ' ὅλα
παίρνεις ἓναν ἄντρα, ἀποῦ δὰ σ' ἀγαπᾶ σὰν τὰ μά-
θια του. Δὲν τὸ καταλαβαίνεις;

—Ὅλα σωστά καὶ ἅγια, Νικολιό, μὰ ἄνην ἀγριέ-
ψει ὁ κύρης μου καὶ μὲ ἀποπαιδιώσει; Ἀποῦ δὰ
σκάσω θεόψυχά μου, ἀπὸ τὸν καῦμό μου, νὰ μὴ μπο-
ρῶ, νὰ δῶ τὴ μάννα μου;

—Δὲν γίνονται τουτανά τὰ πράμματα κι' ἡσύ-
χασε.—Ὁ κύρης σου εἶναι λογικὸς ἄνθρωπος—ὕστε-
ρα δ' ἀκούσει καὶ τοῦ χωριοῦ τὴ γνώμη. Μοῦδε οἱ
πρῶτοι εἴμαστε, μοῦδε οἱ γῦστεροι.

—Καὶ δὲ μοῦ λές οἱ δικοὶ σου εἶντα λένε μπρέ;

—Ἡ μάννα μου, ἀποῦ τὸ κατέχει ἀπὸ καιρό,
τὸ θεωρεῖ τιμὴ τση νὰ σὲ κάμει νύφη. Ὁ ἀδερφός
μου πάλι ὁ Κωστής ἀπὸ τοῦ τῶπα ὀψές, μοῦπε:
«Καλὴ ἔναι ἡ ἐκλογή σου. Τὸ Γαρεφαλιώ εἶναι ἡ
πρῶτη κοπέλλα τοῦ χωριοῦ μας, μόνο δὲ κατέχω
πῶς θὰ τὰ ξεμπερδέψεις μὲ τὸ κύρη τση γιατί αὐτὸς
δανᾶχει γαμπρό δικό του. Ἄνε τήνε κλέψεις ὅμως
καὶ ἀγριέψει, αἱ! δὲ μπορούμε νὰ σ' ἀφίσωμε χωρὶς
ὕποστήριξη» καὶ ἐσυμφώνησε κι' αὐτὸς νὰ πᾶμε στὴ
Μίλατο στὴ θειᾶς τση Συλλιγάρδαινας κι' ἀποκειᾶ

νά τώσε μηνύσω. Τοῦ κυροῦ μου, δὲν τῶπα, γιατί κατέχεις τονε... Αὐτηνοῦ, ὅ,τι τοῦ πεῖ ὁ Κωστής καὶ ἡ μάννα μου...

Τὸ Γαρεφαλιῶ εἶχε πιά πεισθεῖ ἀπὸ τὴν ἐπιχειρηματολογία τοῦ Νικολιοῦ καὶ ἐρώτησε μονάχα.

— Μά ἐτσά, μέρα μεσημέρι, δά κλεφτοῦμε μπρὲ παιδί μου; Δὲ κάνει ἀργά;

— Πλειὰ καλὰ μεσημέρι, εἶπε τὸ Νικολιό, γιατί ὁ ἄλλος δὲν βάνει κακὸ στὸ νοῦ του... μόνο ἔλα νὰ σὲ φιλήσω καὶ πήγαινε νὰ ἐτοιμάζεσαι—Καὶ λέγοντας αὐτὰ τὴν ἀγκάλιασε καὶ τὴν ἐφίλησε. «Καληνύχτα κερά μου... κιτρομανταρινιά μου», καὶ δὸς του καὶ τήνε φιλοῦσε, ἐνῶ τὸ Γαρεφαλιῶ, ξεκοκινισμένο ἔκανε πὼς δὲν ἤθελε...

—«Ἄφησέ με δά πλειό, μὰ τὸ θειό, σου, νὰ μὴν περάσει καὶ μᾶς ἐδεῖ κανεῖς...καὶ ὄρεξη νᾶχεις...»

— Τὸ λοιπός, ἐπανέλαβε τὸ Νικολιό, ταχυτέρου τὸ μεσημέρι στὸ «Βιγλί» ἐγὼ θὰ σ' ἀνημένω ἀποῦ τὸ κολατσό. Στὴν ἐκκλησά ἀπόξω, δά κάθωμαι. . . .

.

Κατὰ τὸ μεσημέρι τὴν ἄλλη μέρα λοιπόν, τὸ Γαρεφαλιῶ ἀνέβαινε τὸν ἀνήφορο πρὸς τὸ «Βιγλί», μὲ τὸ καλάθι, ὅπως εἶπαμε, φροντίζοντας νὰ λοξοδρομεῖ μέσα στὰ χωράφια γιὰ νὰ ἀποφύγει συναντήσεις. Δὲν εἶχε ὅμως περάσει ἀκόμη τῆ «Καροφυλλίνας τὸ περβόλι» καὶ ἄκουσε νὰ τῆς φωνάζουν μέσα ἀπὸ τοὺς κήπους.

— Γαρεφαλιῶωω! αἱ Γαρεφαλιῶ!...

Τὸ αἶμα τοῦ Γαρεφαλιοῦ ἐπάγωσε! Ἐνόμισε γιὰ μιὰ στιγμή πὼς ὁ πατέρας της, ἔμαθε τὴ φυγὴ της καὶ ἔβαλε νὰ τὴν κυνηγοῦνε. Μὰ ὕστερα σκέφθηκε, πὼς ὁ πατέρας της, ἦτανε στὸ «Δίλακκο» καὶ αὐτὴ δὲν εἶναι πολλὴ ὥρα ποῦφυγε ἀπὸ τὸ σπίτι... Ἔτσι ἀποφάσισε νὰ δεῖ, ποιὸς τῆ φωνάζει.

— Εἴμιιντα θές; ἐφώναξε καὶ αὐτὴ εἰς ἀπάντησιν.

Ἐπὶ τὸ διπλανὸ φράχτη, ἐπρόβαλε τότε ὁ Νικήτας τοῦ Τυρομανώλη, ἀπὸ τὴ Βουλισμένη, ἕνας νεαρὸς μισοπάλαβος, γνωστὸς τοῦ σπιτιοῦ της, γιὰ τὸν ἔβαζε ὁ πατέρας της, κάθε χρόνο καὶ κοπάνιζε τὸ δῶμα. Ἐτρεχε ξεστηθιασμένος καταἰδρωμένος, ὀλοκόκκινος καὶ λαχανιάζοντας τὴν ἐρώτησε:

— Μπᾶς κι' εἶδες ἀπὰ τὰ ποῦρχουσουνε τὴν πουλαρίνα μας;

— Δὲν εἶδα γὼ πρῶμμα, ἄδικο νὰ σοῦ δώσει καὶ

— Μπῶς κι' εἶδες ἀπὸ τὰ πούρχουσουνε τὴ πευλαρίνα μας;
— Δὲν εἶδα ᾿γὼ πράμμα ἄδικο νὰ σοῦ δώσει κιὶ δὲν ἐκά-
τεχα ποιὸς μοῦ φόνιξε... Ἄδικο νὰ σοῦ δώσει ἄλλη μιὰ...

δὲν ἐκάτεχα ποιὸς μοῦ φώνιαζε... Ἄδικο νὰ σοῦ δώσει ἄλλη μιά... τοῦ ἀπάντησε τὸ Γαρεφαλιώ.

—Ὡ! ἀνάθεμά τηνε καὶ ξεθέωσέ με, νὰ τήνε κυνηγῶ ἀπὸ τὰ «Γεράνια»... Θυμίζει ἢ ἀτιμη καὶ ὅπου μυριστεῖ γάϊδαρο γλακᾶ σὰν τὴ κουζουλή. Στὸ νερόμυλο δὰ νᾶναι παγομένη γιατί κατὰ κειὰ ἤκουσα «γκανιές». Καὶ ἐτράβηξε τρέχοντας κατὰ τὸ μύλο, ἐνῶ τὸ Γαρεφαλιώ ἐξακολούθησε τὸ δρόμο του, χαμογελῶντας μὲ τὸ φέριμο τῆς πουλαρίνας καὶ σκεπτόμενο πὼς καὶ αὐτὸ δὲν ἔκανε διαφορετικὴ δουλειὰ ἀπὸ τὴν πουλαρίνα τοῦ Νικήτα. «Ὁζῶ κι' ἄνθρωπος»!... ἔβανε στὸ νοῦ τῆς καὶ τὴν πῆραν τὰ γέλια...

Λίγο παρακάτω συνάντησε τὴ γρηᾶ Λαμπράκαινα, ποὺ ἐκατέβαινε ἀκουμπώντας στὸ ραβδί της, μὲ τὸ καλάθι στὸ χέρι καὶ τὴν ἐχαιρέτησε.

—Πολλὰ τὰ ἔτη σας, κερὰ Λαμπράκαινα, καὶ ποῦσουνα ἐπαδὰ πάνω;

—Τάξιμο εἶχα παιδί μου, στὴν ἐκκλησιά στὸ «Βιγλί» καὶ πῆγα καὶ ἤψα σήμερα τὰ καντήλια, μὰ ἐκατακουράστηκα, ὁ Θεὸς νὰ σοῦ συγχωρέσει. Καὶ τοῦ λόγου σου; ποῦ ὥρα καλή;

—Ἐγὼ ἐπῆγα καὶ πότισα τὸ κῆπο μας κι' ὕστερα εἶπα νὰ βγῶ κι' ἐγώ, ν' ἀνάψω ἕνα κεριὸ στὸ «Βιγλί» καὶ τόσο καιρὸ ἔχω νὰ πάω, εἶπε ἀδιάφορα τὸ Γαρεφαλιώ.

—Ἄξιος ὁ μιστός σου κοπέλλα μου—νᾶθελα μὲ προφτάξεις ἐκειὰ πάνω, ἤθελα κατεβοῦμε μαζύ.

—Αἴ! καλλιὰ τονε, μὰ δὲν πειράζει! μόνο τὸ νοῦ σου στὸ χῦμα γιατί γλυστρᾶ! καὶ κάθιζε ποῦ καὶ ποῦ

νά ξεκουράζεσαι. Ἐτσά μπορεῖ καί νά σέ προφτάξω στὸν κατεβασμό.

—'Σπολλάητή σου Γαρεφαλιώ... νά κουτσοκατεβῶ θέλω γώ, ἀγάλια ἀγάλια, μόνο ὥρα καλὴ καὶ καλὴ τύχη κοπέλλα μου!

—«Ὁ λόγος σου καὶ τοῦ Θεοῦ τ' αὐτί» εἶπε τὸ Γαρεφαλιώ, καὶ ὅταν ἀπομακρύνθηκε λίγο, ἔκαμε τὸ σταυρὸ του καὶ ἐπανελάβε πάλι τὰ λόγια του: «...καὶ τοῦ Θεοῦ τ' αὐτί!...»

Μόλις ἀντίκρουσε τὴν ἐκκλησιά, εἶδε τὸ Νικολιό νά τῆς κάνει νόημα μὲ τὸ μαντῆλι. Καὶ ὅταν ἔφθασε πιά κοντά, ἔτρεξε νά τῆς πάρει τὸ καλάθι.

—Καλῶς, τὸ φῶς τῶν ἀμμασιῶ μου-καλῶς τηνε! "Ἐλα νά μποῦμε μέσα στὴν ἐκκλησιά νάψωμε ἕνα κερὶ καὶ νά φιληθοῦμε ὀμπρὸς στὴ Χάρη τη. Ἐτσά θά κάμωμε τὸν καλύτερο ἀρραβῶνα ἀποῦ γίνηκε ποτές.

Τὸ Γαρεφαλιώ τὸν ἀκολούθησε συγκινημένον, ἀναψαν τὰ κεριά τους καὶ ἔκαμε καθένας τίς μετάνοιες του. Ὑστερα τὸ Νικολιό τὴν ἀγκάλιασε καὶ τὴν ἐφίλησε.

«Παναγία μου, καὶ κράτησέ μας ἀγαπημένους σὲ ὄλη μας τὴ ζωὴ», εἶπε δακρυσμένο τὸ Νικολιό, καὶ ἐπρόσθεσε τὸ Γαρεφαλιώ «Καὶ κάμε, Παναγία μου, γλυκύτερο τὸν πόνο ἀπούδωκα στοὶ γονέους μου» καὶ λέγοντας αὐτά, ἔπεσε ἡμιλιπόθυμο στὴν ἀγκάλια τοῦ Νικολιοῦ, κι' αὐτὸ τὴν ἐσήκωσε καὶ τὴν ἔβγαλε ἔξω στὸ πεζούλι ὅπου, σὲ λίγο, συνῆλθε.

—"Ἐ! σκώσου δά γιατί ἔχομε νά κάμωμε πολλὴ στράτα! εἶπε στὸ Γαρεφαλιώ. "Ἀκουγε δά εἶντα δά γενεὶ: Πλαγιά πλαγιά ἀπὸ τοῖ ρεμαθιές, δά περά-

σωμε, νά πιάσωμε τή στράτα, τῆ Λατσίδα καί
στον Ἅγιο Νικήτα ἔχω ἓνα γάϊδαρο, δεμένο νά κα-
βαλικέψεις. Ἐτουλόγου σου ὕστερα δά πηγαίνεις τή
στράτα-στράτα κι' ἐγώ δά σ' ἀκολουθῶ ἀπό τὰ χω-
ράφια. Κι' ἄνη σοῦ παντήξει κιανεὶς γνώριμος ὡσπού
νά περάσωμε τή Λατσίδα, δά τοῦ πεῖς, πῶς ἔχετε
δυό ἀμυγδαλιές «σκωματάρικες» καί πᾶς νά τοῖ μα-
ζώξεις; κι' ἀποκειά καί πέρα τ' ἄλλα εἶναι δική μου
δουλειά.

Ἢταν ὅμως ἔφθασαν στον Ἅγιο Νικήτα καί ἦταν
ἔτοιμο τό Γαρεφαλιώ, νά καβαλίσει τό γάϊδαρο, εἶ-
δανε νά περνᾷ ἀπό τό διπλανό δρόμο ὁ Φουσκαν-
τώνης ὁ καφετζῆς, πού στο καφενεῖο του, ἐσύχναζε
ὁ πατέρας τοῦ Γαρεφαλιοῦ — τό ὁποῖον μόλις τόν
εἶδε ἐκίτρινισε.

— Ὠρα καλή Νικολιό, τοῦ φώναξε. Εἶπες το,
κι' ἦκαμές το, κιάλα! Καλορροζικά Γαρεφαλιώ! Μά
ἐβιάστηκες μιὰ ὀλιά! Μά ἐτσά ν' αὐτά! Ἐτσά, πήρα
καί γώ τή γυναῖκα μου!

— Ἀκουσε Ἄντωνάκη, τοῦ εἶπε τό Νικολιό, εἶσαι
ὁ πρῶτος ἀπού τό μαθαίνει. Ἐπαρθήκαμε μέ τή θέ-
λησή μας κι' οἱ δυό. Ἐτσά δὲν εἶναι Γαρεφαλιώ;

— Ἐτσά ἔναι τό τυχερό μας, εἶπε καί αὐτό μέ
θάρος.

— Τό μόνο, ἄνε μπορεῖς, νά μὴ πεῖς ἀκόμη κρᾶμ-
μα στό χωριό, κι' ἄς το, νά μαθευτεῖ μοναχό του.

— Κι' εἶντα δά βγεῖ Νικολιό; γῆ ὀμπρός γῆ
ὕστερα, τό ἴδιο κάνει! Ἐκειονά πού δὲ θάρῶ γώ, σέ
τουτονά τό μαντέ, εἶναι, εἶντα δά κάνει ὁ Λαβδάκης
ὄντο δά τό μάθει. Ἐλογαριάσατέ το, κι' οἱ δυό σας,
τουτονά;

—“Όλα τὰ λογαριάσαμε, Ἄντωνάκη καὶ δὲ κά-
νομε ἄλλο πρᾶμμα παρὰ ν’ ἀκλουθοῦμε τὴν Μοίρα
μας, εἶπε μὲ θάρρος τὸ Γαρεφαλιώ. Ἐκεινονά ποῦ
θέλω νὰ μοῦ κάνεις εἶναι, ἐπειδὴς κατέχω πῶς ἀγα-
πᾶς τὸ πατέρα μου κι’ αὐτὸς σ’ ἐχτιμᾶ νὰ τοῦ παρα-
σταθεῖς οἱ πρῶτες ὥρες ἀποῦ δὰ νᾶναι δύσκολες
καὶ μεῖς πάντα θ’ ἀνημένωμε τὴν εὐκὴ του. Πέ του
ἀκόμη, πῶς κάνω ἓνα πρᾶμμα—ἄσκημο ἀλήθεια—
μὰ εἶναι ἀπάνω ἀπὸ τὴ δύναμή μου, νὰ κάμω ἀλ-
λοιῶς!—Ἀγαπῶ τὸ Νικολιό, ὅσο τὸν ἀγαπῶ κι’ ἐκεῖνο,
ὅσο ἀγαπῶ καὶ τὴ μάνα μου, ὅσο ἀγαπῶ καὶ τὸ Θεό
μου—Δὲν μπορῶ νὰ κάμω ἀλλοιῶς, Στέ!

—Τὸν ἄτιμο τὸ σεβντᾶ, εἶντα δὲν κάνει! ἐψιθύρισε
συγκινημένος ὁ Φουσκαντώνης. Κι’ ἐδᾶ, γιὰ ποῦ τὸ
βάλετε;

— Ἀκόμη δὲν ἀποφασίσαμε, ἀποκρίθηκε τὸ Νι-
κολιό.

—Κι’ εἶντα ρωτῶ δὰ γώ; ξαναεἶπε ὁ Ἀντώνης—
Λέγουντ’ αὐτά; — Κι’ ἀπόι ποῦ πᾶνε δυὸ περιστε-
ράκια ποῦ σμίγουνε κελσιῖδιστὰ νὰ χτίσουνε τὴ φω-
ληά τως; Ὁ ντουινιάς ὅλος εἶναι σήμερα δικὸς σας
μωρὲ παιδιά! εἶπε μὲ ποιητικὴ διάθεση ὁ Φουσκαν-
τώνης. Ἐτσά τὰ θωροῦσα καὶ γώ τὰ πρᾶμματα τοτε-
σά! Ἄντε παδιά! στὸ καλὸ καὶ στὴν καλὴ τὴν ὥρα!
Καλορροϊζικοὶ καὶ σιδεροκέφαλοι. Τοὺς ἔπιασε τὸ
χέρι κι’ ἐτράβηξε τὸ δρόμο του...

Τὸν ἄφηκαν νὰ προχωρήσει λίγο καὶ κατόπιν ἐξε-
κίνησαν κι’ αὐτοὶ γιὰ τὴ Μίλατο... Στὸ δρόμο τὸ Γα-
ρεφαλιὸ εἶπε στὸ Νικολιό:

— Δὲ θὰ προφτάξει νὰ πάει καὶ δὰ τὸ μάθει ὅλο
τὸ χωριό;

—Κι' ἄς τὸ μάθει, εἶπε τὸ Νικολιό. Δὲν ἐκάναμε δὰ καὶ κιανένα πράμμα ἀσυνήθιστο. Μά, εὐχαριστή-
σές με, Γαρεφαλιώ, ἔτσά ποῦ τοῦ τᾶπες. Ἄντρεί-
στηκα!

—Εἶπα κειονὰ ποῦ πιστέβγω! Ἦθελάσε κι' ἠπή-
ρασε! Σ' ἔθελα καὶ σέ πήρα! Δὲν ἦκαμα ἓνα πράμ-
μα δίχως τὴν ὄρεξή μου! Καὶ γιὰ τὴν ἀγάπη σου,
μπορῶ καὶ στὸ γιαλὸ νὰ πέσω! Ἐτσά πιστέβγω πῶς
μ' ἀγαπᾷς καὶ σύ;

—Τὸ σεβντᾶ σου, Γαρεφαλιώ μου, τότε νοιώθω
μέσα στὴν καρδιά μου — πῶς νὰ σοῦ τὸ πῶ; Ἐκεῖ
ποῦ σέ θωρῶ, πετῶ στὸν οὐρανό!

Κατὰ τὸ βραδάκι ἔφταξαν ἀπέξω ἀπὸ τὴ Μίλα-
τό, ἐπερίμεναν ὄμως νὰ νυχτώσει ἔξω ἀπὸ τὸ χωριὸ
καὶ ὕστερα ἐπήγανε στῆς θεϊᾶς του.

Όταν ὁ Φουσκαντώνης ἔφτασε στὸ καφενεῖο του, ἦτανε, πιά βράδυ καὶ οἱ πελάτες εἶχανε ἀρχίσει νᾶρχωνται γιὰ τὸ βραδυνὸ τους καφέ. Καθὼς ἐστάθηκε στὸ τζάκι, τὸν ἐπλησίασε ὁ Ἄντρουλῆς ὁ σωμαρᾶς καὶ τοῦ λέει :

—“Ἐ, ἡμαθές τα, Ἄντωνάκη ; “Ὅλο καὶ προσδέβγει τὸ χωριὸ μας. “Ἡκλεψε, λέει, τὸ Νικολιὸ τοῦ Ἄγγελῆ, τὸ Γαρεφαλιὸ τοῦ Λαβδάκη. Μωρὲ ἄγεια του ! Εἶδες τὸ θεόργιστο ; Χαλάλι του, ὅμως, γιατί εἶναι λεβέντης—Κόμματος τὸ Γαρεφαλιὸ ! αἶ κουμπάρε ! Μὰ δὲν κατέχω εἶντα θά πεῖ ὁ κύρης τση-

—Καὶ ποῦ τῶμαθες τοῦ λόγου σου ; ἐπαραξενεύθηκε ὁ Ἄντωνάκης.

—“Ὅλο τὸ χωριὸ τὸ κατέχει, ἀπάντησε ὁ Ἄντρουλῆς.

—Μήστητί μου Κύριε ! μωρέ, καὶ ποῦ τὰ μαθαίνουνε, ἐπανελάβε ὁ Φουσκαντώνης.

Ἡ διάδοση πράγματι, εἶχε κυκλοφορήσει προτοῦ νὰ φτάσει ὁ Φουσκαντώνης στὸ καφενεῖο του, ἐξ αἰτίας τοῦ Κωστή τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Νικολιοῦ, ποῦ εἶχε τὴν ἀπρονοησία νὰ τὸ πεῖ ἐμπιστευτικὰ τοῦ Πούλακα, κι’ αὐτὸς πάλι, τὸ εἶπε στὴν ἀδερφή του. Κι’ αὐτὴ πηγαίνοντας νὰ γεμίσει, στὴ βρύση, τὸ εἶπε στὸν ὄμιλο τῶν ἄλλων γυναικῶν, ποῦ περιμέναν νὰ γεμίσουν κι’ αὐτὲς τὰ σταμνιά τους μὲ τὴ σειρὰ τους.

Τὸ Νικελιὸ τὸ Παλουτσάκη

Ἔτσι σὲ λίγο ὅλο τὸ χωριὸ ἐσχολίαζε τὸ γεγονός καὶ μονάχα ἡ Λαβδοκατερίνα, πού δὲν εἶχε βγῆ ἔξω δὲν τὸ ἔμαθε, παρὰ ἀπὸ τῆ Μαρινιά στὸ δῶμα, ὅπως εἶδαμε παρὰ πάνω.

Ὁ Παντελῆς πάλι, ἔλειπε στὸ χωράφι ὅλη τὴν ἡμέρα καὶ ὅταν ἐγύρισε ἦτανε πιά βράδυ. Καθὼς ὅμως ἐπερνοῦσε σύροντας τὸ γάϊδαρο, ἀπὸ τὸ καφενεῖο καὶ τὸν εἶδε νὰ πλησιάζει ὁ Φουσκαντώνης, ἐσκέφθη, νὰ τοῦ φωνάξει καὶ νὰ τοῦ τὸ ἀνακοινώσει— ἂν βέβαια δὲν τὸ ἔξερε ἀκόμη. Μὰ καὶ μαζὺ νὰ τοῦ πεῖ, ὅσα τοῦ εἶπε τὸ Γαρεφαλιά, στὸν Ἅγιο Νικήτα καὶ νὰ τὸν παρηγορήσει γιατί ὁ Παντελῆς ἦτανε ἀπὸ τοὺς καλύτερους πελάτες του καὶ πολλές φορές σὲ δύσκολες ὥρες τὸν εἶχε εὐκολύνει χρηματικά. Ἐστάθηκε λοιπὸν στὴν πόρτα τοῦ καφενεῖου καὶ ὅταν ἐπερνοῦσε ἀπέξω ὁ Παντελῆς, τοῦ φώναξε :

—Μπρὲ τέθια ὦρα γιαγέρνεις ἀκόμη Παντελῆ ; Δὲν ἤσυχάζεις καὶ μιὰ ὀλιά ; Δὲν τὸ κατέχεις πὼς ἐγεράσαμε ;

—Μωρὲ δυὸ χαρουπιὲς εἶχα, στὸ «Δίλακκο» ἀμάζωχτες καὶ ἐπαιδέβγουμε ὅλη μέρα σήμερο. Πὼς τὰ πέρασες ἐσὺ Ἄντωνάκη ;

—Καλὰ δόξα σοι ὁ Θεός ! Μὰ ἤθελά σε, μιὰ ὀλιά ὦρα, ἀποθναῖ ἀνάγκη—μόνο δόσε τὸ γάϊδαρο τοῦ Μανωλιοῦ, νὰ τόνε πάει στὸ σπίτι καὶ κόπιαζε νὰ σοῦ κάμω ἓνα καβέ, νὰ ξεκουραστεῖς κιόλας.

...Μπρὲ σύ, Μανωλιό ;—ἐφώνασε τὸ παιδί τοῦ Ἄρακᾶ πού περνοῦσε ἐκείνη τῆ στιγμή — Πάρε μπρὲ, τὸ γάϊδαρο νὰ τόνε πᾶς στὸ σπίτι τοῦ Παντελῆ-Ἄντέ γειά σου !

—Αἱ ! ἄντε πηγαινέ τονε μωρὲ Μανωλιό καὶ πές

τοῦ Κατερίνας νὰ σὲ κερᾶσει καὶ νὰ τόνε ξεφορτώσει. Σὲ μιὰ ὀλιά δὰ νάρθω κι' ἐγώ. Καὶ ἐμπήκε στοῦ καφενεῖο ἀκολουθώντας τὸν Φουσκαντώνη. Ἐκαλησπέρισε ὕστερα τοὺς πελάτες καὶ ἐκάθησε κοντὰ στοῦ τζάκι.

Οἱ πελάτες ἐν τῷ μεταξύ διέκοψαν τὶς συνομιλίες τοὺς πρὸς στιγμήν καὶ τὸν ἐκύτταξαν ὄλοι μὲ περιέργεια καὶ σιγὰ-σιγὰ ἄρχισαν νὰ ψιθυρίζουν :

— «Δὲν τὸ κατέχει φαίνεται ἀκόμη» — «Ὁ Ἀντώνης θὰ τοῦ τὸ πρωτοπεῖ».

— «Νὰ δοῦμε θέλει εἶντα μούτρα δὰ κάνει»...

Ὁ Ἀντώνης ἐσηκώθηκε μιὰ στιγμή νὰ κάνει τὸν καφέ καὶ ὁ Παντελής, ἀνάβοντας ἕνα τσιγάρο παρετήρησε τὴ σιωπὴ τῶν πελατῶν καὶ ἐπαραξενεύθηκε.

— Γιάντια δὲν μιλεῖτε μωρὲ παιδιά ;— τοὺς εἶπε — μπάς καὶ σὰς ἤκοψα τὴν κουβέντα μὲ τὸν ἐρχομὸ μου;

— Εἶντα νὰ λέμε κύρ Παντελεῖ ; ἀπάντησε ἕνας.

— Ἐπαὲ σκεφτόμαστε πόσο θὰ πιάσωμε ἀπὸ τὸ βάτσουνο ¹⁾ ὀφέτος, εἶπε ἕνας ἄλλος.

— Λεομένα τάχομε ὅλα Παντελεῖ καὶ δὰ, ἀνημένομε κιανένα καινούργιο χαμπάρι νὰ περάσει ἡ ὥρα μας—εἶπε μὲ σημασία ὁ γέρω Καντρῆς, γνωστός γιὰ τὰ σκώμματά του.

Ὁ Ἀντώνης ὅμως ἔφερε ἐν τῷ μεταξύ τὸν καφέ καὶ ἐκάθησε δίπλα του καὶ ἔτσι διεπόπη ἡ κουβέντα αὐτή.

— Εἶντα συμβαίνει Ἀντωνάκη ; ἐρώτησε ὁ Παντελεῖς μόλις τὸν εἶδε νὰ καθήσει.

1) Βατόμouro—ἡ φράση δείχνει τὴ φτώχεια.

— Πιέ δά τόν καβέ σου καί μέ τήν άπομονή τά
λέμε.

— «Πίνοντας καί λέοντας» εΐπε εϋθυμα ό Παντε-
λης πιάνοντας τό φλυτζάνι.

— Τό λοιπός, έπειδή ήλειπες σήμερο, όλη μέρα,
δέν κατέχεις εΐντα σοϋ γίνηκε στο ό σπίτι.

— Έμένα; Εΐντα μοϋ γίνηκε μωρέ; Μπᾶς κι ή-
παθε πράμμα ή γυναΐκα μου; τό παιδί μου; εΐπε
άναστατωμένος ό Παντελης.

— Δέν ήπαθε πράμμα κιανεις τως καί μεΐνε ήου-
χος! Έκειονά ποϋ δά σοϋ πῶ όμως, δά μοϋ δώσεις
τό λόγο σου πῶς δά τ' άκούσεις άντρείστηκα!

— Έχεις τό λόγο μου. Μά πέ μου γιατί δά
σκάσω!

— Τό λοιπός—τό μεσημέρι, ήκλεψε τή κόρη σου,
τό Νικολιό τό Παπουτσάκη.

Ό Παντελης στο άκουσμα αυτό άφηκε τό φλυ-
τζάνι ποϋ κρατοϋσε ποϋ έπεσε κάτω καί έσπασε ένῶ
ή φυσιογνωμία του άλλαξε διάφορα χρώματα.

— Κᾶ! τοϋ «Εϋλοητοϋ» ό γυιός; έψιθύρισε.

— Καλό παιδι εΐναι τό Νικολιό, Παντελη, ᾶ! δέν
μπορείς νά πεις—άπήντησε ό 'Αντώνης.

Ό Παντελης κυττάζοντας χάμου έφαινετο νά τά
έχει χαμένα καί έμονολογοϋσε: «τοϋ «Εϋλοητοϋ»,
λέει, ό γυιός ήκλεψε τό Γαρεφαλιώ μου!» Στο καφε-
νεϊο έκρατοϋσε τώρα σιωπή καί όλοι έκύτταζαν τόν
Παντελη, ό όποϊος δταν τό άντελήφθη, συνήλθε άμέ-
σως, έκύτταξε χάμω τό σπασμένο φλυτζάνι, ποϋ τοϋ
είχε πέσει καί έρώτησε τόν 'Αντωνάκη.

— Πόσο κάνει τό φλυτζάνι άποϋ σοϋσπασα;

— Δὲ σωπᾶς ; ... δὲ κάνει πρᾶμμα ... ἀνεθὲς νὰ σοῦ φέρω καὶ κιαμμιά ρακή.

— Ἡ εἶδηση ἀποῦ μοῦδωκες Ἄντωνη, φτάνει ! Καὶ γιὰ νὰ μὴν ἀφίσει νὰ φανεῖ ὁ πόνος του, ἐσυνέχισε ἀδιάφορα τάχα : Νὰ μοῦ δώσεις θὲς τὸ μουλᾶρι σου τὴν ἄλλη μέρα, νὰ κουβαλήσω κάμποσα κουτσούρια ἀποῦ «τ' Ἀπάνω Σελί ;» — Ὁ ἀέρας ὁ προθεσινὸς ἐξεπάτωσε τὴν καλύτερη ἐλήά, ἀποῦχα ἐκεῖα πάνω καὶ δὰ πάω νὰ τήνε κόψω.

— Μετὰ χαρᾶς σου, Παντελῆ, εἶπε ὁ Ἄντωνης, παραξενεμένος γιὰ τὴν αἴτησή του αὐτὴ σὲ τέτια ὄρα.

— Ἐγὼ πρέπει νὰ πηγαίνω στὸ σπῆτι νὰ δῶ μπᾶε κ' ἤφυγε ὁ γάϊδαρος τοῦ Μανωλιοῦ. — Μόνο καληνύχτα σας—καὶ σκύβοντας σὰν νὰ σήκωνε κανένα μεγάλο βᾶρος ὁ Παντελῆς ἐβγήκε ἀπὸ τὸ καφενεῖο, ἀφίνοντας κατάπληχτους, τοὺς πελάτες γιὰ τὴν ψυχραιμία καὶ τὴν ἀδιαφορία ποῦ ἔδειξε μὲ τὴν ἀπαγωγή τῆς κόρης του. Ἔτσι ἄρχισαν τὰ σχόλια :

— Ἐὶ δὲν ἐπίστεβγα πὼς δὲν ἤθελα τότε γνοιᾶσει γιὰ τὴν κλεψά τῆς κόρης του. — Ἐτοῦτος μπρὲ παιδί μου, σὰ πὼς τοῦ λέγανε γιὰ ξένη ὑπόθεση !

— Καὶ ποῦ κατέχεις τοῦ λόγου σου ; Μπορεῖ καὶ νὰ τὸ κάτεχε !

— Ὅϊ δὰ ! καὶ τοῦ λόγου σου— ἔ ! δὲν τὸ πιστέβγω τουτονά !

— Γιάντα τάξε ; τὸ Νικολιὸ εἶναι ἀπὸ τσί πρώτους γαμπροὺς τοῦ χωριοῦ μας. Ὁ κύρης του, εἶναι μιὰ ὀλιὰ μωρότρελλος ἔτσά ποῦ τὸν ἔχει καμωμένα τὸ πιοτὸ—μὰ ἡ οἰκογένειά του νὰ τὸ καλοεξετάσουμε δὲν ἔχει ψεγάδι—τὸ κοπέλι εἶναι φρόνιμο καὶ λεβέντης, ἀποῦ χαίρεσαι νὰ τόνε θωρεῖς τὸ σκύλο—τὴ θέση

του έχει—περιουσία μπόλικη—είναι δηλαδή;...

—'Εγώ λέω, πώς δά γενοῦνε μεγάλα πράγματα—
'Ο Λαβδάκης δέ θ' ἀφήσει ἔτσά τὸ πρᾶμμα — ἤκου-
σες εἰντάπε τοῦ 'Αντωνάκη; «κᾶ! τοῦ Εὐλοητοῦ, ὁ
γυιός;» ἀπού πάει, νά πει πώς τὸ πήρε γιά ἐξευτε-
λισμό του.

— 'Ετσά τὸ λέω κι' ἐγώ, εἶπε ἄλλος. Αὐτηνοῦ
τοῦγγιξε στοῦ «ναμούσι»¹⁾ μόνο δὲν εἶπε πρᾶμμα.
γιά νά μὴν ἔχθεθεῖ...

— Καί καλά 'καμε, γιατί δέ πρέπει νά παίρνει
κανεῖς ἀπόφαση στοῦ βρασμοῦ του ἀπάνω. 'Ο Λαβδά-
κης τότε γνωρίζουμε ὅλοι, ἤσυχο καί τίμιο ἄνθρωπο
μά καί σοβαρό καί μετρημένο. Καί ὅ,τι ἀπόφαση δά
πάρεῖ δά νᾶναι καί ἡ σωστή!...

— Μωρὲ δὲν μοῦρεσε μένα, ἡ στάση του... αὐτὸς
ἤβραζε μέσα του μά δὲν τῶδειχνε...

— "Ἄς το! δά, καί τὴν ταχινή δά μάθωμε τὰ
καινούργια...

1) στοῦ φιλότιμο.

Τὸν Παντελῆ καθώς ἔβγαине τὸν ἔσυνώδεψε καὶ ἔξω ἀπὸ τὸ καφενεῖο, ὁ Ἄντωνάκης καὶ τοῦπε :

— Ἄκουσέ νὰ σοῦ πῶ, Παντελῆ, νὰ μὴ τὸ πάρεις μέσα σου. Ὅλα τὰ ζωντανὰ σάζονται. Ἐξέτασε τὸ πράμμα, μὲ φρόνηση καὶ κάμε τὸ καλύτερο—Νὰ μὴ βορυγκομήσεις τοῦ παιδιοῦ σου, γιατί ἄκουσε εἰντα μοῦπε: (καὶ τοῦ διηγῆθη τὴν συνάντησή του στὸν «Ἅγιο Νικήτα»).

Ὁ Παντελῆς τὸν ἄκουσε προσεχτικά, ὕστερα ἔβγαλε τὸ μαντήλι καὶ ἔσκούπισε τὰ δακρυσμένα μάτια του.

— Καλὴ νύχτα, Ἄντωνάκη καὶ σέ εὐχαριστῶ καὶ τοῦ ἔσφιξε τὸ χέρι..... ὦρα εἶναι νὰ πηγαίνω στὸ σπίτι μου, πού δανᾶναι ἀπόψε ἔρμιο.

.....

—Πόσο κάνει τὸ φλυτζάνι ἀποὺ σοβασαα ;
—Δὲ σωπᾶς ;... δὲ κάνει πρᾶμμα...

Ο Παντελής έμεινε κάμποσο κρα τώντας τὸ κεφάλι γεμμένο στὸ χέρι του, δίπλα στὸν Παπαγεωργάκη κλαίοντας. Ὁ Παπᾶς ὄλη τὴν ὥρα τὸν ἐχάιδεψε καὶ ἡ Κατερίνα ἔστεκε ἀπὸ πάνω του, ἔτοιμη νὰ τὸν βοηθήσει.

Ὅταν ἐπὶ τέλους ἐσήκωσε τὸ κεφάλι του καὶ ἐκάθισε ξανά στὴν καρέκλα σκουπίζοντας τὰ μάτια του, μὲ τὸ μαντήλι—εἶχε γεράσει δέκα χρόνια περισσότερο... Δὲν ἐμιλοῦσε κανεὶς... Ἡ «Μαυροληά», ὁ σκύλος, ἂν καὶ τὸν εἶχε κτυπήσει πρὸ ὀλίγου, σὰν νᾶναι ὠθε πὼς κάτι κακὸ συνέβαινε, ἐμπήκε δειλά - δειλά καὶ ἐξάπλωσε στὰ πόδια τοῦ Παντελεῆ, κυττάζοντας τὸν κατάματα.

—Ἐσύ, κακομοίρα «Μαυροληά» ἐπλήρωσες τὰ σπασμένα, καὶ λέγοντας αὐτά, τὴν ἐχάιδεψε χαμογελῶντας. Ὕστερα ἐστράφηκε στὸν παπᾶ καὶ τοῦ εἶπε :

— Εὐχαριστῶ, ἅγιε Δέσποτα, ποτὲ δὲν θὰ ξεχάσω πὼς στὸ μεγαλύτερο πόνου τῆς ζωῆς μου, ἐστάθηκαν δίπλα μου. Ἀληθινὰ γέροντα, εἶχα τὴν ἀνάγκη σου στὴ δύσκολη ἐταύτη ὥρα καὶ νοιώθω πὼς μοῦ δωκες τὴ δύναμη, ποῦ πρέπει νᾶχω, γιὰ νὰ κάμω τὸ σωστὸ καὶ τὸ φρόνιμο. Μὰ πρῶτα - πρῶτα θέλω νὰ

ξεκαθαρίσω τὴ θέση τῆς γυναίκας μου. Καὶ γυρίζοντας πρὸς τὸ μέρος ποῦ ἡ Κατερίνα ἔστεκε, ἄρχισε νὰ τὴ ρωτᾷ : — Θέλω νὰ μοῦ πεῖς, Κατερίνα, ἀνην ἐκάτεχες πὼς ἡ κόρη μας, τᾶχε μὲ τὸ γυιὸ τοῦ «Εὐλοητοῦ», ἀπὸ καιρὸ βέβαια.

— Ἀστροπελέκι νὰ πέσει νὰ μὲ κάψει, δι' ἄνε τὸ κάτεχα, μὰ μουδὲ κι' ἂν ἤβαλα τέθια ὑποψία στὸ νοῦ μου—μὰ καὶ δὲν εὐρέθηκε ἄνθρωπος νὰ μοῦ τὸ πεῖ.

— Πότε τὸ πρωτόμαθες τοῦ λόγου σου ;

Ἡ Κατερίνα διηγήθη τότε τὴν συνομιλία τῆς στὸ δῶμα μὲ τὴ Μαρινιά καὶ ἐτελείωσε :

— Κι' ἐγὼ ὄντο μοῦ τῶπε εἶδα τὸ βουνὸ τοῦ Ἄφέντη Σταυροῦ νὰ πέφτει ἀπάνω μου καὶ τὴ γῆς ν' ἀνοίγει καὶ νὰ μὲ καταπίνει. Καὶ ἐσυνέχισε :

— Μὰ γιάντα μὲ ρωτᾷς τουλόγουσου ; Μπᾶς καὶ περνᾷ ἀπὸ τὸ νοῦ σου, πὼς ἐμποροῦσε ἡ γυναίκα σου, νὰ γενεῖ τὸ ἕνα μὲ τὴν κόρη τῆς γιὰ νὰ ντροπιάσει τὸ τιμημένο σπιτί ἀπὸ ἐστέξαμε ἐδᾶ καὶ 25 χρόνους ;

— Εἶχα δίκη νὰ σὲ ρωτήξω Κατερίνα, γιατί ἡ μάννα, εἶναι ὁ φύλακας τῆς κόρης τῆς, καθὼς εἶναι καὶ ὁ φύλακας τῆς τιμῆς τοῦ σπιτιοῦ. Καὶ σοῦ πιστέβγω, πὼς ὅ,τι μοῦπες δὲν μπορεῖ παρὰ νᾶναι ἡ ἀλήθεια. Καὶ στρεφόμενος στὸν Παπαγεωργάκη ἐσυνέχισε :

— Ἡ γεννηὰ τῶν Λαβδάκηδω, μὰ καὶ τὸ σὸί τῆς γυναίκας μου, τὸ κατέχεις ἐσὺ, γέροντα, χρόνους καὶ χρόνους, ἐπάλαιψε τὴ ζωὴ, ὅπως ὅλοι ὅσοι γροικοῦνται τίμιοι στὸν τόπο μας. Κι' οἱ δυὸ γεννηῆς ἦσανε στὸ πέρασμά τους ἡσυχὸι ποταμοὶ ποῦ ἐκυλούσανε τὰ νερά τως δίχως βόητό ! Ἐπαντρεῦγουν-

© Παντελής ξμεινε κάμποσο με τὸ κεφάλι γερμένο στὸ χέρια του δίπλα στὸν Παπαγεωργάκη κλαίοντας...

τανε, έγεννοβολούσανε έτσά, πού πατροπαράδοτα
μας έκανονίσανε οί παπουδολαλάδες μας με τήν
ευκή του Θεού, και των γονέω μας—Δέν εστάθηκε
ποτέ τό κακό μάτι στα σπίθια μας.

— Αυτό νά λέγεται! διέκοψε ο Παπās.

— Έτσά, έστελιώθηκε και τουτογέ τό σπιτικό.
Έργάστηκα, έκοπίασα, έπλήθυνα τήν περιουσία πού
μας αφήκανε οί γονοί μας, ήκαμα ο,τι καλό έπερνού-
σε άπου τή χέρα μου—ένέθρεψα τό μοναχικό παιδι
πού μουδωκε ο Θεός, άπάνω στον ίσιο δρόμο, με τά
γράμματά τση, με τσί συμβουλές, τση μάννας τση
και τσί δικές μου, έξόδεψα νά τση κάμω τήν προίκα
τση, άπου νά μη τση λείπει πράμμα.—Οί κασέλες
τση είναι γεμάτες ρουχα και τά χρειασίδια τση, όλα
σύμφωνα με τή δύναμή μας. Και στην ώρα πάνω άπου
ένημέναμε νά δουμε τή χαρά τση—νά δουμε τό και-
νούργιο σπίτι πού θα στηρίζαμε και μεϊς τά γεραθιά
μα—νά ο διόολος είντα πήγε νά κάμει! Δέν θέλω!
νά τήνε κατέχω μπλειό! Έχάλασε τό σπίτι μου! —
“Άς γενή ο,τι θέλει! Δέ δά τήνε καταραστώ, μά και
δέ θέλω νά τήνε ξαναδουνε τά μάθια μου. Και
στρεφόμενος πρós τήν γυναίκα του δακρυσμένος
εΐπε: “Ε! δσαμε κειά τονε Κατερίνα — Μπάταρε!)
πώς τήνεχάσαμε άπό μιά βαρά άρρώστια — Έμεις
θα ξακλουθήξωμε τή στρατά μας, άμοναχοι αυτή
τη φορά, ώσπου νά τελειώσει και μας ή δική μας
στράτα.

Η Κατερίνα έσιγόκλαιε με αναφυλλητά και ο Πα-
πās εΐχε σηκωθή και έκοβε βόλτες με σκυμένο τό κε-
φάλι, πάνω και κάτω.

1) Θεώρησε.

Μιά σιωπή ακολούθησε τὰ τελευταῖα λόγια τοῦ Παντελή, ὕστερα ὁ Παπᾶς στάθηκε μπροστά του καὶ χτυπώντας τον, στὸν ὤμο τοῦ εἶπε :

— 'Ετσὸ πού τᾶπας - ἐτσὸ ναι ! 'Εκάματε τὸ χρέος σας τοῦ λόγου σας, μὲ τὸ τὸ παραπάνω. Κιανεὶς δὲν ἔχει νὰ σᾶσε ψέξει στὸ παραμικρὸ καὶ ὄλα τὰ βάρη εἶναι δικά τση. Μὰ δξω ἀπ' ὄλα αὐτὰ τὰ ὤμορφα ἀπούλεγεσ ἐδὰ καὶ τόση ὠρα—δξω ἀπὸ τὴν ἀνατροφή καὶ τὰ γράμματα καὶ τσι συμβουλές—παραστέκει τὸ μεθύσι τῆς νειότης—ἡ φύση—ἡ ζωὴ πού μᾶσε καλεῖ μὲ τὴ δική τση φωνή, μὲ τὴ φωνὴ τση ἁμαρτίας—
— "Ὀλοι, ποιὸς λίγο, ποιὸς πολὺ ἐδοκιμαστήκαμε. Κιανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ μοῦ πεῖ ἐμένα, πὼς τὸ Γαρεφαλιῶ, δὲν ἐπάλαιψε δὲν ἀγωνίστηκε, νὰ τὴν ἀποφύγει—μὰ εὐρέθηκε ἀδύναμο καὶ παρασύρθηκε. "Ἀς τὰ βάλωμε κάτω ! ἄς τὰ δοῦμε καλύτερα τὰ πράμματα ! 'Εδιάλεξε ἁμοναχὴ τση, τὸν ἄντρα τση δίχως τὴ γνώμη τῶν γονέω τση — αὐτὸ εἶναι ! Μὰ ἂν εἶναι αὐτὸς τὸ τυχερὸ τση ; "Ἄνιν εὐτυχῆσει μ' αὐτὸ σὶ τὴ ζωὴ ; Ποιὸς μπορεῖ νὰ κατέχει πὼς ὁ ἄντρας ἀπούθελα τση δώσεισ τοῦ λόγου σου δὲν ἤθελα τση φέρει τὴ δυστυχία ; Μὰ καὶ ἕνα ἄλλο πρᾶμμα ἀκόμη. Τὸ Γαρεφαλιῶ κάνοντας ὅ,τι ἤκαμε ἐβασίστηκε στὸ σὺχώριο σου—'Εκάτεχε τὴν ἀγάπη σου—καὶ τὴ μεγάλη καρδιά σου καὶ σένα καὶ τση μάννας τση...

'Ὁ Παντελῆς ἀνεστένσξε κατὰβαθα καὶ ὁ παπᾶς ἐσυνέχισε :

— Τὴν ἀγαπᾶς, Παντελή, αὐτὸ μοῦ λένα τὰ ἀναστενάγματά σου καὶ θὰ τὴ συγχωρέσεις ! 'Ὁ Χριστὸς ἐσυχῶρεσε καὶ τσι ὀχτροὺς του ἀκόμη «ἄφες αὐτοῖς»... 'Εγὼ τῆνε θωρῶ ἴδια δὰ ν' ἀπλώνει τὰ χέ-

ρια τση καί νά σοῦ ζητᾶ συχώρεση. Μὴν τση τὴν ἀρνηθεῖς...

Ὁ Παντελῆς σκουπίζοντας τὰ δάκρυα μὲ ἀναφυλλητὸ τὸν διέκοψε.

— Πονῶ... Δέσποτα... πονῶ... Δέν ἐνήμενα τέθιο καὶ μὲ... Ἔ! ὄχι! ἡ καρδιά μου εἶναι βαρὰ! Ὁ Θεὸς ἄς τὴ συχωρέσει. Ἐμένα στὰ μάθια μου, θῶρῶ πὼς ἐγκρεμίστηκε, αὐτὸ τὸ σπίτι, ἀπὸ ἐστάθηκε σὲ τίμα θεμέλια καὶ εἶχε τὸ σεβας τοῦ κόσμου. Σήμερο ὁ κόσμος αὐτός, μὲ καταλαλεῖ καὶ γίνηκα τὸ μπαίγνιδό του. Δὲ μπορῶ πλεῖο νὰ δῶ μούρη ἀνθρώπου — γιὰτὶ κάθα ἕνας δὰ λέει: εἶντα γονιὸς ἦτονε μωρὲ αὐτός ἀπὸ δέν εἶχε στὴν ὑποταγὴ του τὴν κόρη του; Καὶ μὲ τὸ δίκηο του!

— Δὲ θέλω νὰ πῶ—εἶπε ὁ παπᾶς—πὼς ἡ πράξη τση, ἦτονε σωστή, μὰ ἔχει κι' αὐτὴ ἕνα δίκηο—Ἀγάπησε! ἐτουτονὰ τὰ σφαλίζει ὄλα. Κι' ὕστερα, Παντελῆ, ἐπῆρε ἀπάνω τση ὄλη τὴν εὐθύνη γιὰ τὸν ἄντρα ποὺ διάλεξε. —Γιὰ τὴν καταλαλιὰ τοῦ κόσμου; μὴ σὲ γνοιιάζει. —Ἐσὺ νὰ κάμεις τὸ σωστὸ καὶ ὁ ἴδιος κόσμος ἀπὸ δανᾶχει ἐδὰ νὰ λέει, δὰ σὲ παινέσει μὲ τὴ σωστὴ ἀπόφαση ἀπὸ δὰ πάρεις. Καὶ τὸ σωστὸ ἔναι νὰ τὴ συχωρέσεις! Ὁ νέος ἀπὸ παίρνει εἶναι ἄξιο παιδί, νὰ στελιώσει σπίτι καὶ δὰ ἐχτιμήσει ἀκόμη πλιὰ πολὺ τὴ γυναῖκα του, ἀπὸ ἔχει ἕνα τέθιο πατέρα μεγαλόψυχο. —Αὐτὰ ἦρθα νὰ σοῦ πῶ, στὴν κρίσιμη ἐτούτη ὥρα, ποὺ βρίσκεσαι. —Αὐτὴ εἶναι ἡ στράτα ἀπὸ πρέπει νὰ βαδίσεις στὴ δύσκολη ἐτούτη περίστασή σου. Καὶ μὴ ξεχνᾶς, στὴν ἀπόφαση ἀπὸ δὰ πάρεις πὼς βρίσκεσαι «θὲς δὲ θὲς» σὲ τελειωμένα πράγματα — «τὸ γενόμενον οὐκ ἀπο-

γίνεται». — Πήγαινε ἐδὰ νὰ ἡσυχάσεις, νὰ λαμπικά-
ρει ¹⁾ τὸ μυαλό σου καὶ τὴν ταχινὴ παίρνεις τὴν ἀπό-
φασή σου. — Καληνύχτα καὶ ὁ Θεὸς μαζί σας !

Καὶ λέγοντας αὐτὰ τὸν εὐλόγησε γεμάτος συγ-
κίνηση, τὴ στιγμὴ ποῦ ἡ Κατερίνα δακρυσμένη ἔπια-
νε τὸ χέρι του, νὰ τοῦ τὸ φιλήσει.

— Καλὴ νύχτα, Δέσποτα, εἶπε ὁ Παντελῆς καὶ
ἐτράβηξε ἀναστενάζοντας στὸν ὄντα, ποῦ ἦτανε ἡ
κρεββατοκάμαρά τους.

Ἡ Κατερίνα, ἐσυνόδεψε τὸν Παπαγεωργάκη ὡς
τὴν ἐξώπορτα καὶ ὕστερα ἐγύρισε νὰ «μεταπιᾶσει» ²⁾
τὸ τραπέζι...

1) Νὰ καθαρίσει.

2) Νὰ τακτοποιήσει.

Η θειά τοῦ Νικολιοῦ, ἡ Σοφοῦλα ἢ Συλλιγάρ-
δαινα στή Μίλατο, ἐζοῦσε ὀλομόναχη σ' ἓνα
σπιτάκι στήν ἄκρη τοῦ χωριοῦ. Ἦτανε μιά καλοστε-
κούμενη γριά ποῖ μέ ὄλα τὰ χρόνια καί τὰ βάσανά
της, ἦτανε πάντα καλόκαρδη καί γελαστή. Τό Νικο-
λιό ἦτανε ἀνησάκι της καί τὸ ἀγαποῦσε ἐξαιρετικά,
ἀπὸ ὄλα τὰ ἄλλα της ἀνήψια, κι' αὐτὸς ἦτανε ὁ λόγος
ποῦ διάλεξε κι' αὐτό, γιὰ πρῶτο καταφύγιο τοῦ
ἔρωτά του, τὸ σπίτι της. Ὅταν ἔφτασαν στὸ σπίτι
της, μέ τὸ Γαρεφαλιώ, ἡ θειά εἶχε ἀνάψει τὸ λύχνο
καί καταγινότανε νὰ καθαρίζει χόρτα κοντὰ στὸ
τζάκι. Ἐμπήκε πρῶτο τὸ Νικολιό, ἀφοῦ συννοήθηκε
μέ τὸ Γαρεφαλιώ.

— Καλησπέρα θειά! Εἶντα κάνεις;...

— Ἐσύ 'σαι, μωρὲ μασκαρᾶ, τέθια ὦρα; Καλῶς τὸ
Νικολιό, εἶντα ξαφνικό 'ναι τουτονά; Καί λέγοντας
αὐτὰ ἐσηκώθηκε καί τὸν ἔπιασε ἀπὸ τοὺς ὤμους
ὀλόχαρη καί τὸν κουνοῦσε χαϊδεύοντάς τον μαζύ.

— Ἀνάθεμά με, θειά, ἃ δὲ ξανανειώνεις της εἶπε
τὸ Νικολιό! Γιὰ, γιάε, ὦμορφιές; Φτοῦ! νὰ μὴ σὲ
φτάρμησω! Ποτέ που δὲ θὰ ποθάνεις, θεόψυχά μου!

— Ποτέ μου γιά! Κάτσε δὰ νὰ ξεκουραστεῖς καί

νά μοῦ τὰ πεις. Ποιός ἀέρας σ' ἔφερε τέθια ὥρα στή Μίλατο; Δέ μοῦ λές;

— Εἶντα μαγερέβγεις θειά;

— Ἄσκολύμπρους ¹⁾ ἐμάζωξα, δυό τρεις, ἀπό νωρίς καί θά τοί βράσω. Μά σάν ἤρθες ἔχω καί δυό αὐγά...

— Ἄκουσε νά σοῦ πῶ, θειά! Νά πᾶς νά πιάσεις τή καλύτερη ὄρνιθα ἀποῦχεις νά τηνε βάλεις ἀπάνω νά βράζει, γιατί ἀπόψε θέλω νά γλεντήσω. Ἀπόψε, θειά, εἶναι γιά μένα ἡ μεγαλύτερη ἑορτή, ἡ ἑορτή τῆ καρδιάς!

— Ὄφου! ου! ου! καί πιασμένο 'ναι τὸ κακοροϊζικό! Ὅ,τι θές Νικολιό. Δυό ὄρνιθες δά σφάζω, ὄχι μιὰ.

— Καί βέβαια δυό, γιατί δυό εἴμαστε καί μεῖς ἀποῦρθαμε.

— Εἶντά καμε λέει; Καί ποῦν' ὁ ἄλλος;

— Ἡ ἄλλη νά λές θειά; Καί λέγοντας αὐτά, εὐρέθηκε μ' ἓνα πήδημα στήν πόρτα καί πιάνοντας ἀπό τὸ χέρι τὸ Γαρεφαλιώ τὸ ἐπαρουσίασε στή θειά του:

— Ἡ γυναῖκα μου θειά Σοφοῦλα. Τὸ Γαρεφαλιώ τοῦ Λαβδάκη! Ἀπόψε ἐκλεφτήκαμε καί σοῦ τήν ἡφερα καί θέλω πρώτη νά μᾶς δώσεις τήν εὐκή σου!

Ἡ θειά κατάπληκτη, ἐστάθηκε στήν ἀρχή καί τοὺς ἐκύτταζε καί τοὺς δυό. Τὸ Γαρεφαλιώ ὕστερα, ἐπλησίασε καί ἐφίλησε τὸ χερί της λέγοντας:

— Καλῶς σέ βρήκαμε θειά!

— Καλῶς ἐκοπιάζετε, κοπέλλα μου, σὸ φτωχικό

1) Σκολύμπρια.

μου, εἶπε σοβαρά, καὶ σὰν εἶμαι ἡ πρώτη ἀπὸ τὸ μαθαίνω σὰς ἐδίδω τὴν ἐοκὴ μου ἀπὸ τὰ φύλλα τῆ καρδίας μου ! Καλορροϊζικα καὶ καλὰ στέφανα. Κάτσε κοπέλλα μου, ἐπαέ ! Καὶ παίρνοντας τὸ εὐθυμο ὕφος τῆς, ἐστράφηκε πρὸς τὸ Νικολιό :

— Μωρὲ σὺ, θεόργιστε, ἐτουτεσὰ τσί δουλειές μωρέ, ἦκαμες :

— Ἐτουτεσὰ γιὰ ! Ξάνοι 'κειέ, θειά, ἕνα κόπελλο ποὺ σοῦ τὸν ἤφερα ! καὶ ἔδειχνε τὸ Γαρεφαλιώ, τὸ ὁποῖον ξεκοκκινισμένο εἶχε καθήσει κοντὰ στοῦ τζάκι καὶ εἶχε χαμηλωμένα τὰ μάτια του.

— Ἀλήθεια τὸ λές ! Νὰ μοῦ ζήσεις κοπέλλα μου...
Νὰ ζήσετε εὐτυχισμένοι.

— Εὐχαριστοῦμε, θειά !

— "Ε ! κάτσετε δὰ νὰ πάω νὰ σφάξω ὄλο τὸ κοῦμο !). Ἀπόψε ἐξανάνειωσα κι' ἐγὼ μαζὺ σας... Καὶ λέγοντας αὐτὰ ἡ θειά ἐβγήκε ἔξω γιὰ νὰ γυρίσει ὕστερα μὲ δυὸ κόττες σφαγμένες...

Τὸ τραπέζι σὲ λίγο, βοηθοῦντος καὶ τοῦ Γαρεφαλιοῦ, ἐστρώθηκε πλούσιο τόσο, ὥστε τὸ Νικολιό δὲν μπόρεσε νὰ μὴν ἐπαινέσει τὴ θειά του :

— Κρυφὸ λογάρι ²), λέω μοῦσαι, θειά Σοφοῦλα ! Πρᾶμμα δὲν λείπει ἀπὸ τὸ τραπέζι μας ! Σωστό γὰρ μηλιώτικο τραπέζι !

— Σὲ τουτονέ, μωρέ, τὸ τραπέζι ἀπουθωρεῖς, ἔχουνε φαγωμένα Δεσποτάδες ! Κιαμ' εἶντα θαρεῖς ; Μὰ γιὰ τὴν ἀποψερνή χαρά, νᾶχα ἦθελα σφάξω καὶ τὴ «μόσκο τὸ σιτευτό».

— Εὐχαριστοῦμε, θειά, δὲ θὰ σὲ ξεχάσουμε ποτέ !

1) Κοτέτσι. 2) Θησαυρός.

— Καὶ δὲν μοῦ λὲς ἐδᾶ— νᾶχωμε καὶ καλὸ ρῶτημα— εἶντα δὰ πεῖ ὁ Λαβδάκης, ὄντο δὰ τὸ μάθει;

— Πρέπει νὰ πεῖ, ὅ,τι λέει κάθα πατέρας ἀποῦ δὰ δεῖ τὸ παιδί του εὐτυχισμένο, εἶπε σηκώνοντας περήφανα τὸ κεφάλι του τὸ Γαρεφαλιώ!

— Γιά σου, Γαρεφαλιώ! Ἐβίβα θειά! Νά! πῶς μιλεῖ ἐμένα ἢ γυναῖκα μου, εἶπε τὸ Νικολιό.

— Ὁ Θεὸς μαζύ σας! Δὲν ἔχω ἄλλο πρᾶμμα νὰ νὰ σᾶς ἐπῶ! Καλορροίζικα ἄλλη μιὰ φορά! Καὶ ἐσκούντριξε τὸ ποτήρι της. Νά! Νά! Ἐμπίτισε κι' ὄλα τὸ κρασί! Νὰ πάω θέλω νὰ πᾶ ξαναγεμίσω τὴν ὀκᾶ. Μὰ γιάε τοῦ λόγου σου. Νικολιό, νὰ μὴν πιεῖς πολὺ, γιατί ἀπόψε δανάχεις β α ρ ε ς δουλειές! εἶπε χαμολελώντας καὶ κρυφοκυττάζοντας τὸ Γαρεφαλιώ, τὸ ὁποῖον ἐξεκοκκίνησε καὶ ἐκύτταζε κάτω ἀπὸ τὸ τραπέζι.

— Διάλε-διάλε τσ' ἀπολιμάρου σου, θειά, πῶς μᾶς τὰ λὲς κι' ἦκαμες τὸ Γαρεφακιώ καὶ ντρέπεται!

— Ἐ! ἢ βραδυὰ τὸ καλεῖ, Νικολιό, καὶ ἐσηκώθηκε νὰ πάει νὰ φέρει κρασί.

— Εἶδες τηνε μένα τὴ θειά μου εἶντα λεβέντισσα ἀποῦναι; Εἶπε τὸ Νικολιό. Νά! γιάντα διάλεξα νᾶρθωμε ἐπαδά!

— Ἐχεις δίκηο, Νικολιό, γιατί δὲν εἶδα ποτέ μου πλειὰ καλόκαρδη γυναῖκα, εἶπε τὸ Γαρεφαλιώ!

— Εἶντα λέτε μωρέ; εἶντα; ἐφώναξε ἡ θειά ἀποθέτουσα τὴν πῆλινη ὀκᾶ στὸ τραπέζι. Βιάζεστε νὰ κοιμηθῆτε; Ναί; Ἐδᾶ δὰ σασε στρώσω ἐγώ, πουλάκια μου, στὸ σοφᾶ. Ἐγὼ δὰ κοιμηθῶ ἀπόψε στὴ συμπεθέρας τσῆ Κουρουνοζαμπιάς νὰ σᾶς ἀφίσω νὰ κοιμηθῆτε... μὲ τὴν ἡσυχία σας... Ναί! νὰ κοιμη-

θήτε θέλει! Είπε ἡ θειά τελειώνοντας μὲ ἓνα χαρακτηριστικὸ γέλιο.

— Μὰ κατέχεις το, θειά, πὼς μᾶς ἤκαμες καὶ ντρέπομέστε; εἶπε τὸ Νικολιό, κλείνοντάς της, τὸ μάτι.

— Ντὰ εἶντὰ ἴπα; εἶπε ἡ θειά χαμογελώντας. Βάλε κειὲ νὰ πιούμεε καὶ σῶπα. Ἔ! ὄντο δὰ τάκούσει ὁ «Εὐλοητὸς» ὁ κύρης σου! Νὰ μὴ βρῶ ὅμως τὸ μπελᾶ μου ἀπὸ τὸ Λαβδάκη κι' ἐγώ;

— Μὴ φοβᾶσαι, θειά Σοφοῦλα! Ὅτι ἔχει νὰ πεῖ ὁ πατέρας μου, δὰ τὸ πεῖ, σὲ μένα καὶ ἐγὼ θὰ τοῦ ἀπαντήσω.

— Κι' εἶντα θὰ τοῦ πεῖς, ἤθελα νὰ κατέχω θεόψυχά σου, ἐτσά πού τὰ κάματε κι' οἱ δυό; εἶπε μὲ τὸ ἴδιο κέφι ἡ Συλλιγάρδαινα.

— Ἐγὼ δὰ τοῦ πῶ θειά, πὼς ὁ Θεὸς μοῦδωκε τὸν καλύτερο ἄντρα πού μπορεῖ νὰ μὲ κάμει εὐτυχισμένη καὶ εἶμαι σίγουρη πὼς θὰ μοῦ δώσει τὴν εὐκὴ του, γιατί κατέχω πὼς μ' ἀγαπᾶ.

— Σωστό ἔναι, αὐτονά πού λές, Γαρεφαλιώ! Γιατί μὲ τὸ Νικολιό, πού τ' ἀνάθρεψα καὶ κατέχω τοῖ χάρες του, εἶμαι ἡσυχὴ πὼς δὰ ζήσετε ἀγαπημένοι. Καὶ παίρνοντας πάλι τὸ εὐθυμο ὕφος της: Ἄκοῦς τοῦ λόγου σου; Κι' ἐστράφηκε πρὸς τὸ Νικολιό. Ἐγὼ θὰ μπῶ ἐγγυητής, πὼς δὰ μᾶς τὴν ἐκάμεις εὐτυχισμένη τὴ νύφη, γιατί διάλε τσ' ἀπολιμάρους σου, ἂν δὲν τήνε κάμω τὴν κεφαλὴ σου ρόκᾶ!

— Μὴ φοβᾶσαι θειά, καὶ σὰν ἐμπήκες ἐγγυητής μας, δὰ σοῦ τὸ πῶ κι' ἐμπρός τση, πὼς δὰ τήνε κάμω νὰ τήνε ζηλέβγουν ὅλοι. Ἐβίβα θειά!

— Ἐβίβα... Ἔ! νὰ πάω θέλει γώ, νὰ στρώσω.

Κόπιασε και τουλόγου σου, Γαρεφαλιώ, νά με βοηθήξεις νά βγάλω ρουχα από τή κασέλα. Νά σάσε βάλω θέλω, Νικολιό, τὰ χασιλαμαδένια σεντόνια άπόυ μου στρώσανε και μένα τὸ νυφικό μου κρεββάτι και δά τὰ κάμω και δώρος τοῦ Γαρεφαλιού.

— Εἶντά καμε λέει; τὰ σεντόνια μόνο δά τση χαρίσεις; Κι' άμέ τὸ σπίτι; Δέν δά τση τὸ γράφεις; Εἶπε γελώντας τὸ Νικολιό.

— “Ολα δά τση τὰ δόσω, μά τοῦ λόγου σου δέ σέ γνοιάζει...” Ἡβαλες τὰ μαξελάρια, Γαρεφαλιώ; “Εἰ “Ετοιμό ‘ναι τὸ κρεββάτι μασκαρά, εἶπε κλείνοντας τὸ μάτι στο Νικολιό, μόνο σηκωθήτε νά ετοιμάζεστε! ‘Εγὼ δά πάω τση Κουρουνοζαμπιάς νά κοιμηθῶ μόνο, άκουγε τοῦ λόγου σου, άπόυ θά πομείνεις άπόψε νοικοκερά.... εἶπε στρεφομένη πρὸς τὸ Γαρεφαλιώ. Τὸ σταμνί εἶναι γεμάτο νερό, τὰ ποτήρια εἶναι έπάέ. Τὸ καβέ κουτουσου 1) εἶναι στο ράφι, τὸ χτένι και ὁ καρφίχτης 2) θωρεῖς τονε. ‘Αμύγδαλα, σδκα και σταφίδες εἶναι γεμάτος ὁ δίσκος. Οἱ πέτσες 3) κρέμονται. Τὸ καντύλι τῷσα 4) ‘Ο μάνταλος τση πόρτας, δέ τονε... ‘Ελάτε δά νά σάσε φιλήσω και τσοῖ δυό...Και καληνύχτα...Καλορροζικα... και καλή δύναμη Νικολιό...Εἶπε και έτράβηξε κατὰ τήν πόρτα. “Όταν ὅμως βγήκε έξω τοῦ φώναξε πάλι:

— Μπρέ συ Νικολιό! “Ελα νά σοῦ πῶ μιὰ κοπανιά!

Και καθῶς έσίμωσε στήν πόρτα τὸ Νικολιό τὸ

1) ἡ καφετιέρα, 2) καθρέπτης, 3) προσόψια, 4) τὸ άναψα.

—«'Αρσενικό τὸ θέλω... τὸ νοῦ σου!»

—«Ἐγνοία σου, θεϊά, καὶ κεφαλοπύρωτο δὰ βγῆ!..»

έπλησίασε στ' αὐτὶ καὶ τοῦ εἶπε γελώντας : « Ἄρσενικό τὸ θέλω... τὸ νοῦ σου ! »

— Ἔγνοια σου, θειά, καὶ « κεφαλοπύρωτο » δὰ βγεῖ !.. εἶπε κλείνοντας τὴν πόρτα, τὸ Νικολιό.

Ο Λαβδάκης, ὕστερα ἀπὸ τὴν ἀναχώρηση τοῦ Παπαγεωργάκη, ἀνέβηκε στὸν ὄντα καὶ ἐξάπλωσε στὸ κρεβάτι, ἐνῶ ἡ Κατερίνα τὸν ἄκουε ἀπὸ κάτω ποὺ ἐτακτοποιοῦσε τὸ σπῆτι « ν' ἀναστενάξει καὶ νὰ βγάξει μαύρους καπνούς ». « Ὅταν ἀνέβηκε καὶ αὐτή, τὸν ἐπλησίασε καὶ τοῦ εἶπε :

— Ὄφου ! καὶ νὰ σκάσεις θές, ἀποῦ νὰ τοῦ δώ-
σει ἄδικο γιὰ θηλυκὸ εἶντα μᾶς ἤκαμε.

— Πιάσε νὰ κοιμηθεῖς καὶ σύ, Κατερίνα, τῆς εἶπε ὁ Παντελής, καὶ ἄφησέ με ἐμένα νὰ δῶ εἶντα θά μου βγάλει ἡ νύχτα !..

Πραγματικά, ὅλη τὴ νύχτα ἐκείνη, ὁ Παντελής τὴν ἐπέρασε ἄπνος...

Τὴν ἄλλη μέρα ἐσηκώθηκε ἀξημέρωτα, ἐπλούθηκε καὶ ἐκάθησε στὴν αὐλή, ὅπου ἡ Κατερίνα τοῦ πῆγε τὸν καφέ του.

Ἐκαθότανε συλλογισμένος, ὅταν ἐχτύπησε ἡ πόρτα.

Ἡ Κατερίνα ἐπῆγε τότε ν' ἀνοίξει καὶ βρέθηκε μπροστὰ στὸν πατέρα τοῦ Νικολιοῦ, τὸν Ἀγγελῆ.

— Εὐλοητὸς ὁ Θεός, τῆς εἶπε, εἰντᾶναι τουτανά τὰ πράμματα; Ἔχω ρηχτῆ ἀπόφαση νὰ τόνε σφάξω τὸν ἄτιμο, σὰν τῆ θυσία τοῦ Ἀβράμ, ἀπὸ ἐπῆγε καὶ πρόσβαλε δυὸ σπῖθια...

Ὁ Παντελῆς ἐν τῷ μεταξὺ εἶχε σηκωθεῖ καὶ πῆγε στὴν πόρτα.

— Πέρασε μέσα Ἀγγελῆ, τοῦ εἶπε, ἐνῶ ἡ Κατερίνα τοῦ ἔδιδε κάθισμα κοντὰ στὸν Παντελῆ.

— Εὐλοητὸς ὁ Θεός καλημέρα, συμπεθέρε, εἶπε γελαστά ὁ Ἀγγελῆς, δίδοντας τὸ χέρι στὸν Παντελῆ, ὁ ὁποῖος ὅμως δὲν τὸ ἔπιασε, παρὰ κυττάζοντάς τον ἄγρια, τοῦ εἶπε :

— Δὲν ἐγενήκαμε ἀκόμα συμπεθέροι, Ἀγγελῆ! Βιάζεσαι μοῦ φαίνεται!

— Ἐγὼ βιάζομαι; εἶπε ὁ Ἀγγελῆς ἀναυδος ἀπὸ τὴν ὑποδοχὴ. Αὐτοὶ ἐβιαστήκανε καὶ τὰ κάμανε «Εὐλοητὸς ὁ Θεός»... Ἄς μὴν πῶ πρᾶμμα!

— Ἦθελα νὰ κατέχω, Ἀγγελῆ, εἰντα θές, ταχινὴ ταχινὴ, στὸ σπῖτι μου; ἐρώτησε ἀπότομα ὁ Παντελῆς.

— Ἦρθα νὰ σοῦ πῶ μὲ τὸ «Εὐλοητὸς ὁ Θεός», καλημέρα σας! εἶπε ὁ Ἀγγελῆς πειστωμένος. Ναι! αὐτὸ ἦρθα νὰ σοῦ πῶ!

— Ἐ! σὰν εἶναι τουτονά, καλημέρα Ἀγγελῆ... Φέρε, μπρὲ Κατερίνα, μιά ρακὴ νὰ τῆ πιούμε, μὰ ὀγλήγορα, γιατί ὁ ἄνθρωπος δὰ βιάζεται νὰ πάει στὸ ραφτάδικό του.

“Ήπιαν τή ρακή πού ἔφερε ἡ Κατερίνα, χωρίς νά βγάλουν ἄλλη μιλιά, ὕστερα ὁ Ἄγγελῆς ἐσηκώθηκε ἀργά καί τράβηξε κατὰ τὴν πόρτα καί ἀφοῦ τὴν ἀνοιξε, στάθηκε καί γυρίζοντας πρὸς τὸν Παντελῆ τοῦ εἶπε :

— Ἐγὼ ἦρθα μὲ τὸ «Εὐλοητὸς ὁ Θεός» νά κουβεδιάσωμε δυὸ λογικὲς κουβέντες, γιὰ τσι κουζουλάδες τῶν παιδιῶ μας, νά δοῦμε, πῶς θὰ τσι σάσωμε πλιὰ καλὰ, μὰ σὰν εἶναι ἐτσά, πρέπει νά σοῦ πῶ, πῶς ἂν ἔχει ἓνα ἄδικο ἐμένα ὁ γυιός μου, ἐ τοῦ λόγου σου καί ὄχι ἡ κόρη σου, ἔχεις ἐκατό. Γιατί Παντελῆ μου, κατέχεις τὸ «Εὐλοητὸς ὁ Θεός», στὰ λειβάδια τὰ μπεγίρια ¹⁾ τ' ἀφήνουνν ἀπολυτά, μὰ τσι φοράδες τσι δένουνε... Καί λέγοντας αὐτὰ ἔκλεισε τὴν πόρτα μὲ πάταγο καί βγήκε ἔξω...

Ἄ Παντελῆς, στὰ τελευταῖα αὐτὰ λόγια, μόλις ἄκουσε τὴν πόρτα νά κλείνει, ἐσηκώθηκε ἐξαγριωμένος καί σηκώνοντας τὴν καρέκλα πού ἦτανε δίπλα του, τὴν πέταξε κάτω μὲ δύναμη καί ἔγινε χίλια κομμάτια. Εἶχε γίνει ἀνήμερο θηρίο.

— Μωρὴ Κατερίνα, ἐφώναξε, ἤκουσες εἰντᾶπε ὁ Εὐλοητὸς ;

— Δέν τὸν ἀφίνεις τὸν κουζουλό ; εἶπε γιὰ νά καθησυχάσει τὰ πράγματα ἡ Κατερίνα. Δέν τονε κατέχεις ἐδὰ πῶς εἶναι μωρότρελλος ;

— Δέν εἶναι μωρότρελλος αὐτός, γιὰτί μοῦπε τὰ πιὸ γνωστικὰ λόγια. «Τσι φοράδες τσι δένουνε», Κατερίνα, αὐτὸ λέει ὁ Εὐλοητὸς καί μαζὺ μ' αὐτὸ τὸ λέει καί ὄλο τὸ χωριό. Αὐτὸ ἔναι πού μὲ γνοιάζει

1) Τὰ ἄλογα.

μόνο! Ἄποδειχτήκαμε ἐγὼ καὶ σὺ, πὼς δὲν εἶμαστε ἄξιοι νὰ φυλάξωμε τὴν τιμὴ μας. Ἄς ἔρθει ἐδᾶ ὁ Παπαγεωργάκης... ἄς ἔρθει, νὰ τοῦ δώσω τὴ συχώρεση, ποῦ ἐζήτη νὰ τὴνε πάει τσὴ ἀγαπημένους μου κόρης... «Τοῖ δένουνε τοῖ φοράδες» κερά Κατερίνα, ἄλλοιὼς ἂν δὲ μποροῦνε νὰ τοῖ κάμουνε καλά, πέρνουνε τὸ «Γκρᾶ» καὶ τῶσε φυτεύουνε μιὰ στὸ μῆλιγα.

— Ω! ποῦ νάθελα κοποῦνε τὰ πόδια του, δντον ἤθελα νάρθει ταχινὴ ταχινὴ, νὰ ρίξει λάδι στὴ φωτιά ὁ ἀδικοθάνατος. Φέρε τὸ νοῦ σου, Παντελεῆ, καὶ εἰρήνεψε, γιὰ αἷμα καὶ σῶμα τοῦ Χριστοῦ, εἶπε ἡ Κατερίνα γεμάτη πόνο, προσπαθώντας νὰ τὸν πλησιάσει ποῦ σὰν ἀνήμερο θηρίο ἐδρασκέλισε τὴν αὐτὴ ἀπὸ τὴν μιὰ ἄκρη ὡς τὴν ἄλλη.

— Ἐστάθηκε μιὰ στιγμή καὶ σὰν νὰ τοῦ ἤρθε κάποια ἐμπνευση, εἶπε στὴν Κατερίνα.

— Νὰ πᾶς νὰ μηνύσεις τοῦ ἀδερφοῦ μου τοῦ Γεώργη καὶ τοῦ Φουρκαντώνη τοῦ καφετζῆ νάρθουνε ἀπὸ τοῖ θέλω ἐξάπαντος.

Ἡ Κατερίνα ἔστειλε ἓνα παιδί νὰ τοὺς εἰδοποιήσει ἐνῶ ὁ Παντελεῆς ἐμπήκε μέσα καὶ ἐξάπλωσε ἀποκαμωμένος, ἐπάνω στὴν κασέλα περιμένοντας.

Σὲ γίγυ, πρῶτος ἔφτασε ὁ Φουσκαντώνης, τὸν ὁποῖον μόλις εἶδε ὁ Παντελεῆς ἐσηκώθηκε.

— Καλῶς τὸν Ἄντώνη! σοῦ μήνυσα νάρθεις, γιὰ τοῖ μοῦπες πὼς εἶδες τοῖ κλεμένους στὸν Ἅγιο Νικήτα. Θὰ σὲ βάλω, στὴ ψυχὴ τῶν ἀποθαμένω σου, νὰ μοῦ πεις ποῦ πήγανε ἂνε κατέχεις;

— Ἐ! στὴν ψυχὴ τῶν ἀποθαμένω μου, σοῦ λέω

— . . . Γιατί Παντελή μου κατέχεις το, «Εύλοητός ὁ Θεός», στὰ λειβάδικα τὰ μπεγίρια τ' ἀφήνουνε ἀπολυτὰ, μὰ ται φοράδες ται δένουνε...

κι' ἐγώ, πῶς δὲν κατέχω ! Ἐκεῖά το' ἀφήκα καὶ μίσησα. Μὰ γιάντα ρωτᾶς ;

— Πρέπει νὰ τοῖ δῶ ! Εἶναι ἀνάγκη νὰ τοῖ δῶ καὶ σήμερα κιόλας.

Ἐκείνη τὴν ὥρα ἐμπήκε καὶ ὁ μεγαλύτερος ἀδερφός του ὁ Γεώργης ὁ Λαβδάκης, ἕνας σεβασμιος γέρος ποῦ εἶχε τὸ νερόμυλο στὸ «Νήσιτα».

— Τὰ χαμπάρια τᾶμαθες, ἀδερφέ μου, τοῦ εἶπε ὁ Παντελῆς. Νὰ παραιτήσεις ὅλες σου τοῖ δουλειές καὶ νὰ κινήσεις μὲ τὸν Ἄντώνη, γῆ καὶ οὐρανό, νὰ βρεθοῦνε οἱ κλεμένοι ὕσαμε ποῦ νὰ βραδυάσει. Μωρὴ Κατερίνα, ἐφώναζε στὴ γυναῖκα του, φέρε μου τὰ κλειδιά τοῦ κασέλας μου. Πενήντα Ἄναπολεονία ἔχω μέσα καὶ νὰ σὰς τὰ δώσω νὰ τὰ ξοδέψετε ὅλα, νὰ μοῦ τοῖ φέρετε ἀπόψε. Ἔλεγε αὐτὰ καὶ ἔβγαζε σπίθες ἀπὸ τὰ μάτια. Ἦταν ὀλοκόκκινος καὶ ἐχειρονομοῦσε ὡς τρελός.

Καὶ οἱ δυὸ ἐπισκέπτες, ὅταν ἄκουσαν αὐτὰ ἐσυμπέραναν πῶς γιὰ νὰ ζητᾶ τόσο ἔντονα νὰ τοὺς δεῖ, καὶ ἀπόψε μάλιστα, δὲν εἶχε καθόλου καλοὺς σκοπούς. Πρῶτος ἐμίλησε ὁ ἀδερφός του ὁ Γεώργης.

— Δὲν μου λές, Παντελῆ, εἶντα σκοποὺς ἔχεις. Ἄπὸ ὅσα λές, δὲν βγαίνει ἄλλο, παρά μόνο, πῶς δὲν φτάνει τὸ ἕνα στραβὸ ἀτοῦ γίνηκε, πρέπει νὰ γενεῖ κι' ἄλλο. Νὰ καταστραφεῖς καὶ νὰ ξεκληρίσεις τὸ σπιτί σου. Αὐτὸ θές νὰ κάμεις ;

— Ἔλα στὰ λογικά σου, Παντελῆ, τοῦ εἶπε καὶ ὁ Φουσκαντώνης. Δὲν σοῦ γίνηκε δὰ καὶ κιανένα πρῶτάκουστο. Κι' ὕστερα νὰ ποῦμε καὶ τοῦ στραβοῦ τὸ δίκηο, δὲν εἶναι τὸ Νικολιό, ἕνας παραρριξιμιός νέος. Καὶ ἠθικό παιδί νὰ καὶ ἄξιο νὰ στελιώσει

σπίτι. "Όλο τὸ χωριὸ λέει πὼς ἐκάμανε ἓνα ἀνθρώ-
νο ταιριαστό. "Άσκημο βέβαια ἦτονε νὰ κλεφτοῦνε,
μὰ ξεχνᾶς, Παντελῆ, πὼς ὁ σεβντᾶς δὲν ἔχει σύνορα
καὶ λογικὴ; Κάτσε ἡσυχος γιατί στὴν κρίσιμη ἐτούτη
ῶρα, κρίνεται ἡ τύχη δυὸ ἀνθρώπων, ἀπὸ τὴν ἀπόφα-
ση ἀπὸ δᾶ πάρεις. Δὲ βάνεις σκιᾶς στὸ νοῦ σου
πὼς ἄνην ἀγριέψεις τὰ πράγματα, μπορεῖ καὶ νὰ
σκωθεῖ νὰ φύγει ὁ νέος κ' ὕστερα εἶντα δᾶ γενεῖ ἡ
κόρη σου; ἀπὸ ἀπὸ τ' ἀπόψε αὐτῆ, θὲς δὲ θὲς, εἶ-
ναι γυναῖκα του;

— Ἐτσά πού τὰ λέει ὁ Ἄντωνάκης εἶναι τὰ πρά-
ματα, ἐπρόσθεσε καὶ ὁ Γιώργης ὁ Λαβδάκης.

— "Ω! πού νᾶθελα σπάσουνε τὰ πόδια τοῦ Εὐλο-
ητοῦ ὄντον ἤρχουντονε σήμερο, ἐπενέβη ἡ Κατερίνα,
γιατί αὐτὸς ἦψε τὴ φωθιά ἀπὸ τὴν ἀρχή!

— Ντὰ ἦρθε ὁ Εὐλοητὸς ἐπαδᾶ σήμερα; ἐρώτησε
ὁ Φουσκαντώνης.

— Ἦρθε βέβαια νὰ μοῦ δώσει μαθήματα, εἶπε
ειρωνικὰ ὁ Παντελῆς, κινώντας χαρακτηριστικὰ τὸ
κεφάλι του καὶ διιγῆθηκε τὴν πρωῖνὴ σκηνὴ τῆς ἐπι-
σκέψεως τοῦ «Εὐλοητοῦ».

— "Ω! Ἄνάθεμα νὰ ἔχει ὁ κουζούλακας, εἶν-
τᾶρθε νὰ πεῖ, εἶπε ὁ Ἄντωνῆς. Μὰ ἂν εἶναι ἀφορμὴ
τοῦ θυμοῦ σου τὰ λόγια του, δὲν ἔχεις δίκηο Παν-
τελῆ. "Όλος ὁ κόσμος τότε κατέχει, πὼς εἶναι μωρό-
τρελλος. Δὲν εἶναι κακός, ναλέτι νᾶχει, μὰ τὸ παν-
τέρμο τὸ πιωτό, τὸν ἐξέκαμε. Μὰ ἂν εἶναι αὐτὸς κου-
ζουλός, ἡ γυναῖκα του καὶ τὰ παιδιά του εἶναι ἓνα
τ' ὄνομά τως, στὸ χωριὸ καὶ ἴσα ἴσα τσι τρώει τὸ
μαράζι τοῦ κυροῦ τως. Ἐτσά δὲν εἶναι Γεωργάκη;
εἶπε στρεφόμενος πρὸς τὸ Γιώργη πού ὄση ῶρα μι-

λουσε ὁ Ἀντώνης ἐπεδοκίμαζε μὲ τὸ κεφάλι του τὰ λεγόμενά του.

— Ἐτσά 'ναι δὲν ἔχει νὰ πεῖ κιανεὶς ψεγάδι, γιὰ τὸ σπιτικό αὐτό.

— Ἐγὼ καὶ χωρὶς νὰ μὲ φωνιάξεις, Παντελῆ, ἐσυνέχισε ὁ Ἀντώνης, ἤθελα ν᾿ρθῶ γιατί δὲν εἶναι πολλὴ ὥρα ἀπὸ ῥθε ἢ γυναῖκα του, ἢ Δοξανιά καὶ μὲ βρῆκε στὸ καβέ.

— Κι' εἶντα σ' ἔθελε; Ἐρώτησε μὲ ἐνδιαφέρον ὁ Παντελῆς.

— Ἦρθε νὰ μοῦ πεῖ πὼς θεωρεῖ, πὼς ὁ γυιός στη, σοῦ πρόσβαλε τὸ σπίτι σου καὶ ν᾿ρθῶ νὰ σοῦ τὸ πῶ! Καὶ πὼς σ' ἀφίνει νὰ τονε κρίνεις ἐσὺ μαζὺ μὲ τὸ παιδί σου καὶ ὅποια ἀπόφαση καὶ νὰ πάρεις γι' αὐτούς, δανᾶναι σεβαστή.

— Ἀλήθεια, εἶπε τα τουτανά; Ἐρώτησε γλυκακαμένος ὁ Παντελῆς.

— Κι' ἀκόμη, ἐσυνέχισε ὁ Ἀντώνης, μοῦπε νᾶχω τὸ νοῦμου μπᾶς κι' ἔρθει ὁ ἄντρας τση στὸ σπίτι σου, νὰ τὸν ἐμποδίσω γιατί στὸ χάλι ἀποῦναι, δὲν κατέχει νὰ μιλεῖ καὶ μπορεῖ νᾶλεγε λόγια ἄπρεπα νὰ σὲ πληγώσουνε, ἐδὰ πούχεις τὸν πόνο σου. Μὰ δὲν τονε πρόφταξα καὶ γίνηκε, ὅτι γίνηκε.

Ὁ Παντελῆς, στὶς τελευταῖες πληροφορίες τοῦ Ἀντώνη ἐφάνηκε ἱκανοποιημένος, τὸ ὕφος του ἦταν ἡσυχώτερο καὶ ἐρώτησε.

— Καὶ μπᾶς καὶ σοῦπε, ποῦ τήνε πήγε;

— Ἐκεῖνο ποῦ μοῦπε ἐμένα, εἶπε ὁ Ἀντώνης, εἶναι πὼς ὁ Κωστής, ὁ γυιός τση, ἤμαθε ποῦναι, μὰ δὲν τση 'πε μοῦδ' αὐτηνῆς καὶ πὼς ἐμίσειψε ταχινῆ

ταχινή και πάει να τσί βρεί και άργά άπού δ' άρθει δά σοῦ μυνύσει.

— 'Απ' όσα ήκουσα, εἶπε ό Γιώργης ό άδελφός του, και άπ' όσα μοῦπε τήν ταχινή ό Παπαγεωργάκης, έσένα Παντελῆ σέ πείραξε πειά πολύ, ή άνυπακοή τοῦ κόρης σου και φαίνεται πώς ήσουνε έτοιμος να τση συχωρέσεις αν δέν ήρχουντονε ό Εδλοητός να σοῦ πει τσι κουζουλάδες του. Εἰντάχεις να πεις όμως έδά, με τή στάση τση γυναίκας του και του άδερφου του;

— 'Ας εἶναι καλά, εἶπε ή Κατερίνα.

— Σούτ! Κεδιά! ¹⁾ 'Εφώναξε κτυπώντας τό πόδι του ό Παντελῆς άγριεμένος προς τή γυναῖκα του. 'Εσένα δέν σοῦ βγαίνει λόγος. 'Εγώ δά μιλήσω. 'Ετσά που τῶπες άδέρφι, έτσά 'ναι! 'Η άλήθεια εἶναι πώς άλαφρώσανε τή καρδιά μου τῶ λόγια τση γυναίκας του, άλλοιώς, Θεό και ψυχή αν έχω, εἶχα παρμένη τήν άπόφαση, να κάμω πράμματα άπού δέν έξανακουστήκανε στον τόπο μας.

— Κι' έδά, εἰντα σκέφτεσαι Παντελῆ; 'Ερώτησε ό άδερφός του.

— Λέω ν' άνημένωμε ως άργά τον άδερφό του να δοῦμε εἰντα χαμπάρια δά φέρει και ύστερα δλοι μαζί δά άποφασίσουμε ό,τι εἶναι σωστό να γενει. Πήγαινε Κατερίνα να φέρεις μιῶ ρακή να τή πιούμε και να μοῦ έτοιμάσεις τό γάϊδαρο να πάω όσαμε τῶ «Περάμπελλα» να μοῦ χτυπήσει ό άέρας, να μην κρεπάρω από τον κεφαλόπονο.

— Να πᾶς, Παντελῆ! Πολύ καλά τό σκέφθηκες.

1) Σώπασε.

Πήγαινε νά περάσει ή ώρα σου και άμα φτάσει ό Κωστής, δά τρέξω νά σέ δοποιήσω και όλοι μαζί νά κανονίσωμε είντα δά γενεϊ πάρα πέρα.

Ή Κατερίνα εΐχε βάσει ρακή στα ποτήρια και ό Φουσκαντώνης σηκώνοντας τό δικό του για νά κάμει «μιά δοκιμαστική κρούση» εΐπε.

— Έβίβα Παντελή! "Ε! Είντα λές; νά πούμε έπάε μεταξύ μας τά «καλορροζικα»;

Ό Παντελής δέν απήντησε αλλά χαμογελώντας άδειασε τό ποτήρι του.

— Καλορροζικα δά τώσε πώ γώ, εΐπε ό άδελφός του, και άντε νά πηγαίνωμε Άντωνάκη.

Όταν έφυγε από τό σπίτι ό Φουσκαντώνης, έπήγε στο καφενειό όπου τόν έπερίμενε ή Δοξανιά του Παπουτσάκη νά μάθει νεώτερα για τήν στάση του Λαβδάκη. Μόλις τόν εΐδε τόν έρώτησε:

— Είντα χαμπάρια άνημέρεις έδα κερά Δοξανιά έτσά που τάκανε ό άντρας σου; Τήν ταχινή έπήγε στού Παντελή τό σπίτι και τόν ήλουσε από πάνω όσαμε κάτω.

— Για αίμα και σώμα του Χριστού! Έπήγε ό

Ἄγγελῆς στὸ σπίτι του ; Ὡ ! καυμένη Ἀντώνη, καὶ σύ ! Ντὰ εἶπα σου νάχεις τὸ νοῦ σου, νὰ μὴν τὸν ἀφίσεις !

— Τὴν ὥρα ἀπὸ κουβεδιάζαμε ἐμεῖς ἐπαδά, εἶπε ὁ Ἀντώνης, ἐκεῖνος ἦτονε μέσα καὶ τοῦλεγε πὼς ἤπρεπε νάχει τὴ φοράδα του δεμένη γιατί ἐκείνου, λέει, τὸ μπεγίρι του μποροῦσε νὰ τῶχει καὶ λυτό !

— Μπά ! Ἀπὸ νὰ τοῦ δώσει θάμμασμα, εἶντα πῆγε κι' ἤκαμε ! Μήστητί μου Κύριε ! λόγια ὁ ἄσορτος ἀπὸ πῆγε νὰ πεῖ στὸ τίμιο σπίτι ! Ἔ ! Μάνα μου ! Ἔ ! Μάνα μου, καὶ νὰ τονε σκοτώσουνε θέλει τὰ παιδιά του ! Νά ῥθεις, Θεὸ καὶ ψυχὴ ἂν ἔχεις, Ἀντωνάκη, νὰ πᾶμε στὸ σπίτι του, νὰ πέσω στὰ πόδια του νὰ τοῦ ζητήξω συχώρεση τοῦ Παντελῆ γιὰ τὰ κουζουλάδες τοῦ ἀντροῦς μου, ἢ ἄμοιρη ! Ὅλη νύχτα ἤπινε ρακὴ καὶ δὲν ἐκοιμήθηκε μόνο ἐσηκώθηκε νὰ πάει νὰ βγάλει τὰ μάθια του καὶ τὰ μάθια τῶ παιδιῶ του !

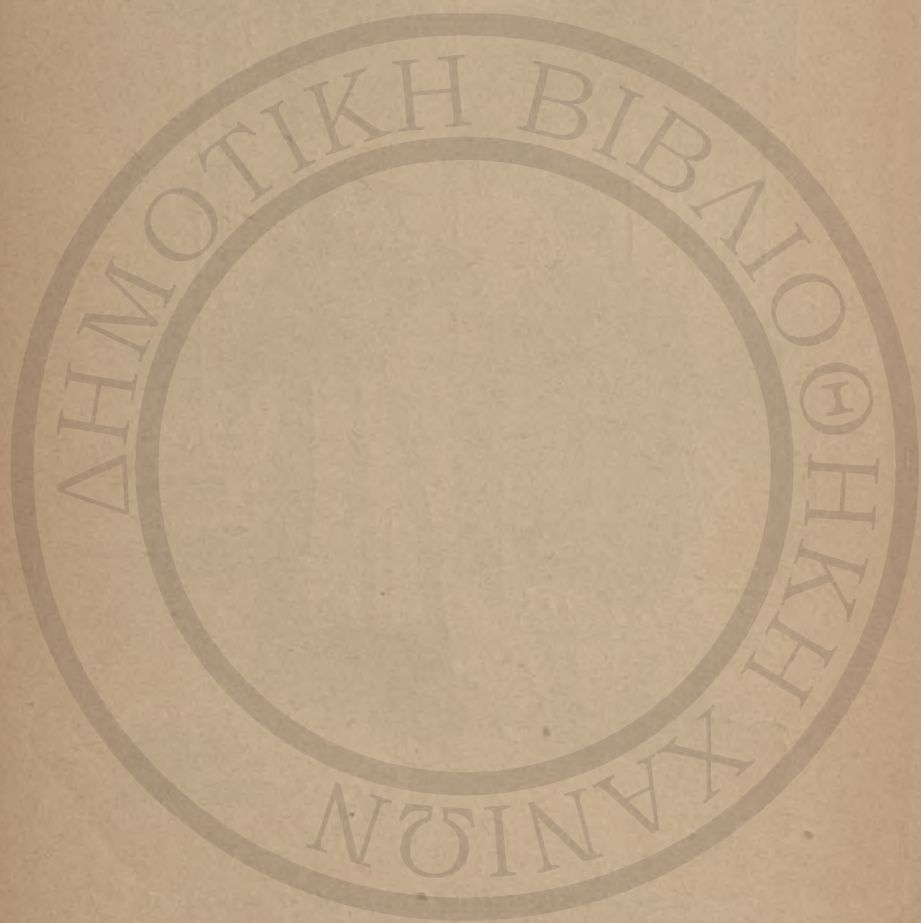
— Δὲν εἶναι κιαμμιά ἀνάγκη νὰ πᾶς στὸ σπίτι τοῦ Παντελῆ, εἶπε ὁ Ἀντώνης, γιατί ἐγὼ καὶ ὁ ἀδερφός του ὁ Γιωργάκης τότε μαλακώσαμε ἄλλοιῶς, ἦτονε ἕτοιμος νὰ κάμει, λέει, πράμματα ἀπὸ δὲν ἐγενήκανε ἀκόμη στὸν τόπο μας.

— Καὶ σὰ πὼς δὲν εἶχε δίκη ὁ ἄνθρωπος ;

— Αὐτὸ ἀπὸ ξεχωριστὰ τὸν ἤκαμε νὰ μερώσει, ἦσανε τὰ λόγια ἀπὸ μούπες, νὰ τοῦ πῶ. Αὐτὸς δὲν πάει ἐδὰ στὰ «Περάμπελλα» γιὰ νὰ ξεσκάσει μιὰ ὀλιά καὶ ἐμείναμε σύμφωνοι κ' οἱ τρεῖς μὲ τὸν ἀδερφό του, νὰ κανονίσωμε τὰ ζητήματα ἀργά, σύμφωνα μὲ τὰ νέα ἀπὸ θὰ φέρει ὁ Κωστής ἀπὸ τάντρούνο.

— Μνηστήρι μου, Κυριε! λόγια ἔ'χαορες ἀποῦ πῆγε νά πεῖ
σὸ τίμιο σπίτι!...

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
XANTHON

Γιὰ κειονὰ ἅμα φτάζει νάρθειτε κι' οἱ δυὸ ἐπαέ, καὶ
γὼ θὰ σὰς ἐπῶ εἶντα δὰ γενεῖ πάρα πέρα.

— Ὁ Θεὸς νὰ σοῦ δώσει στὰ παιδιὰ σου, ὅ,τι
καλὸ μᾶς ἦκαμες! Τιμὲ Σταυρέ μου καὶ κάμε νὰ
σαστεῖ τουτηνια ἢ δουλειὰ καὶ νὰ βγῶ ξυπόλυτη στὸ
βουνὸ νὰ προσκυνήσω τῆ Χάρη σου! Εἶπε σταυρο-
κοπουμένη ἡ Δοξανιά.

— Νὰ σοῦ πῶ κι' ἓνα ἄλλο, κερά Δοξανιά; Νὰ
πιάσετε νὰ πέψετε τὸν Ἄγγελῆ στὸ μετόχι τοῖ μέρες
ἀπὸ θὰ γίνονται τὰ «περαματίσματα»¹⁾ γιατί ἄλλη
μιὰ νὰ κάνει σὰν τῆ σημερινή, μὰ τὸ Θεὸ φοβοῦμαι
πὼς θὰ γενεῖ κιανένα φονικό!

— Ἄλλο ἔλεος δὲν ὑπάρχει, εἶπε καὶ ἡ Δοξανιά,
νὰ λείψει ἀπὸ τῆ μέση τουτεσὰ τοῖ κρίσιμες μέρες,
παρὰ νὰ τόνε πάρει ὁ Κωστής, νὰ τόνε πάει στὸ με-
τόχι στὸ «Φινοκαλιὰ» νὰ μᾶς ἀφίσει ἡσυχους κι' ἄς
ἔρθει τὴν ἀργατεινὴ τοῦ γάμου νὰ τῶσε φιλήσει στε-
φάνι. Κι' ἐνῶ ἔφευγε ἡ Δοξανιά ἐπρόσθεσε: Τὸ λοιπὸς
ἅμα φτάζει ὁ Κωστής δάρθοῦμε κι' οἱ δυὸ καὶ τὰ λέμε
πάλι!

¹⁾ σὶ διαπραγματεύσεις.

Ο Κωστής, στὸν ὅποτον τὸ Νικολιὸ εἶχε γνωρίσει τὸ καταφύγιο στὴ Μίλατο προτοῦ γίνει ἀκόμη ἡ ἀπαγωγή καὶ τοῦ εἶχε συγχρόνως παραγγεῖλει νὰ τοὺς ἔχει ἕτοιμο ἓνα γάϊδαρο δεμένο στὴν «ἀποβορνή μπάντα τοῦ ἁί Νικήτα», τὴν ἄλλη μέρα εἶπε στὴ μητέρα του :

— "Ἄκουσε νὰ σοῦ πῶ μητέρα ! Ἐμένα τὸ Νικολιὸ μοῦπε τὸ ντόπο ἀπούθελα τὴνε πάει γιὰ νὰ ξωμείνουμε ἀπόψε μὰ δὲν σοῦ τονε λέω γιατί μ' ἔβαλε μὲ ὄρκο. Καὶ λέω νὰ πᾶ τσὴ δῶ σήμερο νὰ συνεννοηθοῦμε μπᾶς καὶ θέλουμε καὶ πρᾶμμα, μὰ καὶ νὰ δοῦμε εἴντα δὰ γενεῖ καὶ παραπέρα. Μόνο τοῦ λόγου σου, ἤκουσες τὸν πατέρα τσί κουζουλάδες ἀποῦλεγε ὄλη νύχτα ἀπόψε, πῶς δὰ πάει στοῦ Λαβδάκη νὰ τοῦ πεῖ πῶς ἤπρεπε νὰ προσέχει τὴν κόρη του καὶ τὰ ἄλλα . . . Νᾶχεις τὸ νοῦ σου νὰ μὴν τὸν ἀφήσεις, μπᾶς καὶ πάει ἀλήθεια στοῦ ἀνθρώπου τὸ σπίτι, ἀποῦ δὰ νᾶναι ἐδὰ ἄνω κάτω καὶ πᾶ νὰ τῶσε πεῖ ἄπρεπες κουβέντες. Καὶ μαζὺ νὰ μάθεις εἴντα σκοποὺς

ἔχει ὁ Λαβδάκης. Ἄργα ἀποῦ δάρθῶ δά σοῦ φέρω τὰ νέα νά μοῦ πεῖς καί τοῦ λόγου σου τὰ δικά σου.

— Νά πᾶς Κωστή νά τῶσε πεῖς κιόλα πῶς τῶσε πέμπω τήν εὐκή μου καί νά σοῦ ποῦνε πότε δάρθου-νε νά τσ' ἀνημένωμε. Καί γῶ λέω νά πάω στοῦ συμπεθέρου τοῦ Φουσκαντώνη, νά τόνε πέσω στοῦ Λαβδάκη, νά δοῦμε εἴντα γίνεται. Ὅσο γιά τὸ κύρη σου δά τοῦ πῶ, καί δά βάλω καί τὸν Ἄντώνη, νάχει τὸ νοῦ του, νά μὴν τὸν ἀφήσει νά πάει. Μά εἴντα νά σοῦ πῶ, φοβοῦμαί τονε πῶς ἅμα πιεῖ ἐκεῖνος, δέν τονε κρατεῖ κιανείς.

Ἔτσι ὁ Κωστής ἐξεκίνησε πηγαίνοντας νά συνάντησει τοὺς «κλεμμένους». Ὅταν ἔφτασε στή Μίλατο, ἐπῆγε κατ' εὐθείαν στὸ σπιτι τῆς Συλλιγάρδαινας. Ἦτανε πιά ὁ ἥλιος ψηλά καί τοὺς βρῆκε νά κάθωνται ἐξω στήν αὐλὴ ἐνῶ ἡ Συλλιγάρδαινα εἶναισε ἀκόμη τὰ ροῦχα τοῦ σοφᾶ . . .

— Καλημέρα παιδιά, καλορροίζικα . . . καί στὰ δικά σου θειά.

— Καλημέρα ἀδέρφι, εἶπε τὸ Νικολιό καί ἐσηκώθηκε καί τὸν ἐφίλησε.

— Καλῶς τὸ Κωστή, εἶπε καί τὸ Γαρεφαλιῶ καί τονὲ ἐφίλησε καί αὐτό.

— Ἐκόπιαζες καί τοῦ λόγου; εἶπε ἡ θειά. Καλῶς ὤρισες. Καί στὰ δικά μου γιά!

Καί τώρα ἐρχότανε ἡ περιέργεια τοῦ ἀνδρογύνου:

— Ἐ! Εἴντα καινούργια μάσε φέρνεις ἀπὸ τὸ χωριό; Εἴντα λένε θεόψυχά σου, μὲ τὴν εἶδησή μας! Ἐρώτησαν τὸ Νικολιό.

— Ἐ! Εἴντα θέλετε δά νά λέει τὸ χωριό; Ἄλλος

λέει τὸ μακρὺ του κι' ἄλλος τὸ κοντό του, ἀπάντησε ὁ Κωστής.

—Καὶ ὁ πατέρας μου; Ἐρώτησε τὸ Γαρεφαλιώ, Ἡμαθες πρᾶμμα ἀπὸ τὸ σπίτι μας;

—Ὁ πατέρας σου τῷμαθε ἀργὰ τὴ νύχτα ἀπὸ ἐγιάγερνε ἀπὸ τὸ «Δίλακκο» καὶ τοῦ τὸ πρωτόπε ὁ Φουσκαντώνης. Καὶ καθὼς ἤμαθα στὸ καφενεῖο, ὄντο τὸ πρωτόκουσε τοῦπεσε τὸ φλυτζάνι ἀπὸ τὴ χέρα του, μὰ ὕστερα ἤκαμε πὼς δὲν τὸν ἤγνοιασε. Ἡμαθα ἀκόμη πὼς ἐπῆγε στὸ σπίτι ὀψάργας ὁ Παπαγεωργάκης, κι' ἤκατσε πολλὴ ὥρα. Σήμερο ἐμίσεισα πολλὰ ταχινὴ καὶ δὲν ἤμαθα ἄλλα. Στὸ χωριὸ ὅμως εἶναι ἔνα τούμπανο ἢ κουβέντα σας.

—᾿Ωφου! καὶ μπελλάδες θὰ μᾶς ἐβροῦνε, Νικολιό, εἶπε τὸ Γαρεφαλιώ μισοκλαιόντας. Ἐγὼ τονε κατέχω τὸν πατέρα μου πὼς δὲ δά τὸ «καντίσει» εὐκόλα.

—Ἐτοὰ λέω κι' ἐγώ, εἶπε ἡ Συλλιγάρδαινα συνεχίζουσα τὴν ἐργασία της, γιατί αὐτὸς εἶναι βαρὺς ἄνθρωπος, μὰ ἄς το δά, κι' αὐτὸ δά δείξει!

—Κι' ἐγὼ λέω, εἶπε τὸ Νικολιό, πὼς ὁ πατέρας σου εἶναι ἄθρωπος ἀπὸ καταλαβαίνει τὸν κόσμο, καὶ δά δεῖ τὸ πρᾶμμα ὅπως πρέπει νὰ τὸ δεῖ. Κι' ἀπόι ἐμεῖς ὄντον ἐπαρθῆκαμε τὰ ντουχιουντίσαμε πρῶνα ὄλα...

— Αἴ! κι' εἶντα, λέτε δά, ἐρώτησε ὁ Κωστής. Πότε λογαριάζετε νάρθειτε στὸ σπίτι; Ἡ μάννα μου ἀπὸ σᾶς ἐπέμπει τὴν εὐκῆτη, μοῦπε πὼς τᾶχει ὄλα ἐτοιμασμένα καὶ σᾶς ἀνημένει. Καὶ ἦρθα «ἀξαργητοῦ»¹⁾

¹⁾ Ἐπίτηδες.

για να μου πητε, γιατί δε μπορείτε να δίδετε, λέει, και περισσότερο βάρος, έπαδα τση θειάς!

—'Ετουλόγουσου δε σου πέφτει λόγος! 'Ακοϋς! Μιά φορά και μένα τὸ σπίτι μου, εἶδε χαρά και δὲ μ' ἀφίνει νὰ τὴ χορτάσω. Τὸ ἀντρόϋνο τουτονα, εἶναι δικό μου, κι' ἐγὼ δὰ δώσω τὴν ἄδεια νὰ φύγουνε. Κι' ὅσο για τὸ βάρος ἀποὺ μου δίδουνε, αὐτό 'ναι δική μου δουλειά. 'Εγὼ μωρὲ θὰ τῶς τὰ δώσω ὅλα, ὅσα ἔχω και δὲν ἔχω. Εἶντα σὲ γνοιάζει ἐσένα! εἶπε ἡ Συλλιγάρδαινα.

— Εὐχαριστοῦμε θειά, εἶπε τὸ Γαρεφαλιώ, για τὴν καλή σου ὄρεξη και ποτὲ δὲ δὰ ξεχάσωμε πῶς μᾶς ἐπαραστάθηκες τὴ δύσκολην ἐτούτη ὥρα.

—'Ακουγε Κωστή, εἶπε τὸ Νικολιό. 'Η γνώμη μου εἶναι νὰ κάτσωμε και σήμερο και ταχυτέρου ἐπαδά, νὰ δοῦμε εἶντα τροπὴ δὰ πάρουνε τὰ πράμματα στὸ σπίτι τοῦ Γαρεφαλιοῦ. Τὴν ταχινὴ δὰ ξανακάμεις τὸ κόπο ν'ἀρθεις νὰ μᾶς ἐφέρεις νεώτερα και ἀνάλογα δὰ κανονίσωμε τὸ γυρισμὸ μας στὸ σπίτι. 'Η μητέρα νὸ σάσει ἕνα καλάθι μὲ θροφίματα και νὰ πάρεις και κιανένα καλὸ ἀρνάκι νὰ τὸ κρατεῖς. Κρασί ἔχει ἡ θειά, ἀποὺ δὲ πιάνει μπάζα τὸ δικό μας. 'Ετσὰ δὲν εἶναι θειά; εἶπε γελῶντας.

—'Εμένα τὸ κρασί μου, εἶπε ἡ θειά, εἶναι ἴσα ἴσα για γαμπροὺς γιατί εἶναι δυνατὸ και κάνει δουλειὰς ἀποὺ δὰ τσί μάθεις και τούλόγου σου, Κωστήκη, ὄντο δὰ γενεῖς γαμπρός.

—Δὲ μοῦ λὲς ἐδὰ Γαρεφαλιώ, ἄνε τύχει και μοῦ φωνιάξουνε νὰ πάω στὸ σπίτι σας, γῆ ἄνε μοῦρθη ἡ μάννα σου στὸ δικό μας, εἶντα θὲς νὰ τση πῶ; ἐρώτησεν ὁ Κωστής.

—Νά τση πείς πώς εἴμαστε καλὰ καὶ ἡ χαρὰ μου φτάνει ὄσαμε τὸν οὐρανό, γιατί ἐπήρα τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ ἀγάπουμε καὶ πὼς δὰ νᾶναι πλιὰ μεγάλη ἀκόμη, ἄνε μᾶς ἐδώσουνε καὶ ἐκεῖνοι τὴν εὐκὴ τως καὶ τὴ συχώρησή τως, εἶπε συγκινημένο τὸ Γαρεφαλιώ.

—Κι' ἀπὸ λόγου μου, εἶπε τὸν Νικολιό, νὰ πείς πὼς ὄλη μου τὴ ζωὴ θὰ τὴν ξοδέψω νὰ κάμω εὐτυχισμένο τὸ παιδί τως. Τὸ στραβὸ ἀπὸ γίνηκε εἴμαστε πρόθυμοι νὰ τὸ διορθώσωμε πάρα πέρα, μὲ τὸ σεβασμὸ ἀπὸ θὰ τὼς ἔχουμε καὶ δὰ τὸχουνε κι' αὐτοὶ καμᾶρι τως νὰ θωροῦνε ἓνα ζευγάρι ἀγαπημένο κι' εὐτυχισμένο.

Κατὰ τὸ μεσημέρι, ἅμα ἔφαγαν, ὁ Κωστής ἐτοιμάστηκε νὰ γυρίσει στὸ χωριό.

—“Ὡρα εἶναι νὰ μισέψω. “Ὅ,τι ἄλλο πρᾶμμα θέλετε, νὰ μοῦ τὸ πῆτε καὶ ταχυτέρου ἀπὸ ἃ ῥθῶ δὰ σᾶς ἐφέρω καὶ πλιὰ πολλὰ νέα.

—Δὲ μᾶς ἐχρειάζεται ἄλλο πρᾶμμα, παρὰ μόνο ὅ,τι σοῦ παράγγειλα. Δὲν σ' ἐρώτηξα ἀλήθεια, εἶντα λέει κι' ὁ πατέρας μας; ἐρώτησε τὸ Νικολιό.

—Κουζουλάδες! Εἶντα θὲς νὰ λέει; Δὲν τὸνε κατέχεις; “Ὅλη νύχτα ἀπόψε ἤπινε ρακὶ κι' ἤλεγε ὅ,τι τοῦ κατέβαινε. “Ἦθελα νὰ πάει, λέει, στοῦ πατέρα τοῦ Γαρεφαλιοῦ, μὰ εἶπα τση μητέρας νὰ μὴ τὸν ἀφίσει μᾶς καὶ πάει νὰ μολλάρη ὅτι τοῦ κατεβεῖ καὶ νὰ χειροτερέψει τὰ πράγματα, εἶπε ὁ Κωστής.

—Καλὰ καμες, εἶπε τὸ Νικολιό καὶ νὰ τὸνε προσέξετε ὄλοι σας, νὰ μὴν τὸν ἀφίσετε. “Ἀκοῦς Κωστή;

“Ἐτσι σὲ λίγο ὁ Κωστής καβάλλα στὸ γάϊδαρο, ἀνηφόριζε πρὸς τὸν «Καλαρρῦτη» διευθυνόμενος πρὸς τὸ χωριό.

— Καλημέρα παιδιά, καλορροίζια!.. και στά δικά σου,
Βειά... (σελ. 87).

Στὸ χωριὸ ἐν τῷ μεταξύ, εἶχανε συμβεῖ μεγάλα γεγονότα, ἄσχετα μὲ τὴν διήγησίν μας, ποὺ ἔγιναν ἀφορμὴ νὰ παραμερισθεῖ ἡ κουβέντα τῆς ἀπογωγῆς. Τὸ προηγούμενο βράδυ εἶχε ρίξει λίγη βροχὴ — ἦτανε πιὰ ἀρχὲς φθινοπώρου — καὶ εἶχανε βγεῖ σαλιγκάρια στὸ βουνὸ τοῦ «Ἀφέντη Σταυροῦ».

Ἡ συλλογὴ τῶν σαλιγγαριῶν τὴν ἐποχὴ αὐτῆ, ἀποτελεῖ μιὰ ἐργασία βέβαια διὰ τοὺς χωρικοὺς, μὰ καὶ μιὰ διασκέδαση, γιατί ἄνδρες καὶ γυναῖκες πέρνουν τὰ καλάθια τους καὶ διάφορα εἶδη φωτισμοῦ, φανάρια, λυχνάρια, δαδιά, κεριά κλπ., καὶ ἐπιδίδονται στὴ συλλογὴ τους. Εἶναι δὲ ὠραιότατο τὸ θέαμα ὀλοκλήρου τῆς πλαγιᾶς τοῦ βουνοῦ μὲ τὰ κινούμενα φῶτα, τὰ ὁποῖα κατὰ χιλιάδες φαντάζουμε τὴ νύχτα, σὰν μιὰ ἐκτεταμένη λαμπαδοδρομία.

Μεταξὺ τῶν ἄλλων λοιπόν, εἶχανε πάει γιὰ σαλιγγάρια καὶ ἡ Φωτεινὴ ἀπὸ τὸ Μοχὸ καὶ ὁ Τυρομυχάλης ὁ καντηλανάφτης, ποὺ καθὼς φαίνεται ἐρωτοτροποῦσε ἀπὸ καιρὸ, μαζί τους. Ἡ Φωτεινὴ ἦτανε χωρισμένη μὲ τὸν ἄντρα της τὸ Ροβιθοκωνσταντῆ τὸ χασάπη τώρα καὶ κάμποσα χρόνια.

Στό χωριό ήτανε γνωστό, πώς ἄν καί τὴν ἀγα-
ποῦσε ὁ Ρεβιθοκωνσταντῆς, ἀναγκάστηκε νὰ τὴ χω-
ρίσει γιὰ τὴν εἶχε πιάσει πέρυσι «στὰ πράσσα» μὲ
τὸν Κουντουραντῶνη τὸν ἔμπορα ἀπὸ τὴ Σητεία. Καί
ἄν καί τὴν ἀγαποῦσε, ὅπως εἶπαμε, ἀναγκάστηκε νὰ
τὴν ἀφίσει μπροστὰ στὰ σχόλια τοῦ χωριοῦ.

Ἡ Φωτεινὴ ἦτανε μιὰ ὥραλα, ἀλήθεια, γυναῖκα,
ἀλλὰ ἄστατη καὶ ἐλαφρόμυαλη καὶ δὲν ἐστάθηκε ἀπὸ
τὴν ἀρχὴ πιστὴ στὸν ἄντρα της· καὶ τελευταῖα διεδι-
δετο πὼς τὰ εἶχε μὲ τὸν Τυρομιχάλη, ποὺ τὴν ἐκλω-
θογύριζε — «ἄδικο νὰ τοῦ δώσει τοῦ χοιρομούρη καὶ
ποῦ, τοῦ ρέχτηκε!»

Ὁ Ροβιθοκωνσταντῆς, ὁ ὁποῖος ἀπέβλεπε πάντα
νὰ τὰ ξανασάξει μὲ τὴ γυναῖκα του, εἶχε μάθει τὸ
τελευταῖο κόρτε της, μὲ τὸν κανητανάφτη καὶ εἶχε
ἀποφασίσει «νὰ τοῦ δείξει τὰ δόντια του».

Χθὲς βράδυ λοιπὸν τοὺς εἶχε φαίνεται παρακο-
λουθήσει καὶ εἶχε μάθει πὼς θὰ πηγαίνανε μαζὺ
«στοὶ χοχλιούς».

Ἐφώναξε λοιπὸν κι' αὐτός, στὸ σπίτι του, τὸ
φίλο του τὸ Ρογαλιδάκη καὶ τοῦ εἶπε τὸ σχέδιό του.

«— Αὐτοὶ καθὼς ἤμαθα θὰ πᾶνε ἀπόψε, στοὶ
χοχλιούς. Ἄ δὲν εἶναι καὶ παγεμένοι κιόλας! γιατί,
γιὰ ξάνοι; οἱ πλαγιὲς εἶναι ἀποδὰ γεμάτες φῶτα,
—μόνο ἄντες νὰ ξεκινήσωμε....»

Ἔτσι ἀνέβηκαν κι' αὐτοὶ στὸ βουνό καὶ σὲ λίγο
πράγματι συνήνησαν τὸ ζευγάρι. Τὸ παρακολού-
θησαν λοιπὸν ἀπὸ μακρὰ καθὼς ἐκατέβαινε κατὰ
τὰ μεσάνυχτα καὶ τὸ εἶδαν ποὺ μπῆκε μὲ προφυλά-
ξεις στὸ σπίτι τῆς Φωτεινῆς. Ἀπὸ τὸν αὐλόγυρο

τότε ἐπήδησαν κι' αὐτοὶ μέσα στὴν αὐλὴ καὶ κρυμμένοι ἐπερίμεναν τὸν Τυρομιχάλη νὰ βγεί γιὰ νὰ τοῦ τὶς βρέξουν

Στὴν εἴσοδο τοῦ χωριοῦ ὁ Κωστής, συνήντησε τὸ Λυροσταυρούλη τὸν μυλωνᾶ καὶ τὸν ἐκαλησπείρισε.

— Καλησπέρα Σταυρούλη! Κι' εἶντα; ποῦ πᾶς τέθια ὥρα;

— Μὲ τσι φασαρίες τοῦ χωριοῦ, ἐξέχασα νὰ μεταδέσω τὴν πουλαρίνα στὸ «Καβούρο» καὶ δὰ πάω, ἄς εἶναι κι' ἀργά.

Ὁ Κωστής ἐνόμισε ὅτι οἱ φασαρίες ποῦ ἔκανε λόγο ὁ Λυροσταυρούλης ἀφοροῦσαν τὴν ἀπαγωγὴ τοῦ ἀδελφοῦ του καὶ λιγάκι θυμωμένος ἀπήντησε.

— Ἐγὼ λέω νὰ ξανοίξει τὸ χωριὸ τὴ δουλειά του καὶ ν' ἀφίσει τὸ κόσμο ἤσυχο. Σᾶπως δὲν εἶναι συνηθισμένα πράγματα καὶ κάθα τόσο!

— Εἶντα λὲς ἐδὰ, θεόψυχά σου, Κωστή; Πότε ξαναγίνηκε ἐμᾶς τέθιο πρᾶμμα στὸ χωριὸ μας; Κᾶ νὰ τονε σφάζει τὸ κακομοίρη σᾶν τὸ χοῖρο ὁ ἄτιμος;

— Ντά ποιό έσφάξανε, μπρέ ; 'Εγώ λείπω άπού τή ταχινή και δέν κατέχω πρᾶμμα, εἶπε ὁ Κῶστης παραξενεμένος.

— Ὁ Ροβιθοκωνσταντῆς ἤσφαξε σήμερο τή ταχινή μέ τὸ μαχαῖρι τοῦ κασαπιοῦ, τὸ Τυρομιχάλη στό σπίτι τῆς Φωτεινῆς γιατί τὸν ἤπιασε μαζί μὲ τή γυναῖκα του και τὸν έβοήθηξε φαίνεται και τὸ Ρογαλιδάκι.

— Κι' ἐδᾶ ; έρώτησε κατάπληκτος ὁ Κῶστης.

— Κι' οἱ δυὸ φωνάδες έπήρανε τὰ βουνά κι' ἡ Φωτεινῆ ἤτρεξε στοῖ χωροφυλάκους και γλακοῦνε δᾶ νὰ τοῖ πιάσουνε· κι' εἶναι ἄνου κάτω τὸ χωριὸ ὄλο . . . Και λέγοντας αὐτὰ ὁ Σταυρούλης έπροχώρησε στό δρόμο του, ἐνῶ ὁ Κῶστης έσυνέχιζε τὸν δικό του πρὸς τὸ σπίτι του.

Φεύγοντας ὁ Λαβδάκης γιὰ τὰ «Περάμπελα» γιὰ νὰ ἀποφύγει συναντήσεις έπήρε κάποιο μονοπάτι και ὅταν βγῆκε έξω ἀπὸ τὸ χωριὸ προχώρησε μέσα ἀπὸ τὰ ληόφυτα και έτράβηξε πρὸς τὸ βουνό. Ἐκεῖ κάπου έθυμήθηκε πὼς εἶχε μιὰ «σηκωματάρικη» έληὰ και πῆγε νὰ δεῖ ἂν ἦτανε φορτωμένη και ὕ-

στερα ἐκάθισε στὸν ἴσκιο της, ἀφοῦ ἔδεσε καὶ τὸ γαΐ-
δαρό του καὶ ἐσκεπτότανε :

«Εἶντα δὰ κάνω δά, μὲ τὴ φουρτοῦνα ἀποῦ μὲ
βρῆκε ; Ὅμπρὸς βαθὺ κι' ὀπίσω ρέμμα ! Νὰ τσιτώσω
τὸ σκοινί, καὶ νὰ τσοὶ πέσω στὴν ὄργη τοῦ Θεοῦ κι'
ἄς πᾶνε νὰ πνιγοῦνε ; γῆ νὰ τὸ καμπουλιστῶ καὶ νὰ
σταθῶ στὴ θέση μου, νὰ τσοὶ σκεπάσω ; Δὲς τὰ
πράγματα καλά, Παντελῆ, ἐπαέ. Ἄνε τσ' ἀρνηθῶ,
ὁ κόσμος δὰ μὲ πεῖ δίκαιο καὶ αὐστηρὸ πατέρα. Καὶ
γιὰ νὰ μοῦ τὸ πεῖ τουτονά, πρέπει νὰ καταδικάσω
τὸ μοναχικό μου παιδί καὶ τὸν ἄντρα τση καὶ τὰ παι-
διά τση, στὴ δυστυχία καὶ στὴ στενοχώρια κι' ἐγὼ δὰ
κάθομαι στὰ καλά μου καὶ δὰ γροικοῦμαι πῶς εἶμαι
δίκαιος καὶ αὐστηρὸς πατέρας καὶ ἀπὸ μέσα θὰ μὲ
τρῶει ὁ καὺμός, ἄνε δὲ χάσω καὶ τὴ γυναῖκα μου
ἀποῦ τὴ λύπη νὰ τση στερήσω τὸ παιδί τση.» Ἀς δοῦμε
δὰ καὶ ἄνε τσί συχωρέσω: Ἄλλοι δὰ ποῦνε πῶς εἶ-
μαι μαλακός, ἄλλοι πῶς δὲν εἶχα καλὰ ἀναθρεμένο
τὸ παιδί μου, ἄλλοι πῶς δὲν τσηπρεπε τέθιος γαμ-
πρὸς κι' ἄλλοι ὅ,τι τῶσε κατεβεῖ. Κι' ὅτι νὰ δοῦνε
πῶς τῶς ἐστάθηκα κι' ἐστελιώσανε τὸ σπίτι τως καὶ
τσοὶ δοῦνε ἀγαπημένους καινὰ προκοβγοῦνε, τοτεσὰ
δὰ ποῦνε, ὅπως λέει, καὶ ὁ Παπαγεωργάκης πῶς «Ὁ
Λαβδάκης ἦκαμε τὸ καθῆκον του» καὶ ἐγὼ δὰ νᾶχω
τὴν εὐγνωμοσύνη δυὸ ἀνθρώπων, ἀποῦ τσ' ἦκαμα
εὐτυχισμένους καὶ δὰ καμαρώνω τὸ παιδί μου, ὡς
που νᾶρθει νὰ μοῦ κλείσει τὰ μάθια, ἐμένα καὶ τση
μάννας του....

» Ἀς βάλωμε δὰ χάμω καὶ τὸ γαμπρὸ νὰ τονε ξε-
τάσωμε : Ἄμα βγάλεις τὸν μπεκρῆ τὸν κύρη του, ὅλη
του ἡ οἰκογένεια εἶναι ἄξια κάθε τιμῆς καὶ ἡ περιου-

σία τως δὲν εἶναι λίγη. Καὶ τὸ Νικολιό, γιὰ νᾶμαι δίκαιος, δὲν ἀκούστηκε ποτέ. Τὰ γραμματάκια του κατέχει, μορφόπαιδὸ ᾽ναι, τῆ θέση του ἔχει, τὸ παιδί μου, ἀγαπᾶ, εἶναι μπλιὸ 25 χρονῶ κι' ἡ παραμιά λέει :

— Στοι ᾽κοσπέντε ἀνθεὶ καὶ δένει. 1)

» Αὐτὸς εἶναι στὴν κορφή τῆ παραμιάς. Εἶντα κακό σου καιρὸ ἔχεις τὸ λοιπός, Παντελῆ, καὶ ἐφάγωθηκες ὅλη νύχτα ; Ἦκουσες τὰ φρόνιμα λόγια τοῦ Παπᾶ, καὶ τοῦ ᾽Αντώνη καὶ τοῦ ἀδερφοῦ σου ; Ὑστερα εἶντα ἄλλη ἱκανοποίηση ἤθελες μαθῶς, ἀπὸ τὰ λόγια τῆ μάννας του, τῆ Δοξανιάς, ἀπὸ σοῦ μήνυσε μὲ τὸν ᾽Αντώνη ; « Ἐγὼ ! λέει, νὰ κρίνω τὸ παιδί τῆ καὶ ὅποια ἀπόφαση πάρω, δα νᾶναι σεβαστή ». Ἡ γυναῖκα αὐτὴ ἐστάθηκε πιὸ ψηλὰ ἀπὸ μένα !... Παντελῆ — εἶπε εὐχαριστημένος — ἡ ἀπόφαση ἐβγήκε ! « Καὶ ἐσηκώθηκε νὰ λύσει τὸ γάϊδαρο, ὅταν εἶδε τὸ Ροβιθοκωνσταντῆ καὶ τὸ Ρογαλιδάκι νᾶχουνε « ἀνεμπουκωμένες » 2) τίς βράκες τους καὶ νᾶρχωνται κατὰ πάνω του ξελαχανιαστοί.

— Εἶντα σ υ μ β α ἰ ν ε ι μωρὲ καὶ γλακᾶτε ἐτσάλοῆς ; τοὺς ἐρώτησε.

1) Ἡ ὅλη παροιμία ἔχει ὡς ἐξῆς :

- Στοι ᾽κοσπέντε ἀθεὶ καὶ δένει,
στοὶ τριάντα κατασταίνει
- στοὶ σαράντα γιὰ βουλή—ἀν ἔχει κεφαλὴ καλὴ
- στοὶ πενήντα νοικοκύρης καὶ καλὸς караβοκύρης
- στοὶ ἐξῆντα καμπουρώνει καὶ τὴ βέργ' ἀνεμαζώνει
- στο' ἐβδομήντα δὲ φελᾶ μόνο τὸ ψωμί χαλᾶ...

2) ἀνασηκωμένες

— Έχαθήκαμε Παντελή, είπε τὸ Ρογαλιδάκι.
“Ένα ἄθροπο ἐσκοτώσαμε.

— Έσκωτώσετε ; ἐπανελάβε σαστισμένος ὁ Παντελής. Ποιὸ ἐσκοτώσετε μωρὲ δυστυχισμένοι καὶ γιάντα :

Ὁ Ροβιθοκωνσταντῆς τότε τοῦ εἶπε πῶς ἔγινε τὸ κακό. Πῶς ἐπερίμεναν ἀπὸ τὰ μεσάνυχτα κρυμμένοι στὴν αὐλὴ τῆς Φωτεινῆς τὸν Τυρομιχάλη — τὸν «καῦκο ¹⁾ τση» γιὰ νὰ τονε δειρουνε καὶ καθόντανε ὡς τὸ πρῶτὶ σὲ μιὰ γωνιά, μὰ φαίνεται πῶς αὐτοὶ τοὺς εἶχανε δεῖ ἀπὸ τὸ παράθυρο καὶ ἐκατέβηκε κρατώντας ἓνα μαχαῖρι. Κι’ αὐτὸς ὅταν εἶδε ὅτι τοῦ ἐπετέθη μὲ τὸ μαχαῖρι, ὅπως ἦτανε φουρκισμένος, ἔτυχε νὰ κρατεῖ κι’ αὐτὸς ἰτὸ χασαπομάχαιρο καὶ τὸν ἤσφαξε σὰν τὸν χοῖρο. Ἡ Φωτεινὴ τότε ἔβαλε τίς φωνές καὶ αὐτοὶ τὸ «βάλανε στὰ πόδια».

— Καὶ δὰ ἐσυνέχισε, δὲν ἔχομε μυαλὸ νὰ σκεφτοῦμε εἰντᾶται τὸ καλύτερο νὰ κάμωμε.

— Ἐγὼ δὲν ἤκαμα πρᾶμμα ἄλλο, εἶπε τὸ Ρογαλιδάκι, μόνο ἀπού τονε συντρόφεψα. Τὸ φόνο τὸν ἤκαμε αὐτός !

— Σωστό ! Αὐτὸς δὲν ἔχει κιαμμιὰ εὐθύνη, ἐγὼ τότε πῆρα μαζύ μου, μόνο γιὰ νὰ τονε δειρώμε, εἶπε ὁ Ροβιθοκωνσταντῆς.

— Εἶναι φοβερὸ, αὐτὸ ποὺ γίνηκε, εἶπε ὁ Λαβδάκης. Ἐγὼ δὲ βρίσκω ἄλλο καλύτερο, μόνο νὰ πᾶτε νὰ παραδοθῆτε ἀμοναχοὶ σας στὴ Χωροφυλακὴ. Τὸ Δικαστήριο θὰ σᾶσε κρίνει. Μὰ σᾶ λὲς πῶς ἐβάστα κι’ αὐτὸς μαχαῖρι καὶ πῶς σᾶσε χύθηκε πρῶ-

2) τὸν ἐρωμένο της

τος, ἄνην ἀποδειχτεῖ αὐτό, ἀλαφρώνει τὴ θέση σας. Πάντα μιὰ ζωὴ ἐχάθηκε καὶ πρέπει νὰ πλερωθεῖ...

— Κι' εἶντα μᾶσε συμβουλευγεῖς ἐδὰ τοῦ λόγου σου νὰ κάμωμε ; ἐρώτησαν.

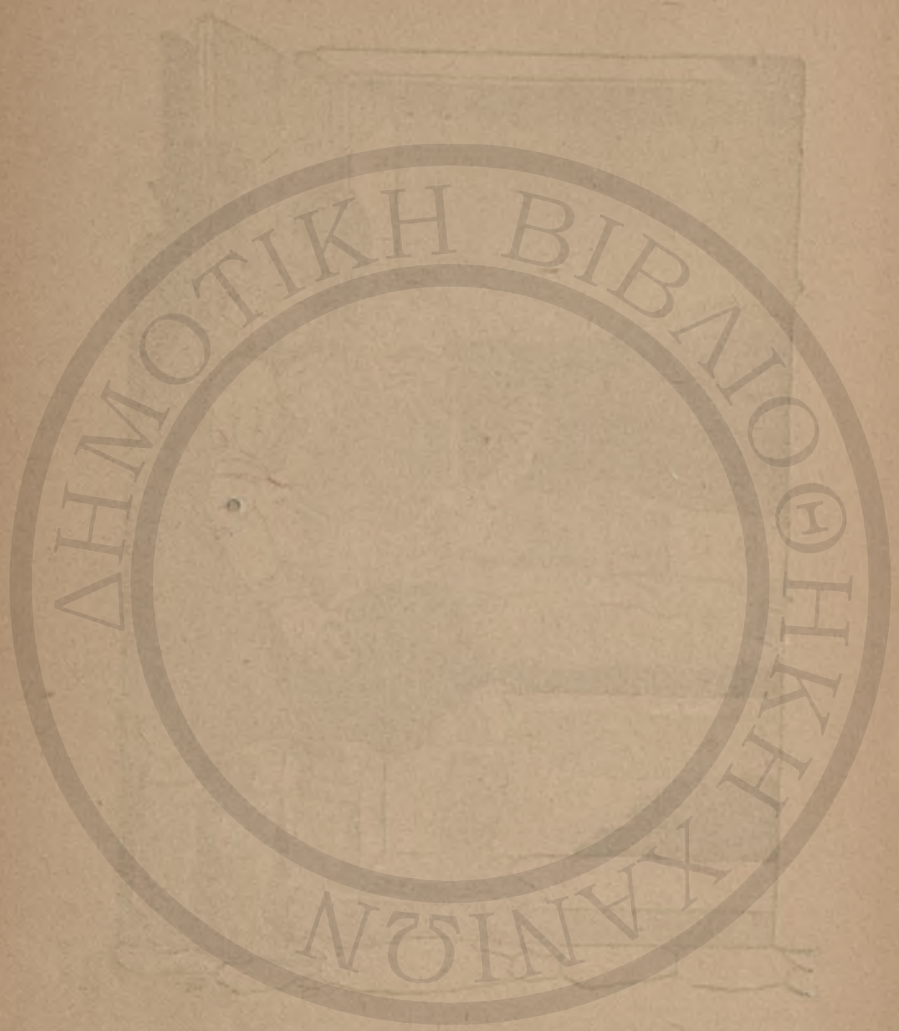
— Ἡ γνώμη μου εἶναι νὰ χωστεῖτε ποθὲς ν' ἀφήσετε νὰ βραδυάσει γιατί ἐδὰ δὲ νᾶναι ἀναβρασμὸς στὸ χωριὸ καὶ μπορεῖ νὰ σᾶσε σκοτώσει ὁ κόσμος καὶ ἅμα νυχτώσει νὰ πᾶτε στὸ σταθμὸ, νὰ παραδοθῆτε.

— Ἐτσὰ δὲ γενεῖ Κωνσταντῆ, εἶπε τὸ Ρογαλιδάκι καὶ πᾶμε νὰ φύγουμε γιατί ὅπου νᾶναι δὲ φανοῦνε οἱ χωροφυλάκοι...

Κατόπιν τοῦ ἐπεισοδίου αὐτοῦ καὶ ὕστερα ἀπὸ τὴν ἀπόφαση ποὺ πῆρε ὁ Λαβδάκης, ἀποφάσισε νὰ γυρίσει στὸ σπίτι του καὶ νὰ διακόψει τὸ ταξεῖδι του γιὰ τὰ «Περάμπελλα» ἀποφασισμένος νὰ δώσει τὸ ταχύτερο τέλος στὴν οἰκογενειακὴ του ὑπόθεση.

— Αυτοί καθώς ήμαθα δά πᾶνε ἀπόψε, τσοί χοχλιούς. "Α δέν
εἶναι καί παγεμένοι κιόλας. Γιατί γιὰ ξάνοι'! οἱ πλαγιές εἶναι
ἀπό δά γεμάτες φῶτα... (σελ. 94)

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΧΑΝΙΩΝ

Επιμέλεια: Δρ. Α. Κ. ΚΑΡΑΓΕΩΡΓΙΟΥ
Εκδόσεις: 1998

Ο Παντελής, μετὰ τὴν ἀπόφασιν τοῦ πῆρε, ἐγύρισεν
στοῦ χωριῶ ἀπὸ τοῦ δημόσιου δρόμου «Ποῖο ἔχω ἀ-
νάγκη; Γῆ τίνοσ δά δώσω λογαριασμό;» ἐσκεπτό-
τανε· «Σέ! μωρέ!—εἶπε στοῦ γάϊδαρο—νά πᾶμε ἀπὸ
τῆ πλατέα. Καί ὅστινος δὲν τ' ἀρέσωμε «ὅσ παίζει τῆ
πιστόλα του» ἐμονολόγει καθὼς ὁ γάϊδαρος ἔτρεχε.

Στὴν εἴσοδον τοῦ χωριου, συνήντησε τὸν Παπα-
γεωργάκη.

— Καλησπέρα στὴν ἀφεντιὰ σου, Παντελῆ, ἀπὸ
ποῦ κοπιάζεις; ¹⁾ Ἦμαθες τὸ φονικὸ τοῦ χωριου
μας; ἐρώτησεν ὁ Παπᾶς.

— Ἦμαθά το, καὶ τῶμαθα κι' ἀπὸ τ' ἴδιους τοῖ
φονιάδες. Καὶ τοῦ διηγῆθη τὴν συνάντησὴ του μαζύ
τους καὶ τῆ συνομιλία τους.

— Καλὰ καμες, εἶπε ὁ Παπαγεωργάκης, καὶ τοῖ
συμβούλεψες νά παραδοθοῦνε! Ἄμὰ, εἰντα ψυχὴ θά
παραδώσουνε στοῦ Θεοῦ; Οἱ Δικαστὲς βέβαια θά τοῖ
κρίνουνε ἀνάλογα μὲ τῆ πράξιν τως, ἀμὰ ἡ ψυχὴ τως
πῶς δά παρουσιαστῆ στοῦ Μεγάλου Κριτῆ; Ὁ κακο-

¹⁾ Ἔρχεσαι.

μοίρης ὁ Τυρομιχάλης εὐτυχῶς ἦτονε μπεκιάρης καὶ δὲν εἶχε οἰκογένεια καὶ παιδιά, ἀπού εἶντά θελα γενοῦνε ἐδά ; Κατὰ πού λένε ὁμως, δὲν ἦτονε καὶ παστρικός καὶ τὰ «ὀψώνια τῆς ἁμαρτίας θάνατος».

— Ἐπαδὰ πλερώνονται ὄλα, παπᾶ μου, εἶπε ὁ Παντελῆς.

— Ὁ Θεὸς ἄς τῶς ἐσυχωρέσει κι' αὐτῶνως καὶ μᾶς, ἐπρόσθεσε ὁ παπᾶς. Νὰ σ' ἀφήσω νὰ πηγαίνεις, μὰ ἤθελα νὰ σὲ ρωτήξω εἶντα ἀπόφαση ἔχεις παρμένη γιὰ τὸ παιδί σου;

— Ἐκειανὰ πού μὲ συμβουλεψες Δέσποτα ! Τὸ πρᾶμμα τῶδα κι' ἐτσέ, τῶδα κι' ἄλλοιῶς καὶ ἐκαταστάλαξα στὰ λόγια σου. Νὰ τῶσε δώσω θέλω τὴ συχώρεση πού μοῦ ζητοῦνε καὶ δὰ σταθῶ νὰ στελιώσω τὸ σπιτικό τως. Ἐπειράχτηκα, Δέσποτα, μὲ τὴν ἄπρεπη πράξη τσῆ κόρης μου, μὰ ὀλπίζω πῶς ὁ καιρὸς καὶ ἡ εὐκὴ σου θὰ ξαλαφρώσουνε τὴ καρδιά μου, νὰ μὴ πέσει τὸ βάρος στὴν εὐτυχία τως, εἶπε συγκινημένος ὁ Παντελῆς.

— Ἄς εἶσαι εὐλογημένος, εἶπε ὁ παπᾶς. Δὲν εἶχα κιαμιὰ ἔγνοια, πῶς ὁ Θεὸς ἤθελε σὲ φωτίσει στὸ καλύτερο.

— Καὶ ἀλήθεια, τὰ λόγια σου, Δέσποτα, ἦσανε πού τᾶπεψε ὁ Θεὸς νὰ μὲ φωτίσουνε.

— Στὸ καλὸ Παντελῆ καὶ εὐτυχισμένοι νᾶναι !
Καὶ ἐτράβηξε ὁ καθένας τὸ δρόμο του.

Όταν ὁ Παντελῆς ἐπερνοῦσε ἀπὸ τοῦ Φουσκαντώνη τὸ καφενεῖο, ἐπέζεψε καὶ ἀφήκε τὸ γὰρ δαρο νὰ πάει μονάχος στὸ σπίτι, κι' αὐτὸς ἐμπήκε μέσα. Τὸ καφενεῖο ἦτανε γεμᾶτο ἀπὸ πελάτες πὺ συζητοῦσαν θορυβωδέστατα γιὰ τὸ φόνο. Ὁ Φουσκαντώνης, ὅταν εἶδε τὸν Παντελῆ ἔτρεξε νὰ τὸν ὑποδεχθεῖ.

— Καλῶς τὸν Παντελῆ! Εἶντά σανε τουτανὰ στὸ χωριὸ μας ἀπὸ δὲν ἐκούστηκε ποτὲ γιὰ φονικό!;

— Ἡ κακὴ ὥρα εἶπε ὁ Παντελῆς, ἐνῶ ἐκάθιζε δίπλα σὲ μιὰ παρέα καὶ παρήγγελλε ἕνα καφέ.

— Κι' ἐγὼ σὲ εἶχε γιὰ τὰ «Παράμπελα», γιάντα γύρισε; συνέχισε ὁ Ἄντωνης.

— Ἐμετάνοιωσα, εἶπε ὁ Παντελῆς καὶ σκύβοντας στ' αὐτὶ τοῦπε: Ἄργά, ἀπὸ δάρθει ὁ Κωστής νὰ πάρεις καὶ τὴ Δοξασιά καὶ νᾶρθετε ὅλοι μαζὺ στὸ σπίτι.

— Μετὰ χαρᾶς σου Παντελῆ! Εἶπε χαρούμενος ὁ Ἄντωνης καὶ ἐτράβηξε στὸ τζάκι γιὰ νὰ τοῦ κάμει τὸν καφέ.

Οἱ πελάτες ἐν τῷ μεταξύ ἐξάκολουθοῦσαν τὰ σχόλια γιὰ τὸ φονικό:

— Ὁ Ροβιθοκωνσταντῆς ἤπρεπε νὰ σκοτώσει τὴ Φωτεινὴ! Αὐτὴ ἦτονε ἡ ἀφορμὴ, γιατί ἄ ν η δ ἐ ν ἐ κ ο υ ν ο ὡ σ ε ἐ κ εῖ ν η τ ῆ ν ὀ ρ ἄ τ σ η θ ἐ ν ἤθελα πᾶει ὁ μακαρίτης ὁ Τυρομιχάλης νὰ τὴνε βρεῖ.

— Σωστό! αὐτὴ τονε ἡ ἀφορμὴ.

— Οἱ χωροφυλάκοι ἐλέγανε πῶς ὁ σφραμένος ἐκρατοῦσε στὴ χέρα του κι' αὐτός μαχαῖρι καὶ πῶς φαίνεται ὁ Τυρομιχάλης πρῶτος τῶς ἐχύθηκε.

— Μὰ ἀντρηγιὰ ἦτονε δὰ αὐτὴ; νὰ πᾶνε δυὸ γιὰ ἓνα;

— Δὲ θέλω νὰ πάρω κιανένα ἀπάνω μου, μωρὲ παιδιά, μὰ ὁ Ροβιθοκωνσταντῆς δὲν εἶναι ἄθραπος γιὰ νὰ γενεῖ φονηᾶς. Αὐτός, λέω γώ, ἐπῆρε τὸ Ρογαλιδάκι νὰ πᾶ του τσι βρέξουνε καὶ νὰ τόνε ξεγιβεντίσουνε κιόλας, εἶπε ὁ Μανωλιός ὁ σαμαράς.

— Ἔ! Κι' ὕστερα;

— Ὑστερα φαίνεται πῶς τσ' εἶδε ὁ Τυρομιχάλης καὶ πῆρε τὸ μαχαῖρι κι' ὡς τὸ νὰ τόνε δοῦνε αὐτοί, μὲ τὸ μαχαῖρι, γῆ ἐφοβηθήκανε, γῆ ἤψανε τὰ σῖματά τως καὶ γίνηκε τὸ κακό. Ἐτσά 'κουσα 'γὼ καὶ τὴ Λεβεντοβασίλενα ἀποῦναι γειτόνισσα κι' ἤλεγε, εἶπε ὁ Μανωλιός.

— Πάει κι' ἐτσά! Ἐγὼ ὅμως λέω πῶς ὁ Ροβιθοκωνσταντῆς ἀποῦ ἀγαποῦσε ἀκόμη τὴ γυναῖκα του —κι' αὐτὴ τοῦχε μνηυμένα πολλὲς φορὲς πῶς δὲν τὸν ἤθελε μπλεῖδὲ μουδὲ στὴ γῆ μουδὲ στὸν οὐρανὸ— ἅμα εἶδε πῶς ἤβαλε στὸ σπῖτι τση τὸ Τυρομιχάλη, ἐπῆρε τὴν ἀπόφαση νὰ τόνε σκοτώσει γιὰ νὰ κουστει ἡ ἀτιμία τση.

— Ἐγὼ, δὲν εἶναι πολλὴ ὥρα, ἀποῦ εἶδα τσοὶ φονηάδες, ἐπενέβη ὁ Παντελῆς, ποῦ τότε μονάχα τὸν

Ὁ Ροβιδοκωσταντῆς ἤπρεπε νὰ σκετώσει τὴ Φωτεινὴ! Αὐτὴ ἦτονε ἡ ἀφορμὴ! Γιατὶ ἄνη δὲν ἔκουνεῦσε ἐκείνη τὴν ὀρά τση, δὲν ἤθελεκ πάει ὁ μακαρίτης ὁ Τυρμιχάλης νὰ τήνε βρεῖ... (σελ. 106)

πρόσεξαν αὐτοὶ ποὺ συζητοῦσαν, καὶ μοῦπανε εἶντα γίνηκε. Καὶ κατὰ ποὺ μοῦπανε, τὰ πράμματα ἐγενή-
κανε, ἔσα ποὺ τὰ λειο ὁ Μανωλιός. Αὐτοὶ ἐπήγανε
νὰ τότε δεῖρουνε, αὐτὸς ἦτανε ὁ σκοπὸς ἀποῦχανε
καὶ κρυφτήκανε στὴν ἀύλῃ τῆς Φωτεινῆς καὶ τὸν ἀ-
νημέτανε νὰ βγεῖ. Αὐτὸς ὅμως τὸ εἶδε καὶ κατέβηκε
μὲ τὸ μαχαῖρι καὶ τοτεσὰ τότε χτύπησε ὁ Κωνσταν-
τῆς. Τὸ Ρογαλιδάκι δὲν ἀνεκατώθηκε.

— Κι' ἀμὲ γιάντα ἤφυγε κι' αὐτό;

— Ἀποὺ τὸ φόβο του! Ἄργα δάρθουνε νὰ πα-
ραδοθοῦνε κι' οἱ δυό. Ἐγὼ τῶς ἤδωκα αὐτὴ τὴ συμ-
βουλή καὶ νὰ δεῖς ἀποὺ δάρθουνε, εἶπε ὁ Παν-
τελῆς.

— Ποιοί; Αὐτοὶ νὰ παραδοθοῦνε; Αὐτοὶ ἔναι
ἴδια δὰ κατεβασμένοι στὸν «Ἀμυγδαλιά», καὶ δὰ
πιάσουνε, καλορροϊζικο, τοῖ γυρωγιαλιές νὰ βροῦνε
κιανένα καΐκι νὰ «σκαμπάρουνε» ¹⁾ στὸ ὄξωτερικό.

— Ἐ! νὰ δεῖς θές, πῶς δὰ νάρθουνε, ἐπέμεινε ὁ
Παντελῆς.

— Ἐγὼ κερνώ ἓνα μίστατο ²⁾ κρασί, ἄνε πα-
ραδοθοῦνε,

— Κι' ἐγὼ, ἄλλο ἓνα!

— Αἱ! Νὰ τὰ πιοῦμε θέλει ἀργά, εἶπε ὁ Παν-
τελῆς. Ὡστόσο ὅμως δὰ κεράσω ἐγὼ! Καὶ γυρίζον-
τας πρὸς τὸν Ἀντώνη: Φέρε, μωρὲ Ἀντώνη, νὰ μᾶς
ἐκεράσεις ὄλου ἐπαέ!

Ἐπεκράτησε σιωπὴ καὶ σὲ λίγο ὁ Ἀντώνης
ἐμοίραζε τὰ ποτήρια μὲ τὴ ρακή. Καὶ καθὼς τὰ
ἐκρατοῦσαν ὄλοι ἄρχισαν μερικοὶ νὰ σιγοσιθυρίζουν :

¹⁾ νὰ φύγουνε ²⁾ σταμνί

«Πέτου το, μωρέ!—Νά τοῦ τὸ πῶ θέλω γὼ κι' ἄς μανίσει ») !».

Ἦ Παντελῆς τότε σηκώνοντας τὸ ποτήρι εἶπε :

— Ἐβίβα παιδιά, ὁ Θεὸς νά μᾶς ἐβάλει ὅλονω γνώση καὶ στή μακάρια τοῦ σκοτωμένου.

— Ἐβίβα Παντελῆ ! Εἶπε τὸ Γιωργιὸ τὸ Νικηθιανάκη, καὶ σὲ χαμηλότερο τόνο ἐπροσέθεσε: Καί... νά... σοῦ ζήσει καὶ τ' ἀντρώνο !

Ἦ Παντελῆς στὸ ἀπροσδόκητο αὐτό, ἐσκέφθηκε λίγο κι' ὕστερα ἐπῆρε τὴν ἀπόφαση:

— Εὐχαριστῶ Γιωργιὸ, καὶ στὰ δικά σου, καὶ ὅλονω τῶν ἀπάντρευτῶ, καὶ στὰ παιδιά τῶν παντρεμένων.

Ἦ Ἐξέσπασαν τότε ὅλοι σὲ χειροκροτήματα καὶ ἐπιφωνήσεις «Γειά σου Παντελῆ! Ἦδειξες πὼς εἶσαι φρόνιμος». «Ζήτω τοῦ Νικολιοῦ». «Νά σοῦ ζήσουνε καὶ νά γεράσουνε». Τὴν ἴδια ὥρα καὶ ὁ Φουσκαντώνης τὸν ἐπλησίασε καὶ τὸν ἐφίλησε:

— Ἦκαμες τὴν ὄρεξή μου Παντελῆ, εἶπε, νά μᾶς ἐζήσουνε.

— Εὐχαριστῶ σας ὅλους, εἶπε κατασυγκινημένος ὁ Παντελῆς... Ἦγὼ δὰ πηγαίνω μόνο... στὸ γάμο δὰ τὰ ξαναποῦμε.

— Σὲ τουτοῦνὰ τὸ γάμο δμως, δὰ νᾶναι, ἀπού «δὰ πλέξει τὸ μουσκάρι στὸ αἷμα», ἐφώνησε τὸ Γιωργιὸ.

— Γῆ στὸ κρασί! εἶπε κάποιος.

— Στὸ καλὸ Παντελῆ...

Καθὼς ἐβγήκε ἔξω ἀπὸ τὸ καφενεῖο, ὁ Παντελῆς,

*) θυμώσει

συνήντησε τὴ γυναῖκα του, ἡ ὁποία ἀνήσυχη τὸν ἐζητοῦσε.

— Εἶντα γίνηκες, γιὰ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, κι' ἦρθε ἀμοναχὸς ὁ γάϊδαρος στὸ σπίτι καὶ δὲν ἐκάτεχα εἶντα νὰ βάλω στὸ νοῦ μου, μὲ τοὶ σημερινές κιόλα φασαρίες καὶ τσοὶ φόνους, ἤπιασα τὰ μαλλιά τῆ κεφαλῆς μου! καὶ ἐπρόσθεσε. Ντὰ δὲν ἐπήγες στὰ «Παράμπελλα» ἀποῦλεγες;

— Ἐμετάνοιωσα μεσοστρατίς, καὶ γιὰ γυρα' κι' ἤκατσα νὰ πιῶ ἓνα καβὲ ν' ἀκούσω καὶ τὰ νέα. Κόπιαζε νὰ πᾶμε μαζὺ στὸ σπίτι, γιατί ἔχουμε δουλειές! Εἶπε χαμογελῶντας ὁ Παντελῆς, καθὼς ἐπροχώρουσαν πρὸς τὸ σπίτι.

— Εἶντα δουλειές, ἔχομε δὰ μεῖς καὶ δέ σωπᾶς! Ἄχη! Παντελῆ, καὶ δέ φεύγει ἀποὺ τὸ νοῦ μου τὸ παιδί μας! Καὶ ἄρχισε νὰ σκουπίζει τὰ μάτια τῆς.

— Σῶπα γυναῖκα καὶ ὄλα δὰ ῥθοῦνε καλά! Καὶ τὸ παιδί σου δὰ ῥθεῖ... κι' ὁ γάμος δὰ γενεῖ. Ντὰ γώ. μπρέ, ἤρχιξα κιόλα νὰ κερνῶ τὰ καλορροζικα!.. Ὅλοι στὸ καφενὲ ἐδὰ πού τσοὶ κέρασα, μᾶς εὐχηθήκανε.

Ἡ Κατερίνα ὁμως, ἄκουγε μὲ δυσπιστία ὄλα αὐτὰ καὶ ἐσιωποῦσε κινῶντας μονάχα τὸ κεφάλι τῆς.

— Τὸ λοιπός, ἐσυνέχισε ὁ Παντελῆς, νὰ πιάσεις νὰ σιγουρίσεις τὸ σπίτι γιατί ἀργὰ ἐπροσκάλεσα τὴ συμπεθέρα τῆ Δοξανιά καὶ τὸ Κωστή καθὼς καὶ τὸ Φουσκαντώνη, νὰ δώσωμε τὰ χέρια καὶ νὰ βάλωμε ὀμπρὸς τῆ δουλειά!

— Θεόψυχά σου, ἀλήθεια τὰ λές τουτανά; γῆ δοκιμάζεις με;

Εἶχανε πιά φτάσει στο σπίτι και ὁ Παντελῆς ἀφοῦ ἔκλεισε τὴν πόρτα, εἶπε τῆς Κατερίνας.

— "Ἄκουσε γυναικα. Τὸ πρᾶμμα τὸ σκέφτηκα καὶ τὸ ξανασκέφτηκα. Ἡ κόρη μας ἦκαμε βέβαια ἓνα κακό, μὰ δὲν εἶναι, νὰ τὴνε καταδικάσωμε γιὰ ὄλη τσητ ζωῆ." Ἦκουσα καὶ τὰ λόγια τῶν μυαλωμένω ἀθρώπω ἀποῦ ῥθανε νὰ μᾶς ἐπαρασταθοῦνε, καὶ βρίσκω πὼς πρέπει νὰ τση συχωρέσω. Ἐσκέφτηκα ἀκόμη, πὼς τὸ παιδί ἀποῦ μπαίνει στο σπίτι μας, δὲν εἶναι κακό, μὰ ἐκεῖνονὰ ποῦ μὲ κάντισε ὀλότυνα ἦσανε τὰ λόγια τῆ μάννας του, Τοῦ κυροῦ του ἀλήθεια δὲν εἶναι νὰ τοῦ ξεσυνορίζεται κιανεις μὰ οἱ ἄλλοι τοῦ σπιθιοῦ του, ἅ!... δὲν ἔχω λόγους. Κι' ὕστερα, Κατερίνα, δὰ νὰχῶμε κι' ἔμεῖς τὸ νοῦ μας γιὰ τὴν εὐτυχία τοῦ παιδιοῦ μας. Ἐτουτανὰ ἐσκέφτηκα κι' εἶπα τοῦ Φουσκαντώνη νὰ καλέσει ἀργὰ τὴ Δοξανιά καὶ τὸ Κωστή, ἀποῦ δὰ φέρει καὶ τὰ νέα τως νὰ δοῦμε τὰ παραπέρα...

Ἡ Κατερίνα στὰ τελευταῖα λόγια τοῦ Παντελῆ τὸν ἀγκάλιασε καὶ τὸν ἐφίλησε καὶ κόνοντας τὸ σταυρό της ἐστράφηκε στὰ εἰκονίσματα καὶ εἶπε:

— Μεγάλη ἡ χάρη σου, Βεργοπουλιανὴ μου Παναγία, ἀποῦ σὲ παρακαλοῦσα, ὄλη νύχτα νὰ τόνε φωτίσεις νὰ κάμει τὸ καλύτερο. Καὶ στρεφομένη ὕστερα στὸν ἄντρα της :

— Δὲν ἐμποροῦσε νὰ γενεῖ ἀλλοιῶς, Παντελῆ, γιατί ἦτονε ἓνα πρᾶμμα τελειωμένο καὶ «τὸ δὲν τὸ θεὸς καὶ γίνεταῖ, θέλετο κι' ἄς γίνεταῖ» λέει ὁ λόγος. Κι' ὕστερα εἰντά θελα γενῶ, ἢ κακομοίρα, στὴν ἀποδέλοιπη ζωῆ μου δίχως τὸ παιδί μου, γῆ νὰ τὸ θωρῶ νὰ λυώνει στὸν καῦμὸ

ἀλλάργο μας! Κακὸ κι' ἀνάποδο, ὅ,τι ἤκαμε, μὰ ἡ τιμωρία πάλι ἀποὺ σκέφτηκες, ἦτονε πολλὰ μεγάλη!

— Αἴ! ὄντον εἶναι κιανεῖς στὸ θυμό του μέσα, δὲν τᾶχει σωστά. Ὑστερα τὸ ξανασκέφτηκα τὸ πρᾶμμα. Ἐμεῖς δὰ κάμωμε τὸ χρέος μας, σᾶν καὶ νὰ μὴν ἐγίνηκε πρᾶμμα. Καὶ νὰ σοῦ πῶ: ἐποφάσισα νὰ κάμω ἕνα γάμο, ἀποὺ νὰ τονε θυμᾶται ὄλο τὸ χωριό!

— Κι' ἐγὼ κατὰ τὸ «κιντί»¹⁾ δὰ πεταχτῶ στὴν Παναγία ν'ᾶψῶ ἕνα κερί, ἀποὺ τᾶφερε δεξιά, νὰ μπεῖ ἡ χαρὰ στὸ σπίτι μας.

— Νὰ πιάσεις ντελόγο νὰ συγυρίζεις τὸ σπίτι. Νὰ φωνιάξεις τὴ Ζαμπιὰ νὰ σὲ βοηθήξει νὰ πλύνετε τσ' αὐλές, καὶ τσι ταρατσες. Νὰ μεταφερθοῦνε τὰ ξύλα στὴν ἀποθήκη, ν' ἀδειάσει ἡ αὐλὴ κι' ἐγὼ δὰ πῶ τοῦ μαστρο-Θανάση νάρθει νὰ «μπατανιάρη»²⁾ ὅπου χρειάζεται. Βγάλε ροῦχα ἀποὺ τσι κασέλες καινούργια. Νὰ στρώσεις τὸ πόρτεγο, κι' οἱ κάμερες νὰ λάμπουνε. Νὰ σφάξεις μιὰν ὄρνιθα νὰ τὴ στέσεις ἀπάνω, γιατί δὰ δώσωμε ἕνα μεζὲ στροῖ συμπεθέρους ἄργὰ ἀποὺ δαρθοῦνε! Ἐγὼ πάω νὰ πῶ τοῦ μαστόρου νάρθει καὶ νὰ παραγγείλω στὸ μετόχι νὰ φέρουνε πεντέξε ρίφια κι' ἄλλα τόσα γουρούνια, νὰ τᾶχωμε στὸ σταῦλο.... Καὶ λέγοντας αὐτὰ ὁ Παντελῆς ἐσηκώθηκε νὰ φύγει .μὲ ζωγραφισμένη τὴ χαρὰ στὸ πρόσωπο.

— Δόξα σοι, ὁ Θεός! εἶπε σταυροκοπουμένη ἡ Κατερίνα... Μεσημέρι εἶναι κι' ἐχὼ μαγερεμένα, μόνο κάτσε νὰ φᾶμε μιὰ μπουκιὰ ψωμί, κι' ὕστερα βγαίνεις.

1) Τὸ βραδυνό. 2) νὰ ἀσπρίση.

Ἔτσι, ἀφοῦ ἔφαγαν, ὁ Παντελῆς ἐτράβηξε κατὰ τὴν «Καινούργια» γειτονιά, ὅπου θᾶβρισκε τὸν Μαστροθανάση, γιὰ τ' ἀσπρίσματα.

Ητανε νύχτα πειά, ὅταν ὁ Κωστής ἔφτασε στὸ σπίτι, ὅπου ἀνυπόμονα τὸν ἐπερίμενε ἡ μάννα του, ἡ Δοξινιά.

— Ἔ! ἤβρες τσοι ; τὸν ἐρώτησε καὶ βλέποντάς τον νὰ χαμογελᾷ ἐπρόσθεσε :

— Μὰ ποῦ τὴν ἐπῆγε θεόψυχά σου ;

— Στση θειᾶς τση Συλλιγάρδαινας στὴ Μίλατο ἔχουνε ἀπὸ ὀψάργας τὴ φωληά τως, εἶπε ὁ Κωστής. Ἐκατασκότωσέ με ὅμως, ὁ διαολογάϊδαρος, μόνο δὰ ξαπλώσω ἐπαὲ στὴ κασέλα, νὰ σοῦ τὰ πῶ με τὴ σειρά τως.

— Στάσου νὰ σοῦ φέρω ἓνα προσκέφαλο καὶ λέγε.

— Τὸ λοιπός, κατὰ ποῦ σοῦπα, ἐγὼ τὸ κάτεχα πὼς ἦσανε στὴ Μίλατο μὰ δὲν ἤθελε τὸ Νικολιό, νὰ τὸ πῶ σὲ κιανένα. Ἐπῆγα καὶ τσί βρηκα καὶ κάθουντανε στὴν αὐλὴ σᾶν τὰ περιστεράκια ! Ἐκάμαμε ὅμως

μιά νύφη μητέρα ! Διάλε-διάλε τσ' άπολιμάρους τση κόπελος ! Καρδιές μαραίνει, θεόψυχά μου,..

— "Έ ! λέγε δά ! κι' άφισέ τα τουτανά, εΐπε άνυ-πομονουσα ή Δοξανιά. Καί πώς τως έφέρθηκε ή γρηά Σοφούλα ; 'Επεριποιήθηκέ τσοι, μπρέ ;

— "ΊΊ ! Κατά πού μοϋλεγε τó Γαρεφαλιώ, έκατα-σκοτώθηκε ή κακομοίρα. Μπρέ εΐντα όρνιθες ήσφαξε, μπρέ εΐντα τραπέζα.. 'Απού την κασέλα ήβγαλε τά χασιλαμαδένια τση σεντόνια και τως ήστρωσε κι' αύτή έπήγε και κοιμήθηκε στση Κουρουνοζαμπιάς.

— "Άς εΐναι καλά, εΐπε συγκινημένη ή Δοξανιά, μά και γώ δά κάμω τó χρέος μου, όντο δάρθει ή ώρα.

— Τό λοιπόσ, έσυνέχισε ό Κωστής, εΐπανε μου νά σε χαιρετώ και κατά τά νέα άπού δά νάχωμε άπόψε, άπού τó σπίτι του Λαβδάκη, νά ξαναπάω τή ταχινή για νά κανονίσωμε πότε πρέπει νάρθουνε. Τό Νικολιό μου παράγγειλε άκόμη νά σάσεις ένα καλάθι θροφιματα γιατί έπαραγενήκανε βάρος στή θειά και νά τως τά κρατώ όντο δά πάω.

— "Έγνοια σου, κι' έγώ τή ταχινή θα τώσε σάσω μιá κουμπάνια ¹⁾ διαλεχτή άπ' όλα. "Άκουγε δά και τά δικά μου : "Ο μορφόστολος ό κύρης σου, έσκώθηκε ταχινή-ταχινή και πήγε στοϋ Λαβδάκη και τόν ήκαμε «ά π' ά σ π ρ ο υ » ²⁾ και του διηγήθηκε με λεπτομέ-ριες τήν έπίσκεψη του Εύλοητου, στο σπίτι του Λα-βδάκη.

— "Έ ! μάννα μου δουλειά ! Εΐπε ό Κωστής κατα-στενοχωρημένος. Ντά δέ σουΐπα, καλότυχη, νάχεις

1) προμήθεια, 2) τόν έβρισε.

τὸ νοῦ σου ; Γιάντα δὲν τὸλεγεσ καὶ τοῦ Φουσκαν-
τῶνη ;

— Μπρὲ καὶ τοῦ Φουσκαντῶνη τῶπα καὶ ἡ ἴδια
τόνε συμβούλεψα, μὰ κεῖνος εὐρῆκε τὴν ὥρα καὶ ἤ-
καμε τὰ ἔργατά του... Τὸ καλὸ τονε πῶς ἐπήγανε ὡς-
τόσο στὸ σπιτι τοῦ Λαβδάκη ὁ ἀδερφός του ὁ Γιῶρ-
γης καὶ ὁ Φουσκαντῶνης καὶ μὲ τσί συμβουλές τως
καὶ τὰ καλὰ λόγια ἀποῦ τοῦ μήνυσα, ἐκαταπράυνε
κι' ἐστάθηκε ἐκειά τὸ πράμμα. Ἐλλοιῶς κατὰ ποῦ
μοῦλεγε ὁ Ἀντῶνης ἤθελα γενοῦνε σημεῖα καὶ τέρατα.
Ἡ γνώμη μου εἶναι νὰ τότε πάρεις τουτεσὰ τσί μέ-
ρες νὰ τονε πᾶς στὸ μετόχι ; Ἄλλο ρεμέδιο,) δὲν
ἔχει, νὰ μὴ μᾶς ἐκάμει πλειὰ πολὺ κακό, καὶ τὴν
ἀργατεινὴ, τοῦ γάμου τότε²⁾ φέρνεις νὰ τῶσε φιλήσει
στεφάνι.

— Ἐτσὰ δὰ γενεῖ, συνεφώνησε καὶ ὁ Κωστής. Τὴ
ταχινὴ κιόλας δὰ τότε πάρω στὸ μετόχι κι' ἀπὸ κειὰ
δὰ πάω στὴ Μίλατο.

Ἐκείνη τὴν ὥρα ἀνοιξεν ἡ πόρτα καὶ μπῆκε ὁ
Φουσκαντῶνης.

— Ἰδια πάνω στὴν ὥρα κοπιάζεις, εἶπε ἡ Δοξανιά,
ὅ,τι καὶ λογαριάσαμε νὰ πέψωμε τὸν Ἀγγελῆ στὸ
μετόχι...

— Καλῶς ὠρισες Κωστή, εἶπε ὁ Φουσκαντῶνης
δίνοντάς του τὸ χέρι. Ἐτουτηνὰ ἡ δουλειὰ πρέπει
νὰ γενεῖ τὸ δίχως ἄλλο, γιατί δὰ σοῦπε ἡ μάννα σου,
εἶντα πῆγε κι' ἤκαμε, ἀπουνάθελα λείπω, δὲ κατέω
εἶντὰ θελα γενεῖ. Μὰ ἄς τα δὰ τουτανὰ καὶ πέ μας,
ποῦ τὴν ἐπῆγε, θεόψυχά σου ;

1) Λύση 2) τὴ βραδιά.

—Στάσου νά σοῦ φέρω ἕνα προσκέφαλο καί λέγε. (σελίς 114)

Ὁ Κωστής διηγῆθη τότε καὶ στὸ Φουσκαντώνη
ῥσα καὶ στὴ μητέρα του.

—Τὸ λοιπός, εἶπε ὁ Ἀντώνης, τὰ πράγματα πάνε
καλά. Ὅ,τι καὶ μίσησε ἀπὸ τὸ καβὲ ὁ Παντελῆς καὶ
μ' ἔπεισε νὰ δῶ ἂν ἦρθες καὶ νὰ σᾶσε πῶ, πὼς σᾶς
ἀνημένει ἀπόψε στὸ σπίτι του. Κατὰ πὺ κατάλαβα
θέλει νὰ δώσετε χέρι καὶ ὅ,τι γίνηκε καλὰ γινομένο.
Ἔστα δὰ κουβεδιάσετε καὶ γιὰ τὸ γάμο, πότε δὰ γε-
νεῖ καὶ γιὰ ὅλα τᾶλλα, ῥσα χρειάζονται.

— Ποτέ δὲ δὰ σοῦ ξεχάσω Ἀντωνάκη, πὼς μᾶς
ἐπαραστάθηκες τῆ δύσκολη ἐτούτη ὥρα καλύτερα
κι' ἀπὸ συγγενῆς. Κι' ὄντο δὰ νᾶρθαι καὶ τ' ἀντρώνο,
δὰ τῶσε πῶ νὰ κατέχουνε, εἶντα σοῦ χρωστοῦνε
κι' αὐτοί.

— Ὅ,τι περνᾷ κιανενοῦς ἀπὸ τὴ χέρα του, πρέ-
πει νὰ τὸ κάνει. Κι' ἀπόῖ εἶντά καμα : Τὰ πράγματα
ἦρθαν ἀμοναχά τως βολικά, γιατί ὁ Λαβδάκης εἶ-
ναι ἄνθρωπος μυαλωμένος κι ἄνην ἐμάνισε μιὰ κο-
πανιὰ στὴν ἀρχή, δίκηο τῷχε. Μὰ καὶ τὸ φέρσιμο
τοῦ Ἀγγελῆ τὸν ἐξαγρίωσε ὀλότενα. Ὑστερα ὁμως
μὲ τοῖ συμβουλὲς ὀλονῶ μας, μὰ καὶ μὲ τὴ δική του
κρίση, εὔρηκε πὼς ἦπρεπε νὰ σβύσει τὴ φωθιά καὶ
νὰ τῶσε δώσει τὴν εὐκή του. Ἀντεστε δὰ, νὰ πηγαί-
νωμε καὶ ὥρα εἶναι γιατί δὰ μᾶς ἀναμένουνε.

Υστερα από λίγο ὁ Παντελῆς τοὺς ὑποδεχότανε μαζὺ μὲ τὴ γυναῖκα του καὶ τοὺς τρεῖς στὴν ἐξώπορτα τοῦ σπιτιοῦ του.

— Καλῶς ἦρθετε . . . Καλῶς ἐκοπιάζετε . . .

— Μὲ τὸ δεξὸ πόδα νὰ μπεῖς, κερὰ Δοξανιά, εἶπε γελῶντας ὁ Φουσκαντώνης.

— “Ὅλοι δὰ μποῦμε μὲ τὸ δεξό, εἶπε καὶ Κωστής.

Ἡ Κατερίνα εἶχε ἐτοιμάσει ἀπὸ νωρὴς ὅσο μποροῦσε καλύτερα τὸ «πόρτεγο». Οἱ κασέλες κι' ὁ καναπὲς ἦτανε στρωμένος μὲ τίς πιὸ πλουμιστές πατανιές καὶ τὸ τραπέζι μ' ἓνα παλῆθ πλεχτὸ τραπεζομάντηλο. Ἐξω ἀπὸ δύο λύχνους, ποὺ ἀναβαν στὶς γωνιές, ἀπόψε εἶχαν ἀνάψει καὶ τὴν κρεμαστὴ λάμπα γιὰ τὸν πανηγυρικώτερο φωτισμό.

Σὰν ἐκάθησαν ὅλοι, ὁ Παντελῆς μὲ ὕφος γελαστὸ καὶ χαρούμενο ἄρχισε πρῶτος τὴν κουβέντα.

— Τὸ λοιπός, κερὰ Δοξανιά, ἐκάμανέ τα αὐτοί, ὡς τὰ θέλανε, κι' ὅ,τι θέλομ' ἄς λέμ' ἐμεῖς.

— Μπρὲ «ἅμα θέλει ἡ νύφη κι' ὁ γαμπρός», εἶπε παρεμβαίνοντας μὲ εὐθυμο τόνο τόνο ὁ Ἄντωνάκης, «εἶντα λόγο δὰ νᾶχουνε τὰ πεθερικά;» Μὲ τὸ σεβντᾶ δὰ τὰ βάλετε μπρὲ τοῦ λόγου σας;

— Ἐγὼ δὲ συμφωνῶ, διέκοψε σοβαρὰ ἡ Δοξανιά,

Ἄντωνάκη. Τὰ σπίθια τὰ δικά μας «άντάμ μπαμπαντάμ»¹⁾ ἔχουνε τὴ τάξη τως καὶ τὴ σειρά τως καὶ σ' ἄν ἀγαπιούντανε, ἤπρεπε νὰ μᾶς τὸ δηλώσουνε καὶ δὲ δὰ νάμαστε ἐμεῖς, ἀπὸ δὲ δὰ κρίναμε δίκηνα ἓνα αἴστημα τσῆ καρδιάς. Καὶ στρεφομένη πρὸς τὸν Παντελῆ, ἐσυνέχισε:— Πίστεψέ με, Παντελῆ, πὼς ὁ καὺμός μου, ἦτονε πλιὰ μεγάλος παρὰ τὸν ἐδικό σου, μὰ δὲν ἤφταιγα! Δὲν ἐμποροῦσα ὄμως καὶ νὰ κάμω πρᾶμμα γιὰ νὰ τὸ προλάβω. Καὶ σ' ἄν νὰ μὴν ἤφτανε ἡ φωθιά πὸ ἦψε στὸ σπίτι σου, νὰ πιᾶσει καὶ ὁ Ἄγγελῆς νὰ σὲ στενοχωρήσει πλιὰ πολὺ. Μὰ δὲν ἤπρεπε νὰ δώσεις σημασία στὰ λόγια του, γιὰτὶ κατέχεις τὴ κατάστασή του. Τὸ ἔρμιο πιὸ τὸν ἐχάλασε, τὸν καλὸ αὐτὸ ἄνθρωπο, πὸ ὄσαμε ὀψὲς ἀκόμη, εἶχε τὸ σέβας καὶ τὴν ἐχτίμηση τοῦ κόσμου. Σήμερα ὄμως . . . ἡ καρδιά μου πονεῖ, νὰ τὰ λέω...

— Ὅ,τι γίνηκε, γίνηκε, κι' ὄσα ἴπωθήκανε καλὰ λεομένα. Κι' ἐγὼ κερά Δοξασιά, στὴν πρώτη εἶδηση, δὲν ἐμποροῦσα νὰ κουμαντάρω τὸν ἑαυτό μου, κι' εἶπα λόγια ἄπρεπα καὶ τοῦ παιδιοῦ μου καὶ τῶν ἄλλωνῶ. Μὰ ἄμα μοῦσβυσε ὁ θυμός, εἶδα τὰ πράματα ὄπως ἤπρεπε, νὰ τὰ δῶ, κι' ἤδωκα τὴ συχώρεσή μου . . .

Ἡ Δοξασιά, στὰ τελευταῖα αὐτὰ λόγια τοῦ Παντελῆ, δακρυσμένη, ἐσηκώθηκε καὶ πῆρε τὸ χέρι του καὶ τὸ φίλησε :

— Συχωρεμένοι νᾶναι καὶ τὸ καλὸ νὰ μπεῖ στὸ σπίτι τως, ἐπρόσθεσε.

¹⁾ ἀνέκαθεν.

Κατασυγκινημένος και ὁ Κωστής ἐσηκώθηκε κι' ἐφίλησε και αὐτὸς τὸ χέρι τοῦ Παντελῆ, ἐνῶ ὁ Φουσκαντώνης μὲ δακρυσμένα μάτια ἐπαρακολουθοῦσε τὴ σκηνή.

— "Ἄς ἔχουμε τὴν εὐκὴ μας, ἐπρόσθεσε δακρυσμένη κι' ἡ Κατερήνα.

Καί μὲ χαρούμενο ὕφος ὁ Παντελῆς ἐρώτησε :

— Καί δὲ μοῦ λὲς ἐδὰ Κωστάκη, ποῦ τὴν ἔχουμε χτισμένη τὴ φωλιὰ τὼς μὲ τὸ καλὸ ;

— Στὴ θειᾶς τοῦ Σαλλιγάρδαινας στὴ Μίλατο, εἶπε ὁ Κωστής και διηγήθηκε ὅσα ἤξερε σχετικά προσθέτοντας :

— Καί τὴ ταχινὴ μ' ἀνημένουμε νὰ τῶσε πάω τὰ νέα γιὰ νὰ κανονίσουμε τὰ πάρα πέρα. Εἶπαμε τὸ λοιπὸς, νὰ πάρω και τὸν πατέρα μου νὰ τὸν ἀφίσω στὸ Μετόχι, κι' ἀπὸ κειὰ θὰ πεταχτῶ στὴ Μίλατο νὰ τῶς ἐπῶ ὅ,τι δ' ἀποφασίσετε, ἐτουλόγου σας.

— Καί γιάντα δὰ πᾶς τὸν Ἄγγελῆ στὸ Μετόχι ; ἐρώτησε ὁ Παντελῆς.

— Ἐγὼ τῶκρινα ἐτσά, εἶπε ὁ Φουσκαντώνης, νὰ μὴν ἔρθει πάλι νὰ σ' ἐρεθίσει μὲ τοῖ κουζουλάδες ἀποῦ λέει.

— Αὐτὸ δὲν πρέπει νὰ γενεῖ ! εἶπε διαμαρτυρόμενος ὁ Παντελῆς. Ὁ Ἄγγελῆς σήμερο εἶναι συμπεθερός μου και πατέρας τοῦ γαμπροῦ μου' κι' ἄνε πεῖ και πρᾶμμα πειραχτικὸ, δὲν εἶναι νὰ τοῦ δίδει κινεῖς σημασία. Στὴ βράση μου ἀπάνω, ὀψὲς καθῶς ἤμουνα, δὲν εἶχα ἡσυχὴ τὴ κρίση μου, νὰ σκεφτῶ τὴ κατάστασή του κι' ἐμάνισα. Ὁ ἄνθρωπος νὰ κάτση στὴ δουλειὰ του, νὰ μὴ δώσωμε και ἀφορμὴ στὸν κόσμο νὰ λέει κι' ἄλλα, και φτάνει...

— “Ὅπως ὀρίζεις, εἶπε ἡ Δοξανιά.

— Ἐτουλόγου σου ὅμως, δά σταθεῖς καί μάννα καί κόρης νά κανονίσωμε ὄλα τὰ πράμματα, γιατί ἄνην ἐγίνηκε ἕνα στραβό, ὄλο τᾶλλα πρέπει νά γενοῦνε μέ τῆ τάξη καί τὴν ἀξία ἀπούχουνε τὰ σπιτικά τῆ σειρᾶς μας.

— Ἐτσά πρέπει, εἶπε καί ὁ Φουσκαντώνης.

— Καί ἐπειδῆς τοῦ λόγου σου, ὅπως εἶπαμε τὴν ὥρα αὐτή, ἔχεις τὴ θέση καί τοῦ πατέρα τοῦ γαμπροῦ, πρέπει νά σοῦ πῶ, εἶντα προῖκα θά πάρει ἡ κόρη μου :

— Κατὰ ποῦ κατέχεις, ἐμεῖς ἔχομε ἕνα παιδί καί ὄ,τι ἔχομε καί δὲν ἔχομε ὄτηνα σφαλίξωμε τὰ μάθια μας, ἐγὼ καί ἡ μάννα τση, εἶναι δικό τση. Ὡστόσο ὅμως δά τοῦ μετρήσω ὄγδοήντα χρυσᾶ ἀναπολεόνια, ὕστερα δά τῶς ἐδώσω τὸ σπίτι στοῦ «Λειβάδι»,—τὸ μεγάλο φράμμα στοῦ «Δίλακκο»,—τὸ ἀμπέλι στοῦ Γεράνια καί τὴ φυτειά στοῦ «Φραρῶ». Νά τῶς ἐδώσω θέλει ἀκόμη τὸ μεγάλο λιόφυτο, στοῦ «Μπούμπουλο» καί τὸ μαγαζι στοῦ «Τσαρτσιῶ» ἀποῦχει εἰσόδημα πέντε ἀναπολεόνια ἐνοῖκι τὸ χρόνο. Νά πάρει θέλει ἀκόμη τὴν προῖκα τση ἀποῦ δὲ τῆ λείπει πρᾶμμα καί γιά ὄλα τουτανά, δά τοῦ κάμω καί χαρτί. Εἶντα δά τοῦ δώσετε τοῦ λόγου σας, εἶναι δική σας δουλειά. Μὲ τὸ εἰσόδημα αὐτὸ ὅμως, κι' ἐκεῖνο ἀποῦ δά πάρει ἀπὸ σᾶς καί τὸ μιστό του, μποροῦνε ἄνην ἔχουνε κεφαλὴ νά στελιώσουνε στερεά τὸ σπίτι τως. Καί πάλι ἐγὼ δὲ δά λείψω νά τῶς ἐσυμπληρώνω τὴ κάθε τως ἔλλειψη. Αὐτὰ εἶναι ἀποῦ δά δώσω στοῦ παιδί μου καί μαζὺ ὄλα τὰ ἔξοδα τοῦ

γάμου, ἀπὸ θῆλω νὰ γενεῖ ἔτσά, ἀπὸ δὲν ἔξανα-
γίνηκε κιανένας γάμος ἀκόμη στὸ χωριό μας.

— Φτάνου τση, καὶ μὲ τὸ παραπάνω, εἶπε ὁ
Φουσκαντώνης.

— Κι' ἐμεῖς δὲ δὰ 'πομείνωμε ὀπίσω, εἶπε ἡ Δο-
ξανιά συγκινημένη. Μὰ δὲν ἐκάτεχα πὼς ἤθελα κου-
βεντιαστεῖ ἀπόψε τὸ ζήτημα τουτονά, γιὰ νὰ συνεν-
νοηθοῦμε ὄλοι στὸ σπῖτι. Δόξα σοι ὁ Θεὸς ὅμως δὲν
μᾶσε λείπει καὶ μᾶς, νὰ κάμωμε τὸ χρέος μας. "Αμα
γυρίσει μὲ τὸ καλὸ τ' ἀντρόυνο, δὰ σοῦ πεῖ τὸ ἴδιο
τὸ Νικολιό, τὴν ἀπόφασή μας. Πρέπει ὅμως ἐγὼ νὰ
σὲ σπολλατήσω γιὰ τὴν καλὴ σου προαίρεση ἀπὸ
δείχνεις γιὰ τὸ νέο σπιτικό, μὰ καὶ γιὰ τὴν ἀπλοχε-
ριά σου στὴν προῖκα. Τὰ παραπέρα τὰ κανονίζει
ὕστερα ὁ Θεὸς καὶ ἡ καλὴ κεφαλή καθὼς εἶπες. Σὲ
ἕνα πρᾶμμα μόνο ἀπ' ὅσα εἶπες δὲ συμφωνῶ. Τὰ
ἔξοδα τοῦ γάμου δὰ νᾶναι τοῦ γαμπροῦ, Κᾶ, εἶντα
λογᾶται, πὼς θὰ ξοδέψεις τοῦ λόγου σου καὶ γι' αὐ-
τα; Κι' ἀπόι ἐτουλόγου σου εἶπες πὼς τὰ θές ὄλα μὲ
τὴ τάξη. Δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ σοῦ πῶ τὸ λοιπός,
πὼς τὸ συνήθιο στὸν τόπο μας, εἶναι ὁ γαμπρός νὰ
κάνει τὰ ἔξοδα τοῦ γάμου του.

— Κατέχω τό, κερά συμπεθέρα, εἶπε ὁ Παντελῆς,
μὰ ἐμένα εἶναι εὐχαρίστησή μου καὶ δὰ μ' ἀφίσετε
νὰ κάμω τὸ γάμο, ὡς τότε θῆλω γιὰτὶ τοῦ λόγου σου
ἔχεις κι' ἄλλο παιδί καὶ δὰ ξαναδεῖς κι' ἄλλη χαρὰ
— ὁ Θεὸς νὰ δώσει—μὰ γιὰ μένα εἶναι ἡ πρώτη καὶ
ἡ ὕστερη. Κι' ἀπόι ἐτουλόγου σας, σᾶ θέλετε, κάνετε
τὰ ἔξοδα στὸν ἀντίγαμο.

— Ἐτσά διορθώνουνται ὄλα, εἶπε ὁ Φουσκαν-
τώνης.

— Καλῶς ἦρθετε... Καλῶς ἐκοπιάζετε.
— Μὲ τὸ δεξιὸ πόδα νὰ μπῆς κερὰ Δοξανά...

(σελίς 120)

Ἡ Κατερίνα ἐν τῷ μεταξύ εἶχε παραθέσει ἄφθονους μεζέδες στό τραπέζι καί διακόποντας τή συζήτηση τοὺς εἶπε :

— Σιμώσετε δά, κερὰ συμπεθέρα καί τοῦ λόγου σου Κωστάκη. Κοπιᾶστε ὄλοι σας νά πάρετε ἕνα μεζέ καί τρώγοντας, τὰ λέτε πάλι..

Ἐπλησίασαν τότε στό τραπέζι καί ὄλοι πιά χαρούμενοι ἄρχισαν νά τρωγοπίνουν ποικίλλοντες μέ διάφορες προπόσεις καί εὐθυμα λόγια τή συνάντησή τους.

— Καληρροϊζικοι καί νά μᾶσε ζήσουνε ! εἶπε πρῶτος ὁ Παντελῆς.

— Ὁ Θεός στά παιδιά μας καί ἡ εὐλογία του, εἶπε ἡ Κατερίνα.

— Αἶ κερὰ Κατερίνα, ἦρθ' ἡ ὥρα ἀπού δά κάμωμε ἕνα τζαμπάκι στό «πηδηχτό» τήν ἀργατεινὴ τοῦ γάμου οἱ δυό μας, εἶπε ὁ Φουσκαντώνης.

— Ντά μίαν ἀργατεινὴ μόνο θαρρεῖς πῶς δά χορέβγουνε ; Ἐπαὲ θωρῶ ἄγῶ τὸν Παντελῆ κι' ἐτοιμάζει τάβλα γιὰ τρεῖς μέρες εἶπε ἡ Κατερίνα. Καί σηκώνοντας τὸ ποτήρι : — Καί στά δικά σου Κωστή κι' ὀγλήγορα !

— Εὐχαριστῶ συμπεθέρα καί νά τὸ κατέχεις πῶς ὄντο δά κλέψω ἐγῶ τὴ δική μου, δά σοῦ τὴ φέρω νά μᾶσε χάσεις ἴδια παδά !

— Ἐτσά δά τὰ κάμεις καί τοῦ λόγου σου ; Εἶπε γελῶντας ἡ μητέρα του ἡ Δοξασιά. Ἐτουτηνιά τὴ φορά ὄμως ἔχω σύντροφο τὸ συμπέθερο νά σοῦ κάμω τὴ κεφαλή σου ρόκα, θεόψυχά μου ! "Α ! δέ μπορῶ μπλιό νά ξενασύρω τέθιο καὺμό !

— Μὴν ἀκοῦς ἐσὺ Κωστῆ, εἶπε ἡ Κατερίνα. Φέρε μούτηνε ἐσὺ καὶ γὰρ τοὶ βάλω νὰ συβαστοῦνε.

— Ἔ! ντὰ ἤμαθες ἐδά! εἶπε γελῶντας ὁ Παντελῆς.

— Ὡρα εἶναι νὰ πηγαίνωμε, εἶπε ἡ Δοξανιά.

— Τὸ λοιπὸς κερά συμπεθέρα, ὅπως τᾶπαμε εἶπε ὁ Παντελῆς. Πέτα ¹⁾ καὶ τοῦ Ἄγγελῆ νὰ τὰ κατέχει. Ὁ Κωστῆς δὰ πάει τῆ ταχινῆ στὴ Μίλατο νὰ τῶσε πάει τὴν εὐκὴ μας καὶ τὰ κανίσκια μας, Κι εἰντᾶνε σήμερὸ; Πέφτη; Τὸ λοιπὸς τὸ σκέδιό μου, εἶναι ἄνε τὸ κρίνεις καὶ τοῦ λόγου σου, κερά συμπεθέρα, Παρασκῆ καὶ Σαββάτο νὰ ἐτοιμαστεῖ ὁ γάμος. Τὸ γλέντι δὰ στρωθεῖ καὶ στὰ δυὸ σπίθια καὶ τὴν Κεριακῆ τῆ ταχινῆ δὰ ξεκινήσωμε ἐγὼ καὶ ὁ Ἄγγελῆς μὲ πενήντα καββαλαρέους νὰ πᾶμε «ψίκι» ²⁾ στὴ Μίλατο νὰ τοὶ φέρωμε. Κι ³⁾ ἄμα γυαγύρωμε δὰ πᾶμε ἴσα στὴ Μεγάλη Παναγία νὰ τοὶ στεφανώσῃ ὁ Δεσπότης μὲ ὄλους τοσοὶ παπάδες τοῦ χωριοῦ. Κουμπάρο δὰ βάλω τὸ Δήμαρχο. Ἡ ἐκκλησιά δὰ στολιστῆ . . . αὐτὰ εἶναι δικές μου δουλειές . . .

— Καὶ λές ἐδά συμπέθερε νὰ πᾶνε «ντουγροῦ» ³⁾ στὴν ἐκκλησιά χωρὶς νὰ πάρουνε ἓνα κρασί στὸ σπίτι;

— Ἐτσὰ τὸ κρίνω ἐγὼ, κερά συμπεθέρα. Αὐτοί, γιὰ νὰ καλοεξετάσωμε ἐτούτῃ τῇ στιγμῇ εἶναι «ὄξω νόμου» καὶ δὲν ἔχουνε δικαίωμα νὰ πατήσουνε, ὡς εἶναι, τὰ κατώφλιά μας. Σὰ στεφανωθοῦνε ὅμως, τῶς ἀνοίγουνε οἱ πόρτες μας. Ἐτσὰ δὲν εἶναι Ἄντωνάκη;

1) Εἰπέ τα.

2) ἔφιππος γαμήλιος πομπή.

3) ἴσα — γραμμῆ.

— Θέλει καὶ ρώτημα ; εἶπε ὁ Φουσκαντώνης.
“Ασκολσοῦμ ! ¹⁾ Παντελῆ ! “Ολα τὰ σκέφτεσαι ὅπως
πρέπει. Ἐκατάλαβες εἶναι κάνει κερά Δοξανιά ὁ
Παντελῆς ; Πρῶτα πρῶτα γιὰ νὰ σκεπαστεῖ τὸ ἄσκη-
μο φέρισμο, ξεκινοῦνε μὲ μεγαλοπρέπεια οἱ δυὸ πα-
τεράδες μὲ «ψίκι» καὶ πᾶνε στὴ Μίλατο νὰ δείξουνε
πὼς συχωροῦνε τὰ παιδιὰ τως. “Υστερα τὰ πηγαί-
νουνε στὴν ἐκκλησὰ νὰ ξεπλύνουνε τὴν ἁμαρτία
τως, μὲ τὸ γάμο καὶ τὶς εὐλογίες τοῦ Δεσπότη κι’
ἀπόι τὼς ἀνοίγουνε τὴν πόρτα τως. Καλύτερο σκέ-
διο δὲ μποροῦσε νὰ γενεῖ.

— Ἐίσά τῶκοψε ἐμένα τὸ δικό μου μυαλό, γιὰτι
ἤθελα νὰ φράξω καὶ τὰ στόματα ὄσων εἶχανε νὰ
λένε . . .

— Κι’ ἐγὼ δὲν ἔχω, παρὰ νὰ συμφωνήσω, εἶπε
καὶ ἡ Δοξανιά. Ἐμᾶς τῶ γυναικῶ δὲ κόβει καὶ πολὺ
τὸ μυαλό μας καὶ νὰ μᾶσε συμπαθᾶς συμπέθερε . . .

— Ἐσᾶς δὲ κόβγει τὸ μυαλό σας ; Εἶπε εὐθυμα
ὁ Φουσκαντώνης. Μαρὲ καὶ τὸ διάολο πεταλῶνετε
ὅτι νὰ θέλετε . . .

Ἐγέλασαν ὅλοι καὶ ἐκαληνυχτίστηκαν ἐγκάρδια
μὲ εὐχῆς γιὰ τὴν εὐτυχία τῶν «αἵτιω».

¹⁾ Μπράβο.

Τὰ πράγματα ἔγιναν ὅπως τὰ κανόνισε ὁ Παντε-
λῆς. Πενήντα καββαλαρέοι μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν
Παντελῆ καὶ τὸν «Εὐλοητὸ» εἶχανε ξεκινήσει τὸ πρωῒ
γιὰ τὴ Μίλατο καὶ τὸ θέαμα ἦτανε περὶφημο. Οἱ
καββαλαρέοι μὲ τὰ γιορτινά τους τσόχινα μεϊτανο-
γέλεκα, τὰ κόκκινα «σπαστά» φέσια, νοικοκυραῖοι
συγγενεῖς καὶ φίλοι ἀπὸ τίς δυὸ οἰκογένειες, χαρού-
μενοι ἐξεκίνησαν. "Αλογα καὶ μουλάρια μὲ πατα-
νῖες πολὺχρωμες στὰ σαμάρια καὶ ὁ ξακουστὸς λυ-
ράρης τῆς ἐπαρχίας μπροστά. Οἱ εὐθυμες μαντινά-
δες ἐδίδαν κι' ἐπαίρνανε...

Τραγοῦδιε καὶ νά τραγουδῶ νά παίρωμ' ἴσα ἴσα
σὲν τσί αγορούς βασιλικούς καὶ σὲν τὰ κυπαρίσσια.

Τραγοῦδιε καὶ νά τραγουδῶ, νά λέμε μαντινάδες
πούρι δὲν τζ' ἀγοράζομε νά δίδωμε παράδες.

"Αρχιε γλῶσσα μ' ἀρχιε μὰ, βλέπε νά μὴ σφάλεις
γιατὶ σὲ τριγυρίσανε πολλῶ λογιῶ δασκάλοι.

"Αρχιε γλῶσσα μ' ἀρχιε νά ται παινέσεις ὅλες
ὅλες τσί κιτρολεμονιές καὶ τσί καρνάδες βιόλες.

Παῖζε λυράκι μου καλὰ καὶ γὼ δὰ σὲ πλερώσω
μπρόκες ἀπ' τὰ στιβάνια μου δὰ βγάλω νά σοῦ δώσω.

Παῖζε λυράκι μου καλὰ, παῖζε κι' ἐσὺ δοξάρι
νά κάμωμε τσί κοπελιές νά φᾶν ἀπόψε ψάρι.

Οἱ μαντινάδες κι' οἱ σκοποὶ καὶ τὰ πολλὰ τραγοῦδια
ἐκάμαν τὴν ἀγάπη μου καὶ κουτουλᾶ τὰ βούγια.

Καί ὁ Ἄγγελῆς, ὁ πατέρας τοῦ γαμπροῦ μὲ ὄλο τὸ «χάλι» του συγκινημένος ἔκαμε τὸ σταυρό του.

«Εὐλοητὸς ὁ Θεὸς ὁ οὕτως εὐδοκήσας δόξα σοι» ἔλεγε.— «Γιὰ τὸ Νικολιό μου γίνονται ὄλα ! «ψίκια», γλέντια, χαρές, δόξες ! Καί τῶχα τὸ καψερὸ παραρριξιμιὸ καί ξάνοι, ὁ διάολος πῶς τὰ κατάφερε ! Ἐπῆρε τὴ καλύτερη κοπέλα τοῦ χωριοῦ ! Αἱ ! ψυχὴ μου ρακοπότι ἀποῦχει νὰ γενεῖ...

— Μὰ εἶντα μουρμουρίζεις συμπέθερε ; τὸν ρώτησε ὁ Παντελῆς καθὼς ἐχτυποῦσε μὲ μιὰ «βίτσα»¹⁾ τὸ γαῖδαρο τοῦ λυράρη πὺ προχωροῦσε μπροστά του.

— Λέω συμπέθερε, ἔτσά μὲ τὸ νοῦ μου πῶς πρέπει νᾶχωμε τὴ καλύτερη ρακὴ στὸ γάμο. Κατέω μιὰ μουρνόρρακη ἀποῦ βγάνει σπίθες καί ἄμα γιαγύρω με ἀποῦ τὴ Μίλατο δὰ παραγγείλω μιὰ νταμετζάνα !

Ἦ Παντελῆς ἐγέλασε : «Μεῖνε ἤσυχος συμπέθερε καί ἔλαβα τὰ μέτρα μου». Ἔχω περισυνὴ ρακὴ τοῦ καζανιοῦ μου ἓνα κουρούπι ἄγγιχτο, ἀποῦ νὰ τὴ βάλεις τὴ ταχινὴ στὸ ποτηρι στέκουνε τὰ «χάντρα τση»²⁾ ὡσαμ' ἄργά ! Καί τσ' ἔχω μέσα κι' ἓνα σωρό μυρωδικὰ ἀποῦ μοσκοβολᾷ !

— Χρειάζεται κι' ἡ μουρνόρρακη, συμπέθερε ! Αὐτὴ σὰ νὰ λέμε στρώνει τὸ κέφι. Μὴ μοῦ λές ἐμένα γιὰ κρασά. Τὸ «τσακίρ κέφι» μόνο ἡ ρακὴ τὸ κάνει . . .

Κι' ὁ Εὐλοητὸς συνέχιζε ἔτσι τὰ ἐπιχειρήματά του

¹⁾ Ραβδί.

²⁾ Ὁ ἄφρός της.

για τὴ ρακοποσία, ἐνῶ ἡ πορεία συνεχιζότανε μὲ τραγούδια, εὐθυμα ξεφωνητὰ καὶ εὐθυμότερες κουβέντες τῶν καρβαλαρέων.

— Μοῦλε ! Διάλε το' ἀπολιμάρου σου, μοῦλε !

— Νά, νά ! τσινιές ; ! Μωρὲ τὸ τσινιάρικο, ἤθελα καρβαλικέψεις καὶ σὺ νᾶρθεις στὸ «ψίκι» ; . . . Για ξάνοι . . . γιὰ ξάνοι . . . αὐτὸ μωρὲ τσινᾶ τὸν ἥλιο ! . . . ἔλεγε ὁ Λαμπραντώνης βλέποντας τὸ κλωτσοβόλημα τοῦ μουλαριοῦ τοῦ Φυσέκη, ποὺ εἶχε σταματήσει καὶ ἐμπόδιζε τοὺς ἄλλους νὰ προχωροῦν.

*Ὁ Ντουφέκης ὅμως κρατῶντας καλὰ τὰ σκαρβέλια καὶ χτυπῶντας το ἔλεγε :

— Ἐμυγιάστηκε τὸ ἄτιμο, ἄλλοιῶς δὲν πολυτινῶ κεῖνο. Κι' ἐσυνέχισε σὲ εὐθυμο τόνο : Ντὰ κεῖνο, καλορροϊζικο μυγιάζουνται οἱ ἄθρωποι καὶ κλέφτουνται κι' εἰντάθελες νὰ κάνουνε τὰ μουλάρια . . .

Εἶχανε φτάσει πιά στὴν εἴσοδο τοῦ χωριοῦ, ὅπου τοὺς περίμεναν ὅλοι οἱ χωριανοὶ νὰ τοὺς ὑποδεχτοῦνε. Ὁ Κωστής, ποὺ εἶχε μείνει ἀφ' ἐσπέρας νὰ τοὺς περιμένει, ἐφρόντισε γιὰ τὰ ζῶα τῶν καρβαλαρέων νὰ τὰ «νοικοκυρέψει» καὶ πεζῆ πιά ὅλοι μαζὺ ἐκατέβαιναν πρὸς τὸ σπίτι τῆς Συλλιγάρδαινας ἢ ὁποῖα ἐφάνηκε στὴν πόρτα τῆς αὐλῆς κουνῶντας ὀλόχαρα στὸν ἀέρα ἓνα κόκκινο μαντήλι, ἐνῶ ἀπέναντι στὴν αὐλόπερτα στὸ βάθος ἔστεκαν γελαστοὶ καὶ ἀγκαλιασμένοι, τὸ νέο ἀντρόγυνο κι' ἔβλεπαν τοὺς καλεσμένους ποὺ κατέβαιναν ἀπέναντι ἀπὸ τὴν πλαγιὰ κατευθυνόμενοι πρὸς τὸ σπίτι.

*Ὅταν ὅμως τὸ Γαρεφαλιῶ εἶδε τὸν πατέρα τῆς νὰ μπαίνει στὴν αὐλή, ἔτρεξε καὶ φτάνοντάς τον,

Τὸ «φίχι»

έγονάτισε μπροστά του.

— Συχώρεσέ με πατέρα! τοῦ εἶπε δακρυσμένο. Σχεδὸν ταυτόχρονα καὶ τὸ Νικολιδὸ βρέθηκε δίπλα τῆς γονατιστό.

— Συχώρεσέ μας! αἶ, ἀγαπιούμαστε!

— Συχωρεμένοι νᾶστε, εἶπε ὁ Παντελῆς, κατασυγκινημένος καὶ τοὺς ἐσήκωσε ἀπάνω, πιάνοντας καθένα τους ἀπὸ τὸ μπράτσο.

— «Εὐλοητὸς ὁ Θεὸς ὁ οὕτως εὐδοκήσας δόξα σοι» ἐπρόσθεσε καὶ ὁ Ἄγγελῆς τὴν ὥρα ποὺ ὁ Παντελῆς τοὺς ἐφιλοῦσε καὶ ὕστερα τοὺς φίλησε κι' αὐτός.

Τὸ ἀντρόγυνο δακρυσμένο, ἐφίλησε ἐπίσης ἐκ περιτροπῆς τὰ χέρια των καὶ τὴ σκινη αὐτὴ παρηκολούθησαν συγκινημένοι καὶ ὄλοι οἱ καλεσμένοι, μὲ σιωπή.

— Ξάνοιξε κειέ, ξνα ἀντρόγυνο ἀπούκαμες ἀξάδερφε, εἶπε ἡ Συλλιγάρδαινα μὲ τὸν εὐθυμο τόνο τῆς, δείχνοντας τοὺς συνεσταλμένους νέους. Θεὸ καὶ ψυχὴ ἂν ἔχω, ἂν ἤθελα τῶσε πεῖς πρᾶμμα ἤθελα νᾶχεις νὰ κάμεις μαζὺ μου, ἀκοῦς;

— Ντά μὲ τοῦ λόγου σου τᾶχω ἴγῳ, εἶπε γελώντας ὁ Παντελῆς ἔτσά ποὺ τὰ κατὰφες νὰ τσοὶ βάλεις μέσα ὄντο σοῦ κοπιάζανε καὶ πῆρες ἀμοναχὴ σου τὴ χαρὰ τως.

— Αἶ! Ἔχεις δίκηο σὲ τουτονᾶ ἀξάδερφε, εἶπε γελαστὴ ἡ Συλλιγάρδαινα, ἦνοιξά τως ἀλήθεια τὴν πόρτα μου γιατί ἐψυχανεμίστηκα πῶς στὸ χωριὸ ἦσαν ἀνεφασλισμένα τὰ βουνά καὶ ἐσίμωνε μπόρα καὶ γιὰ κειονᾶ εἶπα νὰ τσοὶ βάλω μέσα νὰ μὴ βρα-

χοῦνε εἶπε μὲ σημασία κλείνοντας τὸ ἕνα μάτι καθῶς τᾶλεγε.

Οἱ προσκαλεσμένοι ἐγέλασαν μὲ τὰ ἐξυπνα λόγια τῆς Συλλιγάρδαινας ἐνῶ ὁ Παντελῆς πιάνοντάς της ἀπὸ τοὺς ὤμους τῆς εἶπε :

— Εὐχαριστῶ ἀξαδέρφη, ἀπὸ ἐπόσκιασες τὰ παιδιά μου τὴν ὥρα τῆς μπόρας. Ὅλοι ὅμως ἀπὸ θωρεῖς ἐπαεῖ, ἦρθαμε νὰ σοῦ ποῦμε πῶς ἡ μπόρα ἐπέρασε στὸ χωριὸ καὶ ὁ οὐρανὸς εἶναι καθαρὸς. Γιὰ κειονὰ ἦρθαμε σήμερο ἐγὼ κι' ὁ Ἄγγελῆς καὶ ὅλοι οἱ φίλοι νὰ σ' εὐχαριστήσωμε καὶ νὰ πάρωμε τὰ παιδιά μας σᾶν κι' τῶσε συχωρέσαμε τὸ φταίξιμό τως, νὰ τὰ μπροστέσωμε καὶ στὸ Θεὸ νὰ τῶσε συχωρέσει κ' Ἐκεῖνος καὶ νὰ λυώσει τὸ βάρος τῆς καρδιάς μας κάτω ἀπὸ τὸ στεφάνι, ἀπὸ θὰ τῶσε βάλωμε σὲ μιὰ ὀλιά, στὴ Μεγάλῃ Παναγιά.

— «Εὐλοητὸς ὁ Θεός»! Φέρετε μωρὲ μιὰ ρακὴ νὰ τῶσε δώσουμε ὅλοι τὴν εὐκὴ μας! Αἱ! συμπέθερε! Ἔ! τουλόγου σου κερά Σοφοῦλα! κουνήσου νὰ φέρεις τὸ δίσκο . . . εἶπε διατάσσοντας ὁ Ἄγγελῆς μὲ ἐνθουσιασμό.

— Ὅλα δὰ γεννοῦνε συμπέθερε, μὲ τὴ σειρά τως, εἶπε γελῶντας ὁ Παντελῆς.

Ἐν τῷ μεταξύ εἶχαν πλησιάσει ὅλοι καὶ χαιρετοῦσαν μὲ διάφορα πειράγματα τοὺς νεονύμφους. Ἡ αὐλὴ ἦτανε γεμάτη καὶ σὲ λίγο ἐγέμισε καὶ τὸ πόρτεγο.

— Αἱ! Κωστή, ἐφώναξε ὁ Παντελῆς, εὔρε τὸ δέμα ἀπὸ φέραμε, ἀποῦναι μέσα τὰ γαμπριάτικα ροῦχα τοῦ Νικολιοῦ καὶ τὰ νυφικὰ τοῦ Γαρεφαλιοῦ, ν' ἀλλάξουνε· καὶ τοῦ λόγου σας ὅλοι βολευτήτε ὅπου μπορεῖ ὁ

— Συγχώρεσέ μας Ι αΙ Ι άγαπιούμαστε Ι (σελίς 135).

κάθα ἕνας νὰ πάρῳμε μιὰ ρακὴ ὥστόσο καὶ νὰ ἐτοιμαζομέστε νὰ μισέψῳμε . . .

Ἔτσι κι' ἔγινε. Τὸ ἀντρόγυνο ἐπῆγε μέσα νὰ φορέσει τὰ ροῦχα τοῦ γάμου πὺ τὺς ἔστειλαν οἱ μητέρες τους, ἐνῶ ὁ λυράρης ἐκάθισε στὸ πεζοῦλι κι' ἄρχισε τὸν «πηδηχτὸ» ἀπάνῳ στὸν ὁποῖον ἐπηκολούθησαν ἐπίκαιρες μαντινάδες ἐνῶ ὁ Εὐλοητὸς ἐμοίραζε γεμᾶτος κέφι τὰ ποτήρια μὲ τὴ ρακὴ ἀπὸ τοὺς δίσκους πὺ ἔστειλε ἀπὸ μέσα ἡ Συλλιγάρδαινα μαζὺ μὲ ἀμύγδαλα καὶ σῦκα

Τὸ «ψίκι» σὲ λίγο ἐγύριζε στὸ χωριὸ μὲ τὸν λυράρη πάντα ἐπὶ κεφαλῆς καὶ τὸ ἀντρόγυνο καβάλα ἀπάνῳ σὲ δυὸ μουλάρια στρωμένα μὲ τίς πολὺχρωμες πατανίες τῆς θειᾶς Συλλιγάρδαινας, πὺ μὲ λύπη τῆς δὲν μπόρεσε νὰ τοὺς ἀκολουθήσει γιατί τὴν πειράζανε τὰ νεφρά τῆς στὴν καβάλα, κι' ἀπὸ πίσῳ ἀκολουθοῦσαν οἱ δυὸ συμπεθέροι, καθῶς καὶ ὄλοι οἱ ἄλλοι πὺ στὸ γυρισμὸ ἦσαν περισσότεροὶ γιατί ἀπὸ τὴ Μίλατο εἶχαν προστεθεῖ καὶ ἄλλοι συγγενεῖς καὶ φίλοι τῶν συμπεθέρων.

Ἡ γαμήλιος πομπή ὅταν ἔφτασε πίσω στο χωριό διέσχισε τοὺς κεντρικώτερους δρόμους του ὑπὸ τὰ «καλορροζικά» καὶ τὰς ἄλλας εὐχὰς ἀλλὰ καὶ τὰ σχόλια τῶν χωριανῶν πού τοὺς ὑποδέχοντο ἀπὸ τὶς πόρτες, τὰ παράθυρα καὶ τὰ πεζούλια...

— Εἶδες τὸ Γαρεφαλιῶ ὠμορφάδες ; Μωρὲ νύφη ἀπὸ τὴν ἤκαμε !..

— Κιαμὲ τὸ Νικολιό ; Σπίθες ἤβγανε ὁ σκύλλος !

— Μουδὲ στὸν ὕπνο του δὲν τὸ θῶριε πὼς ἤθελα πάρει τέθια κολῶνα...

— Κι' ἀμ' ὁ κύρης τση ; Ὀλόχαρος ἦτονε καὶ δὲν ἤβγανε τὰ μάθια του ἀπὸ πάνω τως, μόνο τσι καμάρωνε καὶ τσι δυό !

— Εἶδες καὶ τὸν Εὐλοητό ; Αὐτὸς μπρὲ παιδί μου ἦτονε μεσοκοιμισμένος ἀπάνω στο μουλάρι...

— Πιομένος δὰ νᾶτονε. Αὐτὸς δὲ δὰ ξεμεθύσει δὰ, δέκα μέρες. Ἐτσά πού δανᾶχει καὶ μπόλικο πιωτό...

Τὸ «ψίκι» μὲ τὴν ἴδια μεγαλοπρέπεια ἀκολουθοῦμενο καὶ ἀπὸ μακρὰ σειρά περιέργων διέσχισε τὴν κεντρικὴ πλατεῖα καὶ ἔφτασε στὴ Μεγάλῃ Παναγίᾳ στὸν περίβολο τῆς ὁποίας ἐπέζεψαν καὶ ὅλοι μαζὺ προηγουμένων τῶν συμπεθέρων καὶ τῶν νεονύμφων κατηυθύνθησαν πρὸς τὴν εἴσοδον τῆς ἐκκλησίας ὅπου ἡ Δοξασιά καὶ ἡ Λαβδοκατερίνα, κρατώντας κάθε μιὰ τους καὶ ἀπὸ μιὰ «ροδαρά»¹⁾ ἀγκάλιασαν καὶ ἐφίλησαν κατὰ σειρά τὰ παιδιὰ τους καὶ αὐτὰ πάλι δακρυσμένα ἐφίλησαν τὰ χέρια τους, ζητώντας μαζί νὰ τοὺς συχωρέσουν γιὰ τὴ στενοχώρια πού τοὺς ἔδωκαν.

¹⁾ Ἄνθοδέσμη.

Αἱ διαχύσεις ὄμως αὐτὲς παρετείνοντο καὶ ὁ κόσμος ἄρχισε νὰ ἐκνευρίζεται ὁπότε ἐπενέβη ὁ Παντελεῆς :

— Αἶ! ἄντε δά! ἄντε δά μπλεῖό! ὕ ὕ ὕ! Νὰ μᾶς ἀφήσετε θέλει νὰ κάμωμε τὴ δουλειά μας ; Σᾶν πῶς δὲν ἔχετε καιρὸ εὐλοημένες νὰ τοῖ χορτάσετε.

Ἡ Ἐκκλησία εἶχε διακοσμηθῆ μὲ σμύρτα σύμφωνα μὲ τὴ διαταγὴ τοῦ Παντελεῆ. Τὰ τῆς ἱεροτελεστίας ἦσαν ἔτοιμα καὶ ὁ Δήμαρχος ποῦ θᾶμπαινε κουμπάρος ὑποδέχτηκε τὸ ἀντρόγυνο... Οἱ ψαλτάδες ἦσαν στὴ θέση τους καὶ τὸ μυστήριον ἄρχισε μὲ ἐξαιρετικὴ μεγαλοπρέπεια...

Ὁ Δεσπότης, οἱ διάκοι καὶ τρεῖς παπάδες ἀπὸ ἄλλες ἐνορίες τοῦ χωριοῦ, εὐλόγησαν τὸ μυστήριον. Ἡ ἐκκλησία ἦταν γεμάτη ἀπὸ κόσμον ποῦ ἐπιθύριζε διάφορες ἐπιδοκιμασίες.—«Μωρὲ γάμος!»...

Στὸ «Χορὸ τοῦ Ἡσαΐα» ποῦ τὸν ἀκολούθησαν καὶ ὁμοβροντίες ἀπὸ πυροβολισμούς, σμῆνος κοπέλλια ἐπέπεσε μαζεύοντας τὰ «ζαχαράτα» ποῦ ἐπετοῦσαν στοὺς νεονύμφους μαζὺ μὲ τὸ ρύζι καὶ γιὰ νὰ μαζέψουν περισσότερα ἐπερνοῦσαν κάτω ἀπὸ τὰ σκέλια τῶν παρισταμένων.

Σὲ μιὰ στιγμή ὁ Εὐλοητὸς ποῦ ἔστεκε μισοκοιμισμένος ἀπὸ τὸ πιετὸ καὶ τὴν κούραση παρακολουθῶντας τὸ μυστήριον, ἐσπρώχτηκε ἀπὸ μερικὰ κοπέλλια ποῦ περνοῦσαν κάτω ἀπὸ τὰ σκέλια του καὶ ἐκινδύνεψε νὰ πέσει. Ἐξύπνησε τότε ἀπότομα καὶ ἐφώναξε μὲ φρίκη:

—Εἶντ'ἀναι μωρὲ τουτανά ; "ὦωω ! ἀνάθεμά σας!
νά μὲ ρίξετε θέλει χάμαι !

Μετὰ τὸ μυστήριον, τὸ πλῆθος ἐξεκίνησε γιὰ τὸ σπίτι τοῦ Παντελῆ μὲ τοὺς παπάδες καὶ τὸ Δεσπότη ποῦ ἔψαλλαν, ἐνῶ οἱ «μπαλωτιῆς» καὶ οἱ καμπάνες ἔδιναν τὸ χαρμόσυνο τόνο στὴ γαμήλιο αὐτῆ πομπῆ. Ἐκεῖ ἐπερίμενε ὄλους μιὰ πλούσια «τάβλα». Καὶ τὸ γλέντι ἄρχισε ἀτελείωτο καὶ στὰ δυὸ σπίτια τῶν συμπεθερῶν γιὰτὶ στὸ ἕνα δὲν ἐχωροῦσαν οἱ προσκαλεσμένοι

Τὴν ἄλλη μέρα, στὸ καφενεῖο τοῦ Φουσκαντώνη, ἐγίνοντο τὰ σχόλια ἀπὸ τοὺς πελάτες γιὰ τὸ μεγάλο αὐτὸ γεγονός τοῦ χωριοῦ.

— Σπάνια τέθιος γάμος ἐγίνηκε στὸ χωριὸ μας !

— "Ἀμὰ 'χα κι' ἐγὼ τὸν τρόπο μου, σὰν κι' αὐτούς, ἤθελα τότε κάμω καὶ πλειὰ καλό ! . . .

— Μωρὲ ἄλλο λόγο, εἶχε ὁ Λαβδάκης, νὰ κάμει τοσονὰ πανηγύρι γιὰ τὸ γάμο τση κόρης του.

— Κι' εἶντα ἄλλο μαθὲς λόγο, θὲς νᾶχε ; Μοναχοπαίδι τὴν εἶχε, — μιὰ φορά δὰ δεῖ τὴ χαρὰ τση. Πλούσος εἶναι κι' ἀποῦ τσί πρώτους τοῦ χωριοῦ λογαριάζεται. "Ἄν δὲν ἤκανε τὸ γάμο ἐτσὰ λοῆς, αὐτός, ἐγὼ καὶ σὺ ἤθελα τότε κάμωμε τῶν παιδιῶ μας ;

— Μωρὲ ὄλα καλὰ αὐτανά ἀπουλές, μὰ αὐτὸς εἶναι κι' ἔξυπνος ἄνθρωπος κι' ἤθελε μὲ ὄλα ὀσάκα-με νὰ σκεπάσει καὶ τὴν «πομπῆ» τση κόρης του, ἀποῦ στάθηκε νὰ τήνε κλέψουνε, κι' ὠς καὶ νᾶναι

τὸ φέρισμό τση τουτονά, ἤγγιξε στή τιμή τοῦ σπιθιοῦ του.

— Κι' εἶναι καί τ' ἄλλο. Δὲν τῷθελ' αὐτὸς τὸ Νικολιό, γιατί' εἶχε ψηλές ιδέες γιὰ τὴν κόρη του, καὶ εἶδες πῶς, κατὰ πού λένε, ἤκαμε δυὸ μερόνουχτα νὰ κοιμηθεῖ ἀπὸ τὸ διαόλιο ἀπὸ τὸν εἶχε πιασμένο, ὄντον ἤμαθε τὸ χαμπάρι . . .

— Ἐγὼ ἤμαθα κιόλας, πῶς ἂ δὲν ἤθελα τονε πιάσει ὁ Παπαγεωργάκης κι' ὁ ἀδερφός του, ἤθελα τσί σφάξει σ' ἄν τσοῖ χοίρους καὶ τσί δυό ! Ἄμὰ ὕστερα εἶντα διάολο ἤθελα κάμει . . . τὰ καμπουλίστηκε ¹⁾ ὄλα . . .

— Κάθα γονέας δὰ τῶκανε τουτονά . . . Ὁ κόσμος εἶναι ὄλο ἀναποδιές . . . Ἄνετρέφεις τὰ παιδιὰ σου καὶ ἀγωνίζεσαι νὰ τῶσε κάμεις τὸ καλύτερο κι' ἔρχετ' ὁ διάολος καὶ σοῦ τὰ κάνει «μαντάρια» . . . Ἐμάνισε μαθῶς ὁ Παντελής, κι' ἂν δὲν ἐμάνιζε δὲν ἤθελα ν' ἄναι σωστός ἄνθρωπος . . . Καὶ ποιὸς δὲν ἤθελα μανίσει γιὰ ἓνα τέθιο ρεζιλίκι ; Μὰ ἐπαέ σὲ θέλω δὰ ! Οἱ ἄνθρωποι εἶναι δυὸ λογιῶ. Ἄλλοι ὄντο δὰ τήνε φᾶνε τὴ «μπάτσα»—τση τύχης, τὰ χάνουνε καὶ κάνουνε κουζουλάδες ἀπὸ δὲ σάζουονται ὕστερα. Σ' ἄν τὸ Νταβραδομανώλη ὄντο τοῦ πρόσβαλε τὴ τιμή του, ὁ Ἄχλαδοδημήτρης. Ἐξωφληθήκανε τοτεσὰ δυὸ σπιθια . . . Ἄλλοι πάλι ἀφήνουνε τὸ θυμὸ καὶ περνᾶ καὶ κάθουονται καὶ σκέφτουονται τὰ πράμματα μὲ ἡσυχία, καὶ τοτεσὰ βρίσκουνε πῶς σὲ τοῦτονά τὸ ψεύτη κόσμο δὲν μποροῦμε νὰ κάνουμε ἐμεῖς ὅ,τι θέλουμε μὰ ὅτι «γράφει τὸ χαρτί . . .», εἶπε ὁ Σπυρι-

¹⁾ παραδέχτηκε.

δαντώνης, ένας σεβάσμιος γέροντας, πού τόν ἄκουαν σπάνια νά μιλεῖ στό καφενεῖο . . .

— 'Ετσά 'ναι! "Οτι εἶναι γραμμένο τοῦ καθανοῦς . . .

— 'Εγὼ δὲ βρίσκω, πὼς ὁ Λαβδάκης ἤκαμε τὸ χρέος του, σὰ γονέας . . . Μὲ τουτονά τὸν ἀμανέ νά καμπουλιζομέστε τάξει, τολ κουζουλάδες τῶν παιδιῶ μας δὰ χαλάσωμε τὴ τάξη ἀπού μᾶς ἐπαραδώκανε οἱ παπουδολαλάδες μας. Διάλε τσ' ἀποθαμένους μου, μιὰ κόρη τὴν ἔχω καὶ σὰ τσ' ἀκούει ἄς κοπιᾶσει νά μοῦ κάμει ἐτσά δουλειά! . . . Θεὸ καὶ ψυχὴ ἂν ἔχω, κι' ἂ δὲ τήνε σκοτώσω, δὰ τήνε πετάξω ὅμως σὰν τὴ σκύλα στὰ σοκάκια, νά πᾶ διακονιστεῖ. . . Νά πλερώσει μαθὲς τὸ «καμπαέτι τση» ¹⁾. . . "Οἱ, γάμο ἤθελα τση κάμω μὲ «ψίκι» σὰ τὸ Λαβδάκη . . . εἶπε ὁ Καπετὰ Μανώλης ἀντικρούοντας τὸ Σπυριδαντώνη.

— Μὴ πτεῖς μεγάλο λόγο, καπετάνιο!

— 'Ο κάθα γονέας πρέπει νᾶχει στὴν ὑποταγὴ του, τὰ παιδιὰ του . . . 'Ετουτονά κατέω 'γώ. Κι' ἅμα ξεστρατίζουνε πρέπει νά τιμωροῦνται ἀνάλογα μὲ τὸ «καμπαέτι τως».

— Ναῖσκε! ἀμὰ ὁ νέος εἶναι μοῦστος καὶ βράζει καὶ στὴ βράση ἀπάνω μπαίνει κι' ὁ σεβντᾶς στὴ μέση καὶ τυφλώνεται «μπίς-μπουτούμ» ²⁾ καὶ δίδει τῶν ὀμμαθῶ του. . . Σὰν πως δὲν τὸ κατέχομε δὰ κι' ἐμεῖς. . .

— Δὲ κατέω 'γώ, σεβντᾶ-ξεσεβντᾶ. . . Τὸ παιδί πρέπει νᾶχει τὸ νοῦ του νά μὴ ξεπερνᾶ τὰ σύνορα τση τιμῆς τοῦ σπιθιοῦ, ἀλλοιῶς εἶναι «ἔξω νόμου» . . .

¹⁾ Τὸ σφαλμα της.

²⁾ 'Εντελῶς.

— Αί! μὰ ἐτσά πού τὰ λές πάλι τοῦ λόγου σου, εἶναι σὰν νὰ μὴ πρέπει ν' ἀγαπιῶνται οἱ νέοι!

— Δὲν εἶπα ἄγ' αὐτὸν! Ν' ἀγαπιῶνται μαθές, μὰ νὰ κατέχουνε πὼς μαζὺ μὲ τὴν ἐκλογὴ τῆς καρδιᾶς τῶς, ἔχει τὸ λόγο κι' ὁ γονέας. Γιατὶ ἂν εἶναι αὐτοὶ μεθυσμένοι καὶ στραβοὶ ἀπὸ τὸ αἴστημά τῶς, ὁ γονέας τὰ θωρεῖ παστρικά τὰ πράγματα καὶ εἶναι σὲ θέση νὰ κατέχει εἶντα τέλος δὰ νᾶχει τὸ μεθύσι τῶς...

— Συμφωνῶ κι' ἐγώ! εἶπε ὁ Σπυριδαντώνης. Καὶ βέβαια ὁ γονέος πρέπει νᾶχει τὸ λόγο, στὴν τύχη τοῦ παιδιοῦ του, γιατί ὁ σεβντᾶς εἶναι μιὰ ἀρρώστια δυνατὴ μὰ περνᾷ ὀγλήγορα. Ἐγὼ τότε παραμοιάζω μὲ τὸ φούσκωμα ἀπὸ κἀνουνε τὰ μάθια τῶ δεντρῶ ὄντο πᾶνε ν' ἀνοίξουνε. Μιὰ κοπανιὰ θωρεῖς στὰ καλὰ καθούμενα τὸ μάτι κι' ἴδια πὼς ἐμπήκε μέσα του μιὰ δύναμη καὶ τὸ πηλώθει καὶ φουσκώνει... καὶ φουσκώνει... ὄσαμε ἀπὸ δὰ ἴνοιξει τὸ ἄνθος του, νὰ κάμει τὸ καρπὸ του. Ἐ! τὴ δύναμη κεινιά, κινεῖς δὲν μπορεῖ νὰ τὴ ἴμποδίσει. Κι' ἄνη τὴ ἴμποδίσει δὰ καταστρέψει τὸ μάτι. Μὰ δίχως τὸ φούσκωμα πάλι τουτονά μούδε τὸ μάτι ἀνοίγει, μούδε καρπὸς γίνεται. Ἐτσᾶναι κι' ὁ σεβντᾶς τοῦ ἀθρώπου. Αὐτὸς εἶναι σὰν νὰ ποῦμε τὸ ξεκίνημα ἀπὸ κἀνει ὁ νέος, γιὰ νὰ μπεῖ στὴ ζωὴ καὶ νὰ κάμη κι' αὐτὸς τὸ κύκλο του. Νὰ στελιώσει σπίτι, νὰ παιδοκομήσει, ν' ἀνεθρέψει παιδιά, νὰ τὰ παντρέψει καὶ νὰ ποθάνει κι' αὐτὸς. Αὐτὴ ἴναι ἡ Μοῖρα μας. Ἡ Μοῖρα τοῦ κἀθα ἀθρώπου.

— Ἐτσᾶναι! . . . Εἶμαι σύφωνος, μὰ κειονά πού δὲν ἐξεδιαλύναμε εἶναι τὸ εἶντα πρέπει νὰ κἀνει ὁ

γονέας ὄντο δὰ σφαλίξουνε τὰ μάθια τως τὰ παιδιὰ καὶ κλεφτοῦνε παρὰ τὴ γνώμη τοῦ κυροῦ τως. Ὁ Σπυριδαντώνης εἶπε, ἂν ἤκουσα καλά πὼς πρέπει ὁ γονέας νὰ τὸ καμπουλίζεται γιατί ὁ,τι γίνηκε γίνηκε. Ὁ Καπετάνιος πάλι λέει πὼς πρέπει ἄ δὲ τὰ σφάζομε νὰ τ' ἀφήνωμε στὴ τύχη τως νὰ πᾶνε «γῆς Μαδιὰμ» γιὰ νὰ τιμωρηθοῦνε γιὰ τὴν ἀνυπακοή τως.

— Ἐγὼ δὲν εἶπα, εἶπε ὁ Σπυριδαντώνης, νὰ καμπουλίζεται ὁ γονιὸς τὴ στραβὴ πράξη τοῦ παιδιοῦ του, μὰ μήτε νὰ τὸ σφάξῃ γιατί ἀκλούθηξε τὴ φωνὴ τῆς καρδιάς του. Τὸ σωστὸ εἶναι στὴ μέση. Νᾶχει τὸ μυαλό νὰ κρίνει πὼς στὴ ζωὴ τὰ πράγματα δὲν μπορεῖ πάντα νὰ πηγαίνουνε ἴσα... Καὶ δτε-να νὰ στραβώνουνε δὲ φταῖνε οἱ ἄθρωποι. Γιὰ κειονὰ ἡμεῖς, ὅσοι ἔχομε τὴ γνώση τοῦ κόσμου, πρέπει νὰ στέκομεστε ψηλὰ καὶ νὰ κρίνουμε τὴ πράξη τοῦ ἀθρώπου, τὸ μυαλό του καὶ τὴ Μοῖρά του· καὶ τοτεσὰ ὁ,τι ἀπόφαση κιάνε πάρωμε, δὰ νᾶναι αὐτὴ, ἀποὺ πρέπει. Ἐτσάκαμε κι' ὁ Λαβδάκης, καὶ γιὰ κειονὰ ἡ ἀπόφασή του, εἶναι σωστή. Ἐγὼ ἀπὸ μέρους μου τήνε σέβομαι . . .

— Είπ'όταν, μωρέ, τούτονά; . . .

Η ιστορία μας αυτή, μπορεί πολύ καλά να τελειώσει ως εδώ.

Η ζωή του άντρώγυνου ὄρχισε πιά και ἐτελείωσε, ὅπως γίνεται πάντα. Θὰ γεννήθηκαν βέβαια παιδιά, θὰ ἀνατράφηκαν μὲ τὴν ἴδια τάξη καὶ τίς ἴδιες συνθήκες ποὺ ὄλα αὐτὰ συνέβησαν καὶ μὲ τοὺς γονεῖς τους.

Καὶ ὁ παραδοσιακὸς αὐτὸς ρυθμὸς συνεχίζεται ἐκεῖ κάτω, αἰώνιος καὶ ἀναλλοίωτος

ΤΕΛΟΣ

ΣΗΜΕΙΩΣΗ

Τὸ βιβλίον αὐτό, εἶναι γραμμένο στὰ ἴδια περίπου μοτίβα τῆς ἄλλης Κρητικῆς ἠθογραφίας «Τὸ Μιχελιό», ποῦ τυπώθηκε πρώτη φορά στὰ 1921.

Ἡ δράση τῶν προσώπων καὶ σ' αὐτὸ γίνεται στὴν ἴδια τοπικὴ περιφέρεια τῆς Κρήτης—τὸ Μερκαμπέλλο—καὶ φυσικά πὼς τὸ διήγημα πλέκεται πάλι γύρω ἀπὸ τὰ ἦθη, τὰ ἔθιμα καὶ τὴν ψυχασύνθεση τῶν ἀνθρώπων τῆς περιοχῆς ἐκείνης.

Τὸ «Μιχελιό», εἰς «Κρητικὲς Ἀποσπερίδες» καὶ ἐπεὶ τὸ νέο βιβλίον, νὰ δὲν γράφηκαν μὲ ἀξιώσεις. Ὁ συγγραφεὺς τοὺς καὶ σ' αὐτὰ καὶ σ' ὅσα ἄλλα κατὰ καιροὺς ἐδημοσίευσε σ' ἐφημερίδες καὶ περιοδικὰ Κρητικά, ἠθογραφικά, διηγήματα καὶ σκίτσα, μὴ μόνον φιλοδοξία κρύβει: νὰ δώσει ἀφορμὴ στοὺς νέους Κρητες λογοτέχνες νὰ καταπιαστοῦν καὶ μὲ τὴν ἠθογραφίαν τῆς περιοχῆς τοὺς,—ἐργασία πολύτιμη γιὰ τὴν Κρητικὴ ἱστορίαν. Μὴ τέτοια παρότρυνση τοῦ μακαρίτη Κονδυλάκη, τοῦ πρωτοπόρου αὐτοῦ καὶ σ' ἄλλο λογοτεχνικὸ εἶδος, μὰ πρὸ πάντων στὴν Κρητικὴ ἠθογραφίαν, ἔκαμε καὶ τὸν ἴδιον νὰ καταπιασθεῖ μ' αὐτὴ ἀπὸ χρόνια.

Τώρα, κατὰ πόσο ἢ ὅλη αὐτὴ ἐργασία τοῦ ἀνταποκρίνεται ἔστω καὶ σὲ μὴ σχετικὴ ἐπιτυχίαν στὸν παραπάνω σκοπὸν τῆς, καὶ στὸ νὰ γνωρίσει στὸ εὐρύτερον Ἑλληνικὸ κοινὸ τὰ Κρητικὰ ἦθη, αὐτὸ πιά θὰ τὸ κρίνουν εἰ ἀναγνώστες τοῦ.

Ἀθήνα 1939

Γ. Ι. ΜΑΡΑΝΤΗΣ - ΚΑΦΦΕΤΖΑΚΗΣ

ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ

ΗΘΟΓΡΑΦΙΕΣ	ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΑ
"ΤΟ ΜΙΧΕΛΙΟ,, — — ΕΚΔΟΣΗ 1921 ⊗	"ΕΡΒΑΡΤΟΣ,, — — ΕΚΔΟΣΗ 1915 ⊗
"ΚΡΗΤΙΚΕΣ — ΑΠΟΣΠΕΡΙΔΕΣ,, — ΕΚΔΟΣΗ 1926 ⊗	"ΕΦΗΜΕΡΙΣ — ΤΩΝ ΜΙΚΡΩΝ,, — ΕΚΔΟΣΗ 1911 ⊗
"ΕΜΑΘΕΤΕ ΤΑ ;,, — ΕΚΔΟΣΗ 1939	"ΝΕΟ ΑΛΦΑΒΗΤΑΡΙΟ,, ΕΚΔΟΣΕΙΣ 1911 - 12-13
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ	
"ΕΛΕΥΘΕΡΑΙ — — ΣΚΕΨΕΙΣ,, — ΕΚΔΟΣΗ 1914 —	"ΟΙ ΚΡΗΤΕΣ — ΣΤΟΝ ΑΓΩΝΑ,, — ΕΚΔΟΣΗ 1915 —

ΥΠΟ ΕΚΔΟΣΙΝ : ΤΟΥΡΚΟΚΡΗΤΙΚΑ ΣΚΙΤΣΑ

